

1.1. Rastit ja muut kilpailut	1
1.2. Ravikilpailujen arvostus ja luokittelu	2
1.3. Ravikilpailujen sääntökirja	3
2.1. Ravikilpailujen historia	4
2.2. Ravikilpailujen kehitys	5
2.3. Ravikilpailujen arvostus	7
2.4. Ravikilpailujen sääntökirja	8
2.5. Ravikilpailujen arvostus 1900-1910	9
2.6. Ravikilpailujen arvostus 1910-1920	10
2.7. Ravikilpailujen arvostus 1920-1930	11
2.8. Ravikilpailujen arvostus 1930-1940	12
2.9. Ravikilpailujen arvostus 1940-1950	13
2.10. Ravikilpailujen arvostus 1950-1960	14
2.11. Ravikilpailujen arvostus 1960-1970	15
2.12. Ravikilpailujen arvostus 1970-1980	16
2.13. Ravikilpailujen arvostus 1980-1990	17
2.14. Ravikilpailujen arvostus 1990-2000	18
2.15. Ravikilpailujen arvostus 2000-2010	19
2.16. Ravikilpailujen arvostus 2010-2020	20
2.17. Ravikilpailujen arvostus 2020-2030	21
2.18. Ravikilpailujen arvostus 2030-2040	22
2.19. Ravikilpailujen arvostus 2040-2050	23
2.20. Ravikilpailujen arvostus 2050-2060	24
2.21. Ravikilpailujen arvostus 2060-2070	25
2.22. Ravikilpailujen arvostus 2070-2080	26
2.23. Ravikilpailujen arvostus 2080-2090	27
2.24. Ravikilpailujen arvostus 2090-2100	28
2.25. Ravikilpailujen arvostus 2100-2110	29
2.26. Ravikilpailujen arvostus 2110-2120	30
2.27. Ravikilpailujen arvostus 2120-2130	31
2.28. Ravikilpailujen arvostus 2130-2140	32
2.29. Ravikilpailujen arvostus 2140-2150	33
2.30. Ravikilpailujen arvostus 2150-2160	34
2.31. Ravikilpailujen arvostus 2160-2170	35
2.32. Ravikilpailujen arvostus 2170-2180	36
2.33. Ravikilpailujen arvostus 2180-2190	37
2.34. Ravikilpailujen arvostus 2190-2200	38
2.35. Ravikilpailujen arvostus 2200-2210	39
2.36. Ravikilpailujen arvostus 2210-2220	40
2.37. Ravikilpailujen arvostus 2220-2230	41
2.38. Ravikilpailujen arvostus 2230-2240	42
2.39. Ravikilpailujen arvostus 2240-2250	43
2.40. Ravikilpailujen arvostus 2250-2260	44
2.41. Ravikilpailujen arvostus 2260-2270	45
2.42. Ravikilpailujen arvostus 2270-2280	46
2.43. Ravikilpailujen arvostus 2280-2290	47
2.44. Ravikilpailujen arvostus 2290-2300	48
2.45. Ravikilpailujen arvostus 2300-2310	49
2.46. Ravikilpailujen arvostus 2310-2320	50
2.47. Ravikilpailujen arvostus 2320-2330	51
2.48. Ravikilpailujen arvostus 2330-2340	52
2.49. Ravikilpailujen arvostus 2340-2350	53
2.50. Ravikilpailujen arvostus 2350-2360	54
2.51. Ravikilpailujen arvostus 2360-2370	55
2.52. Ravikilpailujen arvostus 2370-2380	56
2.53. Ravikilpailujen arvostus 2380-2390	57
2.54. Ravikilpailujen arvostus 2390-2400	58
2.55. Ravikilpailujen arvostus 2400-2410	59
2.56. Ravikilpailujen arvostus 2410-2420	60
2.57. Ravikilpailujen arvostus 2420-2430	61
2.58. Ravikilpailujen arvostus 2430-2440	62
2.59. Ravikilpailujen arvostus 2440-2450	63
2.60. Ravikilpailujen arvostus 2450-2460	64
2.61. Ravikilpailujen arvostus 2460-2470	65
2.62. Ravikilpailujen arvostus 2470-2480	66
2.63. Ravikilpailujen arvostus 2480-2490	67
2.64. Ravikilpailujen arvostus 2490-2500	68
2.65. Ravikilpailujen arvostus 2500-2510	69
2.66. Ravikilpailujen arvostus 2510-2520	70
2.67. Ravikilpailujen arvostus 2520-2530	71
2.68. Ravikilpailujen arvostus 2530-2540	72
2.69. Ravikilpailujen arvostus 2540-2550	73
2.70. Ravikilpailujen arvostus 2550-2560	74
2.71. Ravikilpailujen arvostus 2560-2570	75
2.72. Ravikilpailujen arvostus 2570-2580	76
2.73. Ravikilpailujen arvostus 2580-2590	77
2.74. Ravikilpailujen arvostus 2590-2600	78
2.75. Ravikilpailujen arvostus 2600-2610	79
2.76. Ravikilpailujen arvostus 2610-2620	80
2.77. Ravikilpailujen arvostus 2620-2630	81
2.78. Ravikilpailujen arvostus 2630-2640	82
2.79. Ravikilpailujen arvostus 2640-2650	83
2.80. Ravikilpailujen arvostus 2650-2660	84
2.81. Ravikilpailujen arvostus 2660-2670	85
2.82. Ravikilpailujen arvostus 2670-2680	86
2.83. Ravikilpailujen arvostus 2680-2690	87
2.84. Ravikilpailujen arvostus 2690-2700	88
2.85. Ravikilpailujen arvostus 2700-2710	89
2.86. Ravikilpailujen arvostus 2710-2720	90
2.87. Ravikilpailujen arvostus 2720-2730	91
2.88. Ravikilpailujen arvostus 2730-2740	92
2.89. Ravikilpailujen arvostus 2740-2750	93
2.90. Ravikilpailujen arvostus 2750-2760	94
2.91. Ravikilpailujen arvostus 2760-2770	95
2.92. Ravikilpailujen arvostus 2770-2780	96
2.93. Ravikilpailujen arvostus 2780-2790	97
2.94. Ravikilpailujen arvostus 2790-2800	98
2.95. Ravikilpailujen arvostus 2800-2810	99
2.96. Ravikilpailujen arvostus 2810-2820	100
2.97. Ravikilpailujen arvostus 2820-2830	101
2.98. Ravikilpailujen arvostus 2830-2840	102
2.99. Ravikilpailujen arvostus 2840-2850	103
2.100. Ravikilpailujen arvostus 2850-2860	104

Simo Kattilakoski

RAVIKILPAILUTOIMINTA SUOMESSA VUOTEEN 1919

1.1. Ravikilpailujen historia	14
1.2. Ravikilpailujen kehitys	14
1.3. Ravikilpailujen arvostus	15
1.4. Ravikilpailujen sääntökirja	16
1.5. Ravikilpailujen arvostus 1900-1910	17
1.6. Ravikilpailujen arvostus 1910-1920	18
1.7. Ravikilpailujen arvostus 1920-1930	19
1.8. Ravikilpailujen arvostus 1930-1940	20
1.9. Ravikilpailujen arvostus 1940-1950	21
1.10. Ravikilpailujen arvostus 1950-1960	22
1.11. Ravikilpailujen arvostus 1960-1970	23
1.12. Ravikilpailujen arvostus 1970-1980	24
1.13. Ravikilpailujen arvostus 1980-1990	25
1.14. Ravikilpailujen arvostus 1990-2000	26
1.15. Ravikilpailujen arvostus 2000-2010	27
1.16. Ravikilpailujen arvostus 2010-2020	28
1.17. Ravikilpailujen arvostus 2020-2030	29
1.18. Ravikilpailujen arvostus 2030-2040	30
1.19. Ravikilpailujen arvostus 2040-2050	31
1.20. Ravikilpailujen arvostus 2050-2060	32
1.21. Ravikilpailujen arvostus 2060-2070	33
1.22. Ravikilpailujen arvostus 2070-2080	34
1.23. Ravikilpailujen arvostus 2080-2090	35
1.24. Ravikilpailujen arvostus 2090-2100	36
1.25. Ravikilpailujen arvostus 2100-2110	37
1.26. Ravikilpailujen arvostus 2110-2120	38
1.27. Ravikilpailujen arvostus 2120-2130	39
1.28. Ravikilpailujen arvostus 2130-2140	40
1.29. Ravikilpailujen arvostus 2140-2150	41
1.30. Ravikilpailujen arvostus 2150-2160	42
1.31. Ravikilpailujen arvostus 2160-2170	43
1.32. Ravikilpailujen arvostus 2170-2180	44
1.33. Ravikilpailujen arvostus 2180-2190	45
1.34. Ravikilpailujen arvostus 2190-2200	46
1.35. Ravikilpailujen arvostus 2200-2210	47
1.36. Ravikilpailujen arvostus 2210-2220	48
1.37. Ravikilpailujen arvostus 2220-2230	49
1.38. Ravikilpailujen arvostus 2230-2240	50
1.39. Ravikilpailujen arvostus 2240-2250	51
1.40. Ravikilpailujen arvostus 2250-2260	52
1.41. Ravikilpailujen arvostus 2260-2270	53
1.42. Ravikilpailujen arvostus 2270-2280	54
1.43. Ravikilpailujen arvostus 2280-2290	55
1.44. Ravikilpailujen arvostus 2290-2300	56
1.45. Ravikilpailujen arvostus 2300-2310	57
1.46. Ravikilpailujen arvostus 2310-2320	58
1.47. Ravikilpailujen arvostus 2320-2330	59
1.48. Ravikilpailujen arvostus 2330-2340	60
1.49. Ravikilpailujen arvostus 2340-2350	61
1.50. Ravikilpailujen arvostus 2350-2360	62
1.51. Ravikilpailujen arvostus 2360-2370	63
1.52. Ravikilpailujen arvostus 2370-2380	64
1.53. Ravikilpailujen arvostus 2380-2390	65
1.54. Ravikilpailujen arvostus 2390-2400	66
1.55. Ravikilpailujen arvostus 2400-2410	67
1.56. Ravikilpailujen arvostus 2410-2420	68
1.57. Ravikilpailujen arvostus 2420-2430	69
1.58. Ravikilpailujen arvostus 2430-2440	70
1.59. Ravikilpailujen arvostus 2440-2450	71
1.60. Ravikilpailujen arvostus 2450-2460	72
1.61. Ravikilpailujen arvostus 2460-2470	73
1.62. Ravikilpailujen arvostus 2470-2480	74
1.63. Ravikilpailujen arvostus 2480-2490	75
1.64. Ravikilpailujen arvostus 2490-2500	76
1.65. Ravikilpailujen arvostus 2500-2510	77
1.66. Ravikilpailujen arvostus 2510-2520	78
1.67. Ravikilpailujen arvostus 2520-2530	79
1.68. Ravikilpailujen arvostus 2530-2540	80
1.69. Ravikilpailujen arvostus 2540-2550	81
1.70. Ravikilpailujen arvostus 2550-2560	82
1.71. Ravikilpailujen arvostus 2560-2570	83
1.72. Ravikilpailujen arvostus 2570-2580	84
1.73. Ravikilpailujen arvostus 2580-2590	85
1.74. Ravikilpailujen arvostus 2590-2600	86
1.75. Ravikilpailujen arvostus 2600-2610	87
1.76. Ravikilpailujen arvostus 2610-2620	88
1.77. Ravikilpailujen arvostus 2620-2630	89
1.78. Ravikilpailujen arvostus 2630-2640	90
1.79. Ravikilpailujen arvostus 2640-2650	91
1.80. Ravikilpailujen arvostus 2650-2660	92
1.81. Ravikilpailujen arvostus 2660-2670	93
1.82. Ravikilpailujen arvostus 2670-2680	94
1.83. Ravikilpailujen arvostus 2680-2690	95
1.84. Ravikilpailujen arvostus 2690-2700	96
1.85. Ravikilpailujen arvostus 2700-2710	97
1.86. Ravikilpailujen arvostus 2710-2720	98
1.87. Ravikilpailujen arvostus 2720-2730	99
1.88. Ravikilpailujen arvostus 2730-2740	100
1.89. Ravikilpailujen arvostus 2740-2750	101
1.90. Ravikilpailujen arvostus 2750-2760	102
1.91. Ravikilpailujen arvostus 2760-2770	103
1.92. Ravikilpailujen arvostus 2770-2780	104
1.93. Ravikilpailujen arvostus 2780-2790	105
1.94. Ravikilpailujen arvostus 2790-2800	106
1.95. Ravikilpailujen arvostus 2800-2810	107
1.96. Ravikilpailujen arvostus 2810-2820	108
1.97. Ravikilpailujen arvostus 2820-2830	109
1.98. Ravikilpailujen arvostus 2830-2840	110
1.99. Ravikilpailujen arvostus 2840-2850	111
1.100. Ravikilpailujen arvostus 2850-2860	112

Suomen historian pro
gradu -tutkielma Jy-
väskylän yliopistossa
syyslukukaudella 1980

SISÄLLYS: I VUOSIKYNTÖ - KILPAILUTOIMINTA

1. JOHDANTO	21
1.1. Tehtävä ja lähteet	1
1.2. Ravikilpailujen historiasta ja suomalaisesta hevosesta	4
2. KILPAILUTOIMINNAN ALKUVAIHEET	
2.1. Leikkimielisestä ajelusta Turun kilpailuihin	6
2.2. Kilpailujen ja hevoscannan rappiokausi 1830- ja 1840-luvuilla	7
2.3. Kuopion kilpailukausi 1850-1854	9
2.4. Kilpailuharrastuksen katkeaminen	12
2.5. Yhdistystoiminta elvyttämään harrastusta	12
2.6. Senaatin kiinnostuminen raviurheilusta	
2.6.1. Komitea hevoscasvatuksen parantamiseksi	14
2.6.2. Sjöstedtin toiminta	14
2.7. Yksityistä kilpailutoimintaa vuosina 1862-1864	15
3. VALTIONAJOJÄRJESTELMÄN ALKUVAIHEET - VUODET 1865-1883	
3.1. Vaihteleva aikakausi vuoteen 1875	66
3.1.1. Valtionajojärjestelmään	17
3.1.2. Suurten nälkävuosien lamauttava vaikutus	19
3.1.3. Uusien asetusten myötä nousuun	20
3.1.4. Vaikeuksia kilpailutoiminnan kehittymisessä	23
3.2. Uudet säännöt ja 1870-luvun lopun kilpailukausi	
3.2.1. Kilpailuasetuksen muutos	25
3.2.2. Kilpailutoiminta 1875-1879	26

3.3.	Uusi vuosikymmen - harrastuksen vilkastuminen	
3.3.1.	Komitea hevoskasvatuksen edistämiseksi	29
3.3.2.	Kilpailutoiminta v. 1880-1883	31
4.	KESÄRADOILLE JA KANSAINVÄLISTÄ KILPAILUKOSKETUSTA - AI- KAKAUSI 1884-1893	
4.1.	Uudet säännöt nousun takeena	38
4.2.	Kesäratakauteen	
4.2.1.	Suomen kilpa-ajoklubin perustaminen	41
4.2.2.	Ensimmäinen kesärata Oulunkylään	42
4.3.	Kansainvälistä kilpailuharrastusta	
4.3.1.	Varhaisimmat kontaktit ulkomaihin	44
4.3.2.	Tukholman valloitus	47
4.4.	Suuret kilpailut vuosina 1884-1893	51
4.5.	Muu yleinen kilpailutoiminta	55
4.6.	Yksityinen kilpailutoiminta	58
4.7.	Parhaat hevoset ja hevosmiehet vuosina 1884-1893.	61
5.	VUOSISADANVAIHTEEN KILPAILUKAUSI - VUODET 1894-1907	
5.1.	Komitea sääntöjen uudistamiseksi	66
5.2.	Uudistetut säännöt ravikilpailuille	67
5.3.	Kilpailutoiminnan vilkastuminen vuosina 1894-1906	
5.3.1.	Yleinen kehitys	71
5.3.2.	Suuret kilpailut tiennäyttäjinä	73
5.3.3.	Muut valtionajot	
5.3.3.1.	Vuosien 1894-1901 valtionajojen tarkastelua	77
5.3.3.2.	Vuosien 1902-1906 valtionajojen tarkastelua	80

5.4.	Vuosisadanvaihteen yksityinen kilpailutoiminta	
5.4.1.	Paikalliset kyläkilpailut	83
5.4.2.	Suurempia yksityisiä ajoja	85
5.5.	Aikakauden parhaat hevoset ja hevosmiehet	86

6. YKSITYISEN KILPAILUTOIMINNAN MURROSKAUSI KANTAKIRJAJÄRJESTELMÄN MYÖTÄ - VUODET 1907-1919

6.1.	Kantakirjakauteen	
6.1.1.	Sääntöjen muutokset	89
6.1.2.	Kantakirjajärjestelmä	91
6.1.3.	Hevosjalostusliittojen muodostaminen	93
6.2.	Valtionajot vv. 1907-1919	95
6.3.	Laaja yksityinen kilpailuharrastus	99
6.4.	Vuosien 1907-1919 parhaat hevoset ja hevosmiehet .	101
6.5.	Hevosten valmennuksesta ja kilpailuvälineistä	104

7.	YHTEENVETO	106
----	------------------	-----

	LÄHTEET	113
--	---------------	-----

LIITTEET

1. JOHDANTO ilmestyi varsin usein. ... annoin tälläkin

1.1. Tehtävä ja lähteet

Raviurheilu on maamme vanhin kilpailumuodoksi kehitetty urheilulaji,¹ jonka harrastajajoukko on kaikkina aikoina ollut läis- hyvin suuri. Raviurheilun, samoinkuin muunkin urheilun historiaa, on kuitenkin tutkittu perin vähän. Erityisesti vanhempi kilpailutoiminta on jäänyt vähälle huomiolle. Tässä tutkielmassa käsitellään Suomen raviurheilua sen alkuvaiheista 1900-luvun alkupuolelle. Lähteet onkin ollut ravikilpailun kokon-

Käsiteltäessä hevosten kilpailuhistoriaa ei voida myöskään sivuuttaa varsinaista hevosjalostusta ja sen edistämiseksi aiottuja toimia k. o. aikakaudella. Nämä kaksi elementtiä ovat aina liittyneet kiinteästi toisiinsa, joten tässä on seurattu hevosjalostuksenkin pääpiirteitä, koska valtion ravikilpailut aloitettiin juuri hevosjalostuksen näkökohtia silmällä pitäen. Kilpailutoiminnan avulla saatiin selville parhaat yksilöt, joita siten siitostyön avulla käytettiin parantamaan maan hevuskantaa.

Ravikilpailutoiminnan vanhimman kauden lähteistön on pääasias- sa muodostanut lehdistöstä saadut tiedot sekä hevosseurojen ja -yhdistysten historiikit. Viime vuosisadan lopulla ravikilpailuharrastus oli jo siksi merkittävää, että sitä käsitteleviä teok-

1. Pullinen, Lauri, Raviurheilu. Urheilun Pikku Jättiläinen, toim. Martti Jukola. Porvoo, 1958, s. 1568.

siakin alkoi ilmestyä varsin usein. Näitä, samoinkuin tälläkin vuosisadalla ilmestyneitä kirjoja, on pääasiallisesti käytetty kirjallisuuslähteinä. Painavimpina lähdeteoksina ovat luonnollisesti olleet sellaisten tekijöiden teokset, joissa on pyritty mahdollisimman totuudenmukaisiin tietoihin raviurheilun varhaisvaiheista.

Erityisen merkittäviä lähdeteoksia ovat olleet läänineläinlääkäri L. Fabritiuksen toimittamat teokset, sillä häntä on pidettävä ehdottomasti luotettavimpana 1800-luvun ravikilpailutoiminnan asiantuntijana. Päälähteenä onkin ollut tri Fabritiuksen kokooma Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista vv. 1862-1895, mikä on julkaistu Maanviljelyshallituksen tiedonantoja -sarjassa. Samassa sarjassa on julkaistu myöskin vuodet 1896-1901 ja 1902-1907 käsittelevät kilpailutulokset valtionajoista. Näitä kolmea teosta on autenttisuutensa johdosta käytetty alkuperäislähteinä. Alkuperäislähteen luonteisesti on käytetty myöskin 1910-luvulla vuosittain ilmestyneitä hevoshoidonneuvoja Axel Alfthanin toimittamia hevosjalostuksen tilaa käsitteleviä teoksia kunakin vuotena. Näihin kaikkiin teoksiin ei ole vain koottu tuloksia ravikilpailuista, vaan niissä on myöskin tutkittu parhaimpien hevosten sukuja yms., joten niitä on voitu hyödyntää monipuolisesti. Edelleen alkuperäislähteenä on käytetty senaatin talousosaston sellaisia pöytäkirjoja, joissa on viitattu ravikilpailujen järjestämiseen 1860-luvulla. Merkittävin autenttinen lähdesarja on senaatin asetuskokoelma, mihin kilpailusäännöt yms. on koottu tarkasti.

Merkittävän lähteistön on muodostanut myöskin L. Fabritiuksen vuosina 1884-1887 toimittamat Suomen Ravisportin kalenterit, joissa tekijä on erittäin värikkäästi kuvannut 1880-luvun vilkasta kilpailuharrastusta.

Lehdistöstä on merkittävin ollut vuosina 1912-1923 ilmestynyt Maatalouden hevoshoitolehti, jossa monin tavoin käsiteltiin edellisvuosisadankin ravikilpailuja. Em. lehdessä oli myöskin kaikkien kilpailujen tulokset 1910-luvulla, ja se oli samalla Hevosjalostusliittojen keskusliiton äänenkannattajana.

Lähteinä on käytetty lisäksi maataloudellisia teoksia paikallishistorioiden ohella, mikäli niistä suinkin on ollut saatavissa raviurheilua koskevia tietoja. Erityisesti karjalaisten pitäjien historioissa on useinkin sivuttu raviurheilua ja hevosjalostusta ja siksi niitä on käytetty päällimmäisissä. Oman huomionsa ansaitsee vielä Kuopion pitäjän kirja, jossa hevoskasvatuksesta on oma lukunsa.

Koska tutkielman aiheena on ollut koko maan kilpailutoiminta, on myöskin pyritty selvittämään sitä, missä osissa maata raviurheilua ja hevosjalostusta on vilkkaimmin harrastettu. Kovin yksityiskohtaisesti ei alueellista tarkastelua kuitenkaan ole suoritettu.

1.2. Ravikilpailujen historiasta ja suomalaisesta hevosesta

Ravikilpailujen alkumaana pidetään Amerikkaa, jossa jo 1700-luvun alkukymmenillä pidettiin nykyisen kaltaisia hevosten kilpajuoksuja,¹ mutta tiedetään jo antiikin kreikkalaisten ja roomalaisten suosineen kilpailuja hevosten vetämin vaunuin.² Euroopassa ovat lähinnä Venäjä, Ranska ja Hollanti olleet raviurheilun edelläkävijämaita.³ Hämmästyttävän nopeita ovatkin olleet nykyaikaiseenkin mittapuuhun verrattuna 1800-luvun alkuvuosina ravurit etenkin Yhdysvalloissa. Samoin tällä vuosisadalla ulkomaiset lämminverirodot ovat lisänneet etumatkaansa suomalaisiin kylmäverihevosiin, jotka rodussaan ovat kuitenkin aina olleet nopeimpia maailmassa.

Suomalaisen hevosen alkuperästä ja esimuodoista on esitetty ristiriitaisia käsityksiä. Jotkut varhaiset tutkijat ovat pyrkineet yhdistämään suomalaisen hevosen kehittämisen jopa suomalais-ugrilaiseen kantakansaan ja sen vaiheisiin.⁴ Oikeampi käsitys lienee, että pieni, rauhallinen ja sitkeä suomalainen hevosrotu on syntynyt skandinaavisen ja Itämeren alueen rotujen sekoituksena, mistä se sitten on jalostunut nykyiseen muotoonsa vuosisatojen kuluessa omaleimaiseksi ja kestäväksi kylmäveriroduksi.⁵

-
1. Fabritius, L., Suomen Juoksiahevonon, sen ruumiinmuodot, kasvat-
tus ja hoito sekä harjoittaminen kilpailuun. Hämeenlinna 1884,
s. 11-12.
 2. Möller, Harald, Travsport. Allhems Sportlexikon III, Ledarpris-
Övrevoll. Malmö 1951, s. 431.
 3. Oijala, Ilkka, Suomen raviurheilu. Urheilumme kasvot, osa 5, Am-
munta, moottoriurheilu, raviurheilu, erikoislajit. Keuruu 1974, s. 835
 4. Aspelin, J. R., Suomen hevosen kotoperäisyydestä. Suomen Ravi-
sportin kalenteri 1886 & 1887, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna
1884, s. 157.
 5. Vilkuna, Kustaa, Suomalaisen hevosen historiaa. Suomen Museo LXV
1958, toim. Ella Kivikoski. Helsinki 1958, s. 74.

Merkittävää on myöskin, että hevonen on kaikkina aikoina ollut Suomessa korkealle arvostettu, ja hyvien hevosten kasvatusta on ollut korostetussa asemassa. Näin mm. tiettyä Itä-Suomen aluetta kutsuttiin jo 1338 Tamma-Karjalaksi, mikä osuvasti kuvasi alueen luonnetta.¹ Huomionarvoinen seikka on sekin, että hevostalli on nuorin suomalaisten ulkokuonerakennuksista, koska vanhat suomalaiset pitivät hevosiaan talvisin sisällä asuinhuoneissaan.²

Ruotsi-Suomen valtakunnassa merkitsi hevonen varsin keskeistä osaa ja Kustaa Vaasa, Kustaa II Adolf sekä Kaarle X Kustaa ovat tunnetuimmat Ruotsin hallitsijoista, joille hyvien hevosten merkitys korostetuimmin oli selvinnyt.³ Kustaa Vaasan toimesta perustettiin lähinnä Suomen eteläisiin osiin hevossiittoloita turvaamaan hyvien hevosten saantia.⁴ Vastaavasti Kustaa II Adolf tarvitsi valloitusotiaan varten hyviä ratsuja Suomesta.⁵ Siten juuri Ruotsi-Suomen suurvaltakauden luomisessa ovat suomalaiset hevoset olleet merkittävässä asemassa.

-
1. Erälä, Väinö, Piirteitä Keski-Karjalan Hevosystäväinseuran toiminnasta 1873-1923. Porvoo 1929, s. 7. Ks. myös: Jaakkola, Jalmari, Muinaisen Karjalalan-Karjalan -alku (Karjalan nimen syntyhistoriaa), Historiallinen Aikakauskirja n:o 4/1941. Helsinki 1941, s. 187-203.
 2. Vilkuna, s. 75.
 3. Melander, K. R., Hevostenkasvatuksesta Suomessa Ruotsin vallan aikana. Historiallinen Aikakauskirja 1912. Porvoo 1912, s. 24-250.
 4. Jokipii, Mauno, Kruunun hevossiittoloista Suomessa noin v. 1550-1700. Satakuntaa ja satakuntalaisia III, toim. Unto Salo. Porvoo 1972, s. 134-138.
 5. Melander, s. 250.

2. KILPAILUTOIMINNAN ALKUVAIHEET

2.1. Leikkimielisestä ajelusta Turun kilpailuihin

Suomalaisilla on ollut tyypillistä jo vuosisatojen ajan taipumus keskinäiseen kilpailuun. Niinpä usein sattui, että hevosella suoritettu kaupunki- tai kirkkomatka päättyikin kiivaaseen koitokseen siitä, kenellä oli nopein kulkuneuvo. Tällaisissa leikkimielisissä kiihtoissa punnittiin hevosten kunto ja niiden isäntien maine tarkasti.¹ Tästä leikinomaisuudesta siirryttiin seuraavaan vaiheeseen 1800-luvulle tultaessa, jolloin kilpailutarkoituksessa vaikkakin kansanhuvin luonteisesti pidettiin naapurien ja kylienkin välisiä ajoja.²

Kuitenkin ensimmäinen varsinainen ja sananmukaisesti ravikilpailu pidettiin Turussa 20.2. 1817. Noista kilpailuista on lähes ainoana jäänteenä vain Åbo Allmänna Tidningissä 30.1. 1817 ollut ilmoitus:³

"Lukuisat juoksijain amatöörit ovat sopineet Turun kaupungin laskiaismarkkinoiden jälkeisenä toisena päivänä klo 10 a. p. Aurajoen jäälle suuren Seurahuoneen edustalle järjestää kilpa-ajon, johon muutkin tämän muinaisajan uudelleen herätetyn huvituksen harrastajat kutsutaan".

Tuloksia tai osanottajien määrää ei näistä ajoista tiedetä.

Todennäköistä onkin, että ajot olivat vain ryhmäkilpailuja, ei-

1. Arppe, Pentti, Hevonen 5 000 v. kotieläimenä. Ravi ja ratsastus n:o 3-4/1972. Helsinki 1972, s. 30.
2. Aalto, Osmo, Hevosroduista. Suomen ravi, ratsastus ja hevoskasvatus III, toim. Jaakko Grundström. Turku 1978, s. 158.
3. Lahdenniemi, Veikko, Raviurheilu ja sen kehitys maassamme 1850-1907. Hevostalous n:o 37/1957. Lahti, 1957.

kä hevonen hevosta vastaan pidettyjä juoksukilpailuja, joissa kellolla olisi mitattu nopeutta.¹

Turussa järjestettiin ravikilpailuja myöskin vuosina 1821 ja 1824 sekä 1836, mutta mitään varmaa tietoa niidenkään tulok-
sista ei ole säilynyt.² Kilpailutoiminta laajeni alkeellisessa muodossaan Turusta muuallekin maahan 1820-luvulla, ainakin epävirallisessa mielessä, sillä tuolloin oli varsin yleistä markkinapaikkojen läheisyydessä tapahtunut "talonpoikien ja herrojen" väliset kilvanajot.³

2.2. Kilpailujen ja hevoscannan rappiokausi 1830- ja 1840-luvuilla

Maan hevoscanta oli heikentynyt 1830-luvun alussa niin paljon, että valtiovaltakin huolestui hevoscannan heikkenemisestä ja osoitti kiinnostusta hevosjalostukseen:⁴

"Nähtyämme hyvään hewoisten luvun wuo-
si wuodelta wähenewän, taidamme ehkä
syystä peljätä ettei tätä asiata niin
aiwan waarin oteta, kuin se arwonsa suhte-
teen ansaitsee".

Samalla esitettiin, että johonkin toimiin olisi välttämät-
tömästi ryhdyttävä rappion ehkäisemiseksi.⁵ Aivan samansuun-

1. Arppe, 1972, s. 30.

2. Anttinen, Kaarlo, & Rauma, Aarne, Ravikilpailutoiminta viime vuosisadalla ja valtion toimenpiteet hevosen nopeuden kehittämiseksi. Hevosurheilun jalostuskuvasto 1/1978, Helsinki 1978, s. 48-49.

3. Lahdenniemi, n:o 37/1957.

4. Tietoja Suomen Yhteiselle Kansalle, Keisarilliselta Suomen huoneenhallitus-Seuralta, Turussa. Kuinka suuresta arvosta on hewoisten hyvä kaswatus ja kuin on tarpeellinen että todella koettaisiin Parantaa Suomen hewoisten kaswatusta. Almanakka 1833, Helsinki 1833, s. 1.

5. Sama, s. 6-7.

taisia esityksiä oli myöskin esitetty jo paria vuotta aiemmin turkulaisissa ruotsinkielisissä lehdissä,¹ joten laajalla taholla oli kannettu huolta hevosten kehityksestä. Niinpä sitten 1835 alettiinkin luoda kruunun siitosorijärjestelmää parantamaan hevosjalostuksen tilaa. Yhteensä asetettiin 4 000 pankkiruplaa koko maan tarpeita varten.² Suomen Talousseuran esitys tuli siten huomioiduksi.

Näinä vuosikymmeninä olivat erityisesti Savon ja Hämeen hevoset karjalaisten ohella parhaita, vaikka niissäkään kanta ei ollut kehittynyt erityisen hyväksi. Mutta jo v. 1845 saattoi Hämeen läänin maaherra O. Rehbinder todeta, että hevoset olivat parantuneet valtion apurahojen turvin.³ Suomen sotaväen hevoscantaa täydennettäessä v. 1849/ oli 80 kunnollisen hevosen löytäminen lähes mahdotonta, mikä osoittaa kuinka huonoon tilaan maan hevoset olivat joutuneet.⁴

On selvää, että ravikilpailutoimintaa ei tällaisissa oloissa voitu harrastaa. Ainoat kilpailut 1840-luvulla pidettiin Mikkelissä markkinoiden yhteydessä 1848, mutta tuloksia niistä ei ole säilynyt.⁵ Mikkelin markkinat olivat muutenkin maankuu-

-
1. Vilkuna, s. 89.
 2. Syrjänen, Vesa, E., Tammelan Hipposyhdistys 1898-1968, Forssa 1968, s. 3-4.
 3. Kaukovalta, K. V., Hämeen läänin historia I, Hämeenlinna 1931, s. 370-371.
 4. Fabritius, L., Puhe, pidetty Lahden I:sen yleisen kantakirjännäyttelyn yhteydessä syysk. 8. p. 1911. Suomen I:nen yleinen kantakirjahevosten näyttely Lahdessa 7-10 syyskuuta 1911, toim. Onni Schärllund. Turku, 1912, s. 32.
 5. Varsta, Martti, Mikkelin markkinat loistokautenaan 1838-1867. Kerava, 1946, s. 50-53.

lut jo tuolloin ja samalla ne olivat maan merkittävin hevosmyyntipaikka.¹ On kuitenkin vielä todettava, että jonkinlaista kilpailuharrastusta on ollut muuallakin maassa samoihin aikoihin, koska ainakin mainintoja tunnetuista juoksijaoriista on k. o. aikakaudelta paikallishistorioissa.²

2.3. Kuopion kilpailukausi 1850-1854

Savossa on hevoskasvatuksella ollut perinteisesti vahva asema jo vuosisatojen ajan, ja savolaissyntyiset suomenhevosekset ovat olleet laajasti tunnetut ja arvostetut. Kun maakunnassa vaikutti vielä 1800-luvun alkupuoliskolta lähtien useita vieraita hevossukuja, kuten mm. Rantasalmen suku Haapaniemen kadettikoulussa, Heinäveden Papiinniemen, Taviniemen, Mustionlahden ja Nilssonin suvut,³ sekä Joensuun ympäristössä laajalle vaikuttanut ns. Halin kanta, niin ei ollut mikään ihme Savon nousminen 1850-luvulla maan johtavaksi raviseuduksi. Epäilemättä myöskin Kuopiossa ilmestynyt Maamiehen ystävä hevosaiheisine ja raviurheiluakin sivuavine kirjoituksineen auttoi kilpailuharrastuksen leviämiseen erityisesti Pohjois-Savossa.⁴

1. Kuujo, Erkki, Entisajan Mikkeli. Mikkeli 1971, s. 83.

2. Esim. Alanen, Aulis, J., Seinäjoen historia I vuoteen 1931 eli kunnan jakautumiseen kauppalaksi ja maalaiskunnaksi. Seinäjoki 1970, s. 465. Kulha, Keijo, K., Vanhan Jämsän historia 1860-luvulta vuoteen 1925. Turku 1974, s. 128. Heinjoki, kertomuksia ja kuvia Heinjoen pitäjästä, toim. Evert Lappalainen. Helsinki 1955, s. 282.

3. Aalto, 1978, s. 155.

4. Nuutinen, Kalle, Hevoskasvatuksesta Pohjois-Savossa. Alkutoimista 100 vuoden takaa. Savon Hippos 50-vuotias. Kuopio 1949, s. 15

Niinpä Kuopion ensimmäisiin raveihin Kallaveden jäälle 14. 12. 1850 olikin kilpa-ajajia "kokoutunut jotensakin paljon".¹ Raveissa oli ajettavana matkana 2 612 kyynärää (1 551,5 m.) ja palkintona voittajalle 25 hopearuplaa, sekä seuraaville 15-10-5 ruplaa. Kilpailujen tuloksista ei ole kuitenkaan tarkempaa tietoa.²

Kuopion toisten ajojen kilpailukutsuun sisältyy jo paljon oikeaan osunutta arviota, kun siinä todettiin:³

"Kiista-ajo: aiwan vähän on meidän maassa hyvästä hewoislaadusta ja hyvästä hewoisen korjuusta yleisen huolitettu. Sen tähden ovatkin etelä- ja länsi-Suomen hewoiset niitä kehuimpia; Hämeen hewoiset jonkun laisia: waan Sawon ja Karjalan paraita. Ilahuttawaa on siis ilmoittaa, tulewana torstaina, tämän kuun 18 päivänä pidettävän kilpa-ajon Kuopion alaisella Kallaveden jäällä, jolloin myöskin palkintoja jaetaan, niin kuin männäkin syksynä. Toki ei vielä woida sanoa, kuinka suuria palkintoja annetaan: sillä hewoislaadun parannusta lempiwät miehet saawat vielä viimeiseenkin päiwään antaa lahjoja tämän hewon aikeen awuksi".

Kutsussa todettiin siten sama minkä Talousseura jo 1833, että ylimaiden asujilla oli maan parhaat hevokset.⁴

Kuopion varhaisemmalla kilpa-ajokaudella pidettiin raveja vielä vuosina 1852-1854. Joulukuussa 1855 oli tarkoitus myöskin kilpailut järjestää, ja ajajia sekä yleisöäkin oli saapunut

1. Arppe, Pentti, Suomen Ravirengas 1919-1969. Helsinki 1969, s. 6.
 2. Lahdenniemi, n:o 37/1957.
 3. Nuutinen, s. 16-17.
 4. Almanakka, 1833, s. 2-3.
 2-3. Ks. myös, Heinonen Jouko, Hevosten kasvatus. Kuopion pitäjän kirja, toim. Antti Rytönen, Kuopio 1975, s. 276.

paikalle, mutta toimitsijat eivät saapuneet, joten ravit jäivät pitämättä. Kuopion kilpailutoiminnassa olikin sitten lähes kymmenen vuoden täydellinen katkos.¹

Kuopion ajojen tulostaso nousi muutamana vuotena hyvinkin korkeaksi. Toiset ajot v. 1851 voitti kauppamies Guseffin hevonen juostuaan virstan (1069 m.) 2.09. Vuoden 1852 kilpailut olivat tuloksiltaan selvästi parhaat, sillä voittajan, heinävetisen insinööri Kyanderin o. Jalo, sai kilometriajan 1.47,6. Näissä ajoissa oli osanottajiakin kolmattakymmentä ja muutenkin ta-
soltaan hyvät kilpailut. Niinpä paikalla ollut Suomettaren toimittaja saattoikin todeta:²

"Nyt juoksiivat jo melkein yhtä sukkelaan kuin Englannin parhaat juoksijat ja ehkä ne vielä jonkun vuoden kuluttua menee niistäkin edelle".

Kyanderin Jalo oli Kuopion ravien menestyksellisin hevonen ansaiten yhteensä 40 hopearuplaa ja voittaen kaksi ensimmäistä palkintoa kolmena vuotena.³

1. Lahdenniemi, n:o 37/1957.

2. Nuutinen, s. 18-19.

3. Sama, s. 19.

2.4. Kilpailuharrastuksen katkeaminen

Kilpa-ajotoiminta laajeni Kuopiosta muuallekin maahan ja 30. tammikuuta 1854 pidettiin Viipurissa, sekä 22. joulukuuta 1855 Oulussa kilpa-ajot, mutta tämän jälkeen toiminnassa oli täydellinen katkos aina vuoteen 1862 saakka. Näinkin vilkkaan harrastuksen tyrehtyminen oli varmasti monien yhteensattumien kasautuma. Mm. Krimin sota 1854-1856, suuret katovuodet 1855-1857 sekä susien hyökkäykset hevosia vastaan vuosikymmenen lopulla. Hevoskanta heikkenikin huomattavasti tuolloin.¹

Kilpailuharrastuksen loppaamiseen vaikutti varmaankin osaltaan myös se, että minkäänlaista seuratoimintaa ei vielä ollut. Ravien pitäminen moninaisine hankaluuksineen, joista ehkä vaikein oli kilparadan avaaminen ja kunnostus talvikeleillä, oli täysin yksityisten henkilöiden omakohtaisen innostuksen varassa.²

voimien lyhyt loppu
pölkkeillä.

2.5. Yhdistystoiminta elvyttämään harrastusta

Valtiokin alkoi 1860-luvulle tultaessa kiinnostua hevoskilpailuista, koska valistuneet henkilöt sen merkityksen, mikä hyvissä vetojuhdissa oli maalle ainakin taloudellisessa mielessä. Mutta yksityiset "hevosintoilijat" eivät tyytyneet ainoastaan kiinnostumiseen, vaan ryhtyivät jo konkreettisiin toimiin.

1. Arppe, 1972, s. 30-31.

2. Nuutinen, s. 20-21.

Niinpä Haminassa pidettiin kesällä 1860 yleinen maanviljelijäin kokous, mikä luonnehti hevoskasvatuksen tilaa "kummalliseksi ja kamalaksi".¹

Vuoden lopulla, 28. joulukuuta 1860, perustettiin Loviisassa sitten "Hewoislajin parantamisyhdistys Suomessa",² jonka säännöt vahvistettiin Helsingissä toukokuun 31:ntena 1861 pidetyssä hevosmiesten kokouksessa. Samalla vahvistettiin myöskin ohjeet yleisille palkintokilpailuille sekä vahvistettiin palkintojen jakoperusteet.³

Lupaavasti alkanut yhdistystoiminta sai nopeasti kannatusta maan eri puolilla, ja muutaman vuoden sisällä tämän jälkeen perustettiin muuallekin maahan vastaavia yhdistyksiä.⁴ Ihmetellä täytyykin, että muutamien hiljaisten vuosien jälkeen näin yhtä äkkisen nopeasti voitiin seuratoiminta aloittaa, ja siten luotiin ^{ai}phja kilpailuharrastuksen elpymiselle useammallakin paikkakunnalla.

-
1. Arppe, 1972, s. 30-31.
 2. Anttinen, & Rauma, 1978, s. 47.
 3. Arppe, 1972, s. 30.
 4. Anttinen, & Rauma, 1978, s. 47.

1. M. J. Anttonen, s. 30-31. (Kokouskäsikirja "Hewoislajin parantamisyhdistys Suomessa" on kadonnut.)

2.6. Senaatin kiinnostuminen raviurheilusta

2.6.1. Komitea hevoskasvatuksen parantamiseksi

Kuten aiemmin jo on todettu, alkoi valtiovaltakin kiinnostua hevoskannan tilasta 1860-luvun alussa. Niinpä senaatti asetti eräänlaisen "komitean" asiaa tutkimaan ja laatimaan esityksiä "Hevoslain parantamisesta". Lähinnä pyrittiin ehdotusten tekemisiin ja siten vain tietynsuuntaisten neuvojen antamiseen maassa hevosjalostusta vaaliville henkilöille.

Raportissaan komitea 1862 esittikin konkreettisia toimia em. huonoon tilaan. Ehdotettiin mm. kuormanveto- ja ravikilpailujen järjestämisestä, joihin voitaisiin valtion varoista varata rahapalkintoja. Lisäksi esitettiin erityisen hevoskasvatuksen tarkastajan viran perustamista.¹ Näitä komitean tekemiä esityksiä ei kuitenkaan heti toteutettu.

2.6.2. Sjöstedtin toiminta

Samoihin aikoihin komitean työskentelyyn kanssa maan hallitus palkkasi Ruotsin Eläinlääkintöopiston professorin G. W. Sjöstedtin tutkimaan maan hevosjalostuksen tilaa ja laatimaan parannusehdotuksia sen kohottamiseksi. Ruotsalais-

1. Mm. Lahdenniemi, n:o 37/1957. Alkuperäistä "komitean" mieltä ei ole säilynyt.

professori kiersi koko maan tarkastuskierroksellaan ja tutki perin tarkasti sekä suomalaista hevosta että niitä tarpeita, joita varten sen kehittäminen oli hyödyllistä. Lausunnossaan professori esitti ravikilpailujen järjestämistä valtionpalkinnoin, koska maassa ei juurikaan hänen mielestään tarvittu kuormahevosa. Kilpailuja olisi tullut järjestää vähintään neljässä eri paikassa maan eri puolilla.¹

Sjöstedt esitti lisäksi mm. kruununsiitosoritoiminnan uudelleen organisointia.² Ruotsalaisen asiantuntijan mielestä kilpailuissa tuli kilpailtavan matkan olla vähintään 7 virstaa ja jaettavat palkinnotkin hyvin korkeita, sillä hänen esityksensä mukaan kussakin paikassa olisi tullut jakaa yhteensä 1 000 ruplaa (4 000 mk) palkinnoiksi. Suomessa kuitenkin katsottiin, että mainittuihin summiin ei voitu aivan suostua, ymmärrettävistä syistä.³

2.7. Yksityistä kilpailutoimintaa vuosina 1862-1864

Samaan aikaan, kun valtion taholla mietittiin toimia hevoskilpailujen organisoimisesta, alkoi maassa jälleen viritä yksityinen kilpailuharrastus muutaman pimeän vuoden jälkeen. Kesäkuussa 1862

1. Sjöstedt, G. W., Förslag till åtgärder för widmakthållande och förbättring af Finlands hästafwel. Helsingfors 1863, s. 18-19.

2. Sama, s. 12-13.

3. Fabrätius, 1884, s. 14.

pidettiin näet Viipurissa kilpa-ajot, joissa viipurilaisen Adam Lipposen nimetön tamma juoksi kaksi virstaa 4.38 ja ansaitsi 60 mk:n arvoisen ensimmäisen palkinnon. Muita ajojen osanottajien nimiä ei ole säilynyt.¹

Kilpaiulutoiminta laajeni muuallekin maahan ja 9.3. 1864 järjestettiin Tammelassa, sekä saman vuoden kesäkuussa Elimäellä kesäravit. Palkintoina näissä raveissa jaettiin koottuja varoja sekä arvoesineitä.² Tammelan ajoihin osallistui peräti 28 hevosta, joten kiinnostus oli varsin suurta hevosmiesten keskuudessa. Tammelassa oli nopein sääksmäkeläisen A. Wallinin tamma, joka sai kahden virstan matkalla ajakseen 4.17,5. Elimäellä oli kilpailtavana matkana poikkeuksellisesti yksi virsta, ja sen selvitti nopeimmin paikkakuntalaisen Th. af Forsellesin o. Mosko 2.06-ajallaan.³

-
1. Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina 1862-1895, toim. L. Fabritius. Maanviljelyshallituksen tiedonantoja VIII 1895. Turku 1895, s. 2-3.
 2. Arppe, 1969, s. 6.
 3. Tilastollisia Tauluja, s. 2-3.

3. VALTIONAJOJÄRJESTELMÄN ALKUVAIHEET - VUODET 1865-1883

3.1. Vaihteleva aikakausi vuoteen 1875

3.1.1. Valtionajojärjestelmään

Senaatti varasi päätöksellään 26.11. 1865 vuosiksi 1865-1867 valtionvaroista palkinnot Hämeenlinnan raveihin. Samoin se kannatti ravikilpailujen järjestämistä maan hevoshoidon kehittämiseksi.¹ Päätöstä laajennettiin koskemaan myöhemmin myös Kuopion ja Sortavalan ajoja, ja näin 1860-luvun loppupuolella toteutettiin valtion tukemat kilpa-ajot.²

Aikakauden ajoista Hämeenlinnan ajot kohosivat muita merkittävimiksi. Ne järjestettiin virstan pituisella ja kahdes-
 ti ajettavalla radalla, joka aluksi oli hevosenkengän muotoinen, mutta myöhemmin soikea.³ Hämeenlinna lienee valittu pitopaikaksi keskeisen sijaintinsa vuoksi.⁴ Toisaalta eräissä osissa Hämettä hevosjalostus oli jo saavuttanut suurta suosiota. Sanottiinhan esim. Lahden seudun miesten syntyvän piiskanlovi kainalossaan.⁵ Käytännön järjestelyistä Hämeenlinnassa vastasi kaupunkiin 1865 perustettu Hevosystävähdistys.

Vuosikymmenen lopulla olivat Hämeenlinnan ravit tunnetut kaikkialla maassa ja ne keräsivät erittäin runsaasti osanotta-

1. Senaatin Talousosaston pöytäkirja v:lta 1865, asia n:o 20/26.1. 1865, s. 293-295. Jyväskylän yliopiston historian laitoksen mikrofilmikokoelma, rulla nro 280.
2. Aalto, Osmo, Valtion ravikilpailut vv. 1865-1939. Suomen ravi, ratsastus ja hevoskasvatus, toim. Jaakko Grundström. Turku 1978, s. 477-478.
3. Fabritius, L., Ravikilpailujen tarkotuksesta sekä suomalaisen juoksijahevosen harjottamisesta. Turku 1914, s. 15.
4. Anttinen, & Rauma, 1978, s. 48-49.
5. Halila, Aimo, Lahden historia. Lahti 1958, s. 455.

jia. Eniten oli vuonna 1867, jolloin 55 hevosta hyväksyttiin kilpailuun mukaan. Järjestelyiltään ne olivat huippuluokkaa, ja jo 1866 niissä oli käytössä jopa painettu ohjelmalehtinen. Yleisöä ne kiinnostivat myöskin kovasti, ja jopa 1 500 henkilöä oli parhaimmillaan seuraamassa ajoja.¹

Tulostasoa 1860-luvun lopulla raveissa ei ymmärrettävästi vielä ollut kovinkaan korkea, mutta jyvaskyläläisen kauppias Michelssonin t. Brita, voittaessaan Hämeenlinnan ajojen tammasarjan 1865, juoksi kaksi virstaa 3.58 ja oli ajallaan vuosikymmenen nopein hevonen maassa.² Britan aika oli kilometriä kohden 1.51,3. Samoien ajoiien orisarjan paras o. Herkules osoitti monipuolisuutensa voittamalla myöskin kuormanvetokilpailut samana päivänä, joten varsin vahvatekoisia olivat Suomen ensimmäiset juoksijasuuruudet.³

Aikakauden ehkä merkittävin hevonen oli impilahtelaisen kruununvouti C. Genetzin o. Poku, joka Sortavalan ajoissa keräsi kaksi ensimmäistä palkintoa vv. 1868-1870, ja oli siten aikakauden eniten rahaa voittanut hevonen 969 mk:n palkintosummallaan.⁴ Sortavalan ajot muodostivat eräänlaisen poikkeuksen muualla pidettävistä ajoista, sillä siellä kilpailtiin neljän virstan matkalla. Pokun paras noteeraus oli 7.47,5, mikä kilometriä kohden teki 1.49,3.⁵

1. Lahdenniemi, n:o 40 ja n:o 43/1957.
2. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 2-3.
3. Boucht, K. F., Minnen från tidigare skeden av vår hästförädling. Redogörelse över Svenska Österbottens hästavelnsförbunds verksamhet för året 1939, sammanst. av Sigurd Finnilä, Vasa 1940, s. 44.
4. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 8-15.
5. Sama, s. 14-15.

Kilpailutoiminta valtionajokauden alkuvuosina ei rajoittunut ainoastaan kolmella paikkakunnalla pidettäviin valtionajoihin, vaan eri puolilla maata järjestettiin yksityisin varoin melko suuriakin kilpailuja, joista huomattavimmat pidettiin Turussa, Tammisaarella ja Paimiossa.¹ Raviurheilu oli näin saanut alkunsa laajemmassa mittakaavassa.

3.1.2. Suurten nälkävuosien lamauttava vaikutus

Suuret nälkävuodet 1867-1868 vaikeuttivat lupaavasti alkanutta ravikilpailutoimintaakin. Samoin maan hevoscanta heikkeni, koska rahanpuutteessa ja henkensä pitimiksi myivät talonpojat suuria määriä hevosiaan ulos, lähinnä venäläisille ostajille.² Maasta siirtyikin huomattava määrä hyvää ainesta muualle. Kun vienti esimerkiksi 1850- ja 1860-lukujen vaihteessa oli vain muutama kymmenen vuosittain, niin 1867 vietiin 3 083 ja 1868 5 280 sekä vielä 1869 3 394 hevosta Venäjälle. Maan kokonaisuhevosmäärä oli tähän aikaan n. 250 000.³ Nälkävuosina myöskin hevosia kuoli paljon normaalia enemmän. Hevosten heikkous vaikutti myöskin vuosikymmenen loppupuolen tuloksiin ravikilpailuissa ja tulokset eivät olleetkaan ymmärrettävästi kovin hyviä.

1. Lahdenniemi, n:o 43/1957.

2. Fabritius, L. J., Hevoskasvatusyhdistys Hippos 50-vuotias.

3. Kertomus toimintakaudelta 1894-1944. Turku 1945, s. 7-8.
Grotenfelt, Gösta, Suomen maatalous. Porvoo 1897, s. 156-158.

Vaikeinakin aikoina osoittivat hevosmiehet jaloutensa. Niinpä Kuopion vuoden 1868 ajojen tammasarjan voittaja kapteeni Klewzoff lahjoitti palkintorahoistaan 50 mk. jaettavaksi köyhille ja hädänalaisille. Samojen ajojen orisarjan voittaja, Pie-laveden varanimismies Studd, sitoutui yhden vuorokauden ajaksi elättämään kaikki pitäjänsä köyhät ja apuatarvitsevat palkintorahoillaan.¹

3.1.3. Uusien asetusten myötä nousuun

Suurten nälkävuosien aiheuttamasta hevoscannan heikkenemisestä toivuttiin suhteellisen nopeasti ja aktiivisella siitostoiminnalla kyettiin hevosten määrää lisäämään. Hevosystäväinyhdistyksiä perustettiin myöskin entistä enemmän maan eri puolille.² Voimakkaimman sysäyksen ravikilpailujen kehittymiselle antoi kuitenkin senaatin päätös rahanmääräyksistä yleisiin kilpailuihin 25.66. 1869, minkä nojalla valtionvaroista varattiin vuosittain 15 000 mk palkinnoiksi.³

Joulukuussa 1870 annettiin "rahapäätöksen" tueksi yleisten kilpa-ajojen säännöt Keisarillisella Julistuksella.⁴ Säännöt olivat hyvin yksityiskohtaiset. Kilpailupaikoiksi määrättiin

-
1. Nuutinen, s. 25.
 2. Alfthan, Axel, Suomalainen hevonen. Helsinki 1911, s. 14.
 3. Keisarillisen Majesteetin Julistus myönnetystä rahanmääräyksestä palkinnoiksi maassa pidettävissä kilpa-ajoissa. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1869, n:o 16. Helsinki 1870.
 4. Lahdenniemi, n:o 22/1958.

Hämeenlinna, Kuopio, Sortavala ja Kokkola. Vuosiksi 1871 ja 1873 lisäksi lisäksi Mikkeli ja Oulu, sekä vuosiksi 1872 ja 1874 Turku ja Jyväskylä. Kilpailuihin sai ottaa osaa siitoseläimiksi hyväksytyt ja terveet hevoset. Jalostusnäkökohdat huomioitiin muutenkin tarkasti: mikäli ori voitti ison palkinnon oli sen astuttava määrätty määrä tammoja ennen kuin sai uudelleen kilpailla. Tammojen piti varsoa ennen uutta kilpailuun osallistumistaan. Palkinnoiksi määrättiin Hämeenlinnassa, Kuopiossa ja Sortavalassa oriille 500-350-175-100-75 mk ja tammoille 250-175-100-75-50 mk. Muissa kaupungeissa olivat ensimmäiset palkinnot 350 ja 200 mk. Käytännön järjestelyistä velvoitettiin huolehtimaan a. o. läänin kuvernööri yhdessä paikkakunnan hevosystävähdistyksen kanssa. Kilpailukutsut ilmoitettiin lehdissä sekä kirkoissa, ja senaatti määräsi lisäksi asiantuntevan virkamiehen kilpailujen valvojaksi huolehtimaan sääntöjen noudattamisesta.¹

Uusien sääntöjen tultua voimaan alkoivat kilpailut kiinnostaa yhä useampia hevosmiehiä. Vuosi 1871 muodostui tulostasoltaan vielä heikohkoksi, sillä ensimmäinen palkinto voitiin jakaa vain kerran: Sortavalan ajoissa juoksi Genetzin Poku kaksi virstaa 4.04 ja alitti siten kahdella sekunnilla ensimmäisen palkinnon saantia edellyttävän rajan. Huonoilla luonnonolosuhteilla oli varmasti osuutensa heikkoihin tuloksiin; mikäli pak-

1. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus, sisältävä yhteisiä sääntöjä niille yleisille kilpa-ajoille hevosilla, joita toistaiseksi tullaan vuosittain Suomessa pitämään. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1870, n:o 33, Helsinki, 1871, s. 1-7.

kanen ei haitannut ajoja niin ainakin lumipyry oli riesana vuoden 1871 kilpailuissa.¹

Seuraavana vuonna voitiin ykköspalkintoja jakaa jo kaksi. Pokun lisäksi sai sääksmäkeläinen R. Costianderin t. Tuima korkeimman palkinnon.²

Vuodesta 1873 muodostui näiden sääntöjen voimassaoloajan menestyksekkäin kilpailuvuosi. Osanottajamäärät nousivat kaikissa kilpailuissa, mutta sääolot haittasivat hyvien tulosten saavuttamista. Ensimmäiselle palkinnolle pystyi kuitenkin Mikkelin ajojen nopein juvalaisen Aug. Koposen nimetön tamma juosten 4.04.³ Nopein ori oli längelmäkeläisen J. Jaakkolan o. Jaakko I, josta myöhemmin tuli varhaisemman ravikilpailutoiminnan legenda monien kovien ravihevosten kantaisänä ja 1800-luvun lopun kuuluisimpana juoksunopeuden periyttäjänä.⁴

Kilpailukauden viimeisenä vuotena 1874 lisääntyi osanottajien määrä entisestään ja kaikkiaan 70 hevosta tavoitteli valtion rahapalkintoja. Mutta taaskin onnettomat ilmat estivät kunnollisten tulosten saavuttamisen. Yksikään hevonen ei päässyt ensimmäiselle palkinnolle, ja ainoana toisen palkinnon saajana ja vuoden nopeimpana oli Hämeenlinnan tammasarjan voittanut ruovetinen t. Piia ajallaan 4.14.⁵

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 18-19.

2. Sama, s. 18-21.

3. Sama, s. 22-23.

4. Pihkala, Rurik, Jaakko Isen tt. 118 suku Hämeen Liiton hevossiitosta silmällä pitäen, Tampere, 1920, s. 11.

5. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 24-25.

3.1.4. Vaikeuksia kilpailutoiminnan kehittymisessä

Vuoden 1870 säännöt olivat voimassa vuoteen 1874 saakka ja niiden aikana pidettiin yhteensä 23 kilpailua. Palkintoja jäi useasti jakamatta, koska hevoset eivät pystyneet juoksemaan palkintorajojen alle. Siten kaudella voitiin 46:sta ensimmäisestä palkinnosta jakaa vain neljä. Kilpailut eivät siten johtaneet niin hyviin tuloksiin kuin eräät olivat toivoneet ja uskoneet, ja siksi alettiinkin esittää voimakasta kritiikkiä tällaisten ajojen tarpeellisuudesta. Raviurheilun vastustajat pitivät tärkeämpinä näyttelyjä ja valtion siitosoreja kuin juoksukilpailuja. Jotkut väittivät ravikilpailijoita eläinrääkkääjiksikin. Huolimatta suuristakin ristiriidoista päätettiin jatkaa kilpajuoksujen kehittämistä, ja siten luotiin uudet kilpa-ajosäännöt, edellistenhän oli määrä lakata vuoden 1874 loppuun mennessä.¹

Aikakauden 1871-1874 eräänä merkittävänä erikoispiirteenä voidaan pitää sitä, että Kuopion kilpa-ajot jäivät verrattain vaatimattomalle tasolle sekä osanottajamäärän että tulosten suhteen, vaikka Savo edelleen oli maan hevoskasvatuksen keskus. Kun sinne oli vielä 1870 perustettu vireä hevosystäväyhdistys,² niin täytyy ihmetellä ettei Kuopion ajojen osanotta-

1. Lahdenniemi, n:o 23/1958.

2. Heinonen, s. 277-278.

jamäärä ollut tuolloin kuin 7-10 hevosta vuosittain.¹ Edellisvuosikymmenellä oli kaupungissa ollut osanottajia kymmeni-
tään ja katselijoitakin tuhansittain.²

Ilmeisesti hevoskannan suuri heikentyminen muutama vuosi aikaisemmin oli tällaisen katkoksen aiheuttajana. Ostivathan venäläiset juuri Savosta hevosia, eikä sinne siten jäänyt enää riittävästi kilpailukuntoista ainesta. Mainittakoon vielä, että Kuopion läänin hevosmäärä väheni erittäin paljon tuolloin. Siellä oli 1865 vielä 32 000 hevosta, mutta 1870 vain 24 000.³

Aikakauden merkittävimmit kilpailupaikoiksi tulivatkin siten Hämeenlinna ja Sortavala. Pohjanmaalla ei vielä ollut kovinkaan aktiivista kilpailuharrastusta, eivätkä pohjalaiset muutenkaan olleet suuresti vielä kiinnostuneita hevosjalostuksesta, eikä suuri hevosten myynti Ruotsiin ainakaan auttanut aineksen parantumista.⁴

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 16-27.

2. Heinone, s. 277.

3. Grotenfelt, s. 156.

4. Rinta, Lauri, Etelä-Pohjanmaan ensimmäinen ravikuningas ja sen vaikutus siitosoriina. Kytösavut IV. Vaasa 1948, s. 258.
Ks. myös, Rinta, Lauri, Hyviä hevosia ja hevoskasvattajia pitäjittäin Suomessa, I osa, Etelä-Pohjanmaa. Seinäjoki 1934, s. 3.

3.2. Uudet säännöt ja 1870-luvun lopun kilpailukausi

3.2.1. Kilpailuasetuksen muutos

Senaatti vahvisti uuden julistuksen vuoden 1874 lopulla ja näillä kilpa-ajosäännöillä kilpailtiinkin seuraavat yhdeksän vuotta. Uuissa säännöissä kilpailupaikoiksi nimettiin läänien hallituskaupungit eli Hämeenlinna, Helsinki, Turku, Viipuri, Mikkeli, Kuopio, Vaasa ja Oulu. Kilpailtava matka muutettiin kolmeksi virstaksi, mikä ensimmäistä palkintoa varten piti juosta alle 6.20 ja toista palkintoa varten alle 6.40. Mitään palkintoa ei annettu yli seitsemän minuutin ajalla. Palkintojen määräksi vahvistettiin oriille 500-350-200-125 mk ja tammoille 250-200-150-100 mk. Hevosten juoksun puhtauteenkin alettiin kiinnittää enemmän huomiota, mutta neljäupientä laukkaa vielä hyväksyttiin. Piiskankäyttö kiellettiin ehdottomasti. Oriiden kilpailuoikeutta laajennettiin kahteen vuositaiseen edellyttäen, että ne astuivat vähintään 12 tammaa vuosittain. Tammojen osa heikkeni entisestään, ne saivat elämänsä aikana vain kerran kilpailla valtionpalkinnosta. Kilpailevien hevosten ikämääräykset pidettiin ennallaan eli 4:stä 12:teen vuoteen. Hevosjalostuksellisiin näkökohtiin kiinnitettiin siten näissä säännöissä erityistä huomiota.¹

1. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus, sisältävä sääntöjä niille hevosilla tehtäville yleisille kilpa-ajoille, joita toistaiseksi tullaan vuosittain Suomessa pitämään. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1874, n:o 40. Helsinki 1875, s. 1-8.

Oriiden kilpailuoikeuden laajentaminen oli tullut aiheelliseksi, koska haluttiin varmistua siitä, että niitä ei enää yhtä herkästi myytäisi ulkomaille. Venäläiset ja ruotsalaiset hevosostajat hankkivat näet erityisesti ravikilpailuissa menestyneitä oriita. Uusien sääntöjen mukaan oriit saattoivat ansaita jopa 1 000 mk vuodessa, joten niiden omistajilla ei ollut yhtä suurta kiinnostusta enää myydä hevosiaan ulos vaan ne voitiin pitää vahvistamassa oman maan hevosainesta.¹

3.2.2. Kilpailutoiminta 1875-1879

Vuodesta 1875 lähtien alkoi tasainen ja varma tulostason nouseminen. Sääntöuudistus ei jäänyt ainoaksi tekijäksi, sillä vuodesta 1875 lähtien uudistettu kruununorijärjestelmä oli toinen tekijä, joka auttoi kilpailutoiminnan vauhdittumista.² Vuoden 1875 nopeimmat oriit olivat Jaakko I ja kokkolalaisen A. Björkmanin Putte, mutta niitäkin nopeampi oli Porvoon hevossiitoslaitoksen t. Tyttö, joka ensimmäisenä alitti kuuden minuutin rajan juoksemalla Helsingissä 5.58, mikä säilyikin Suomen ennätyksenä peräti kuusi vuotta. Osanotto vilkastui huomattavasti ja lähes sata hevosta osallistui valtionajoihin v. 1875.³

Seuraavana vuonna ei tulostaso kohonnut aivan yhtä hienoksi, mutta kolme ensimmäistä palkintoa kuitenkin jaettiin. Vuo-

1. Lahdenniemi, n:o 23/1958.

2. Syrjänen, s. 3-4.

3. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 28-35.

den nopein oli E. Fabritiuksen o. Veikko juostuaan 6.07. Tammoista ei yksikään saavuttanut ensimmäistä palkintoa. Vuoden kilpailuissa oli osanottajia yhteensä yli 130 ja eniten Hämeenlinnassa, joka siis edelleen oli johtava kilpailupaikkakunta.¹

Jämsäläisen N. Havun ja o. Valtin valtakaudeksi muodostui vuoden 1877 kilpailut. Se ansaitsi maksimimäärän 1 000 mk ja juoksi parhaakseen Helsingissä helmikuussa 6.05. Oriista myöskin Björkmanin Putte saavutti ensimmäisen palkinnon. Tammoista olivat nopeimpia rautalampilaisen R. Jalkasen Kurssi ja mäntsäläläisen K. Sederholmin Freja.² Ilmeisesti hyvien säiden sattuminen kilpailupäiviksi auttoi kokonaistason tasaiseen kohoamiseen, mutta varmasti yleisen innostuksen aikaansaama hevosten parempi kunto ja hoitokin auttoi kehitystä.

Vuodesta 1878 muodostui erittäin onnistunut, sillä kahdeksassa kilpailussa voitiin jakaa ennätysmäärä ensimmäisiä palkintoja. Oriit saivat viisi ja tammatkin neljä ykköspalkintoa.³

Vuoden "kuninkaaksi" kohosi helsinkiläiskonsuli A. E. Degenerin o. Duc, joka sai kaksi pääpalkintoa ja juoksi kolme virstaa nopeimmin eli 6.06 ja voitti tammojen parhaan kontio-lahtelaisen Piiju II:n sekunnilla.⁴ Duc myytiin sittemmin

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 34-39.

2. Sama, s. 40-45.

3. Sama, s. 46-51.

4. Sama, s. 46-47.

Ranskaan ja se juoksi siellä 4 000 metrin kilpailussa 6.55, mikä tekee kolmelle virstalle 5.32,7 mihin muut suomalaiset hevoset eivät tuolloin päässeet lähellekään.¹

Merkittävimmät hevoset vuoden 1879 kilpailuissa olivat Pohjanmaalla voittoisana juossut lapualaisen valtiopäivämiehen F. V. Lagerstedtin o. Mirkku II, jonka paras noteeraus oli 6.03,² sekä jämsäläisen S. Barckin o. Surma, joka kahden ensi palkinnon ohella juoksi 6.10. Oriiden puolella olivat muut vauhdikkaimmat jo aiemmin mainittu Duc sekä hämeenlinnalaisen F. Kiutun omistukseen siirtynyt o. Veikko.³ Vuoden nopein hevonen oli kuitenkin tamma, sillä ruovetinen t. Netta juoksi kolmen virstan matkan tasan kuuteen minuuttiin. K. o. vuonna osallistui kaikkiaan 246 hevosta kilpa-ajoihin, mitä onkin pidettävä erittäin suurena määränä. Paikkakunnista oli eniten osallistujia Kuopiossa, jossa 52 hevosta tavoitteli valtion myöntämiä palkintorahoja.⁴ Kuopio oli siten ohittanut lama-kautensa ja noussut jälleen erittäin tärkeäksi kilpailupaikkakunnaksi.

-
1. Suomen Ravisportin kalenteri 1884 & 1885, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna 1885, s. 120-121.
 2. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 56-57.
 3. Sama, s. 50-53.
 4. Sama, s. 51-57.

3.3. Uusi vuosikymmen - harrastuksen vilkastuminen

3.3.1. Komitea hevoskasvatuksen edistämiseksi

Hevosjalostuksen vastaisten toimien turvaamiseksi asetettiin 1880 komitea, jonka puheenjohtajana toimi kilpa-ajojen kruunun asiamies Edward Duncker, sekä jäseninä L. Fabritius, E. J. Järnefelt, J. Riihimäki ja Ernst Rönnbäck. Komitean tehtävänä oli lausunnon antaminen vuodesta 1875 järjestettyjen kilpa-ajojen onnistumisesta, sekä vastaisien hevosjalostussuunnitelmien laatiminen.¹ Komitea oli hyvin myönteinen ravikilpailuja kohtaan ja piti hyvänä sitä, että hevosjalostus oli kohonnut juuri kilpa-ajojen kautta. Mikään ihme komitean ravikilpailu-myönteisyys ei ollut, koska sen jäsenistä Fabritius ja keuruulainen valtiopäivämies Juho Riihimäki² olivat aktiivisia ravikilpailijoita. Osanottajamäärien tasainen kohoaminen vuosi vuodelta oli komitean mielestä selvin osoitus kilpa-ajojen tarkoituksenmukaisuudesta.³

Paljon puhuttuun ravien eläinrääkkäysluonteeseen otti komitea selkeän kannan:⁴

"Jos erityisten väärinkäytösten vuoksi ja kilpailuun aiotun hevosen joskus tahtuwan väkiwaltaisen kohtelun nähden tahdotaan hyljätä koko kilpailujärjes-

1. Keisarilliselle Majesteetille hevoshoidon edistämistä warten asetetulta Komitealta. Komitean mietintö 1880, 1. Helsinki 1880, s. 1.
2. Esim. Suomen talonpoikia Lallista Kyösti Kallioon, toimitusk. Aaltonen, Haavio, Jutikkala, Oja. Porvoo 1952, s. 485-494, mainitsee Juho Riihimäen Keuruun johtavaksi hevosmieheksikin 1870-1880-luvuilla.
3. Komitean mietintö, 1880, s. 7-9.
4. Sama, s. 16.

telmä, niin on se samaa kuin jos hyljät-
täisiin kaikki korkeampi inhimillinen si-
wistys sen vuoksi, että joku oppilas on
sitä hankkiessaan tullut liioin rasitetuk-
si tahi pahoin kohdelluksi muinaisten kas-
watusopillisten aatteiden mukaan kouluku-
rin käyttämisestä. Seppä, joka lopettaa päi-
wätyönsä, tiedemies, joka rasittavien o-
pintojen jälkeen hakee lepoa, sotilas, joka
pääsee päiväretkensä perille, - kaikki o-
wat he wäsyksissä, mutta se ei herätä huo-
miota, sillä se on kuten olla pitää. Hewo-
nen, joka illalla riisutaan aurastaan, ta-
hi palajaa raskaasta wedosta, on paljon
wäsyneempi kuin rawaaja, joka päättää
woittokulkunsa radalla, mutta eipä juo-
lahda kenenkään mieleen sanoa edellistä
työtä eläinrääkkäykseksi. Ja kuitenkin on
wäärinkäytös tässä lähempänä ja siinä ta-
pahtuu kyllä liiallinen rasitus ja rääk-
käys. Puhe eläinrääkkäyksestä on siten
mitätön todistuksena kilpa-ajaja vastaan,
mutta komitea tahtoisi sille antaa jotakin arwoa
arwoa niiden puolustukseksi. Se osoittaa
näet tawallansa kilpailujen kautta syntyneen
harrastusta hewosen hellemmästä hoidosta
ja kohtelusta".

Kuten edellä olevasta voidaan päätellä ei viime vuosinakin
esiinnostettu kysymys ravikilpailuista julkisina eläinrääk-
käystilaisuuksina ole suinkaan uusi asia. Komitea vastusti myöskin hevosten palkitsemista ulkomuodon
perusteella, mitä monilla tahoilla oli alettu esittää,¹ ja yh-
tyi siihen käsitykseen, mikä raviurheilun kärkimaissa Ranskas-
sa ja Yhdysvalloissa toteutettiin, että siitoshevosilta vaaa-
dittiin tietty vähimmäisnopeus raviradalla.²
Kilpailupalkintojen määrää komitea esitti nostettavaksi

1. Komitean mietintö, 1880, s. 18.
2. Fabritius, 1884, s. 11.

samoinkuin palkintosummiakin ja yhtyi siten kruununasiamies Edward Dunckerin jo edellisvuonna tekemään esitykseen.¹ Lisäksi aivan uudeksi kilpailuksi esitettiin Hämeenlinnassa järjestettävää suurta orikilpailua, jossa ensimmäiseksi palkinnoksi esitettiin tuhatta markkaa. Kilpailupaikkojen joukkoon ehdotettiin lisättäväksi Jyväskylä,²

"... koska tässä paikkakunnassa on ilmaunut vilkas ja uhrauksiin altis hevoshoidon harrastus, esiytyen hevosystävä-yhdistyksen perustamisessa, kilpa-ajojen toimittamisessa pelkillä yksityisesti kootuilla varoilla, ynnä muussa".

Em. esityksellään komitea ilmeisestikin halusi antaa tunnustusta sille, että Keski-Suomi oli johtava hyvien hevosten kasvatusta 1870-luvulla.

3.3.2. Kilpailutoiminta v. 1880-1883

Uudelle vuosikymmenelle siirtymisen myötä alkoi ravikilpailujen kehityksessä erittäin nopean kasvun aikakausi sekä osanottajamäärien että tulostenkin suhteen, siitäkkin huolimatta, että v. 1880 komitean esittämät uudet korkeammat palkinnot otettiin käyttöön vasta vuoden 1884 alusta voimaan tulleissa uusissa kilpailusäännöissä.³ Jo heti 1880 voitiin oriiden sarjassa jakaa kaikissa ajoissa ensimmäiset palkinnot ja tammoil-

1. Duncker, Edward, Utlåtande, afgifvet år 1878 af kronoombudet vid de årliga täflingskörningarna med hästar, rörande nyttan af dylika täflingar. Helsingfors 1879, s. 2.
2. Komitean mietintö, 1880, s. 26.
3. Lahdenniemi, n:o 25/1958.

lekin peräti viidesti. Nopeimmat oriit olivat Kiutun Veikko, joensuulaisen U. Mustosen Paasi sekä uutena huippuhevosena kuulua Jaakon sukua edustanut o. Ampiaisen. Mutta merkittävän erikoispiirteen muodosti jälleen se, että tamma oli vuoden nopein, sillä viitasaarelaisen t. Tapion Oulussa juoksemaa aikaa 6.01 ei yksikään ori kyennyt alittamaan.¹ Em. Tapionkin tie vei myöhemmin ulkomaille, sillä se siirtyi Ruotsiin ja menestyikin siellä suhteellisen hyvin usean vuoden aikana jopa englantilaisukuisia lämmänverisiäkin vastaan.²

Kuuden minuutin alittaminen, mikä ennen oli tuntunut lähes utopialta, tuli yhä helpommaksi. Niinpä t. Tytön kuusi vuotta vanha Suomen ennätyskin passitettiin muistojen joukkoon v. 1881, jolloin se alitettiin useammankin hevosen toimesta. Nopein oli Ampiaisen ajallaan 5.55,75. Oriiden sarjassa voitiin jakaa ensimmäinen palkinto kaikissa kahdeksassa kilpailussa ja tammojenkin sarjassa neljästi.³

Vuoden parhaan, Ampiaisen, maine oli kiirinyt varsin kauksi, koska ranskalainen hra Bandelet tarjosi Ampiaisen omistajalle espoolaiselle Julius Klärichille 12 000mk, mikäli se voitaisi Pariisissa o. Duc'in. Klärich kuitenkin hylkäsi näin houkuttelevan tarjouksen.⁴

Vauhti ravikilpailuissa kiihtyi vuosittain yhä enemmän ja

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 56-63.

2. Suomen Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 118.

3. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 64-69.

4. Suomen Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 113.

1882 saavutettiin erinomaisia tuloksia. Viipurissa pidettiin tammikuun lopulla todelliset ennätysmurskajaiset. Ensin juoksi Ampainen 5.55, mutta tuntia myöhemmin shokeerasi yleisön Saavitaipaleelta saapunut V. Hjerpe Putte-oriillaan. Putte saavutti tuohon aikaan lähes uskomattomalta tuntuneen ajan 5.45 (4.47,6/km). Sen juoksu oli todellinen Viipurin Pamaus, ja Putte tunnettiin siitä lähtien Pamauksen nimellä virallisestikin.¹ Kuukautta myöhemmin Pamaus juoksi vielä Helsingissä 5.54,5 osoittaen siten ettei Viipurin juoksunsa ollut mitään sattuma. Helsingin ajoissa se kilpaili J. Klärichin omistuksessa. Klärich näet hankki sen välittömästi Viipurin ajojen jälkeen talliinsa, koska hänen oma tähtensä Ampainen hävisi sille peräti kymmenen sekuntia.²

Vauhti radoilla kiihtyi huimaavasti, ja 4:ntenä maaliskuuta Kiutun Veikko ravasi peräti 5.41 (4.46,3/km). Uudeksi kuuden minuutin alittajaksi tuli myöskin A. Standertskjöldin o. Jalo, joka pystyi alittamaan mainitun maagisen rajan kahdestikin. Tammät eivät vastaavaan pystyneet, sillä nopeinkin niistä juoksi vain 6.06. Ensimmäisiä palkintoja jaettiin jälleen runsaasti. Oriiden sarjassa vain Mikkelissä ei yksikään hevonen kyennyt huonon sään vuoksi ykköspalkintosaavuttamaan. Tammojen sarjassa voitiin ensimmäinen palkinto jakaa kaikkiaan kolme kertaa.³

1. Lahdenniemi, n:o 25/1958.

2. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 70-71.

3. Sama, s. 68-75.

) Osanottajamäärissä tapahtui myöskin huomattavaa lisääntymistä vuosittain ja 1883 osallistui jo 267 hevosta valtion ravikilpailuihin. Lisääkin tulijoita olisi monin paikoin ollut, mutta ennakkotarkastuksissa valikoitiin entistäkin huolellisemmin vain kaikkien terveimmät kilpailemaan. Kuopiossa oli eniten osallistujia, yhteensä 45 hevosta. Perinteisessä "kärkikaupungissa" Hämeenlinnassa oli kilpailijoita vain 19, mitä on pidettävä merkillisenä seikkana.

Kilpailujen tulostaso noudatteli aikaisempien vuosien viitoittamaa linjaa tasaisesta kehittymisestä. Orisarjassa vain Viipurissa ei voitu jakaa ensimmäistä palkintoa. Vuoden nopein oli jälleen Veikko, mutta sen aika ei yltänyt aivan edellisvuosien tasolle, Merkittävä seikka oli, että Pohjanmaa oli nousemassa mukaan muiden maakuntien tasolle, sillä kuuden minuutin alitajista oli kaksi eteläpohjalaista hevosta, joista nopein alahärmäläisen E. Hakolan sittemmin legendaarinen o. Lahja.¹

Kuten seuraavasta asetelmasta havaitaan, juostiin vanhimman ravikilpailukauden parhaimmat ajat juuri 1880-luvun alkuvuosina joitakin poikkeuksia lukuunottamatta.

Asetelma n:o 1. Nopeimmat hevoset vuosina 1875-1883.²

nimi	om.	enn.	juoksupaikka ja -vuosi
o. Veikko,	F. Kiuttu, Hämeenl.	5.41,0	Turku 1882
o. Pamaus,	V. Hjerpe, Savitaip.	5.45,0	Viipuri 1882
o. Kipakka,	J. Riihimäki, Keuruu	5.51,0	Vaasa 1883
o. Ampiaisen,	J. Klärlich, Espoo	5.55,0	Viipuri 1882
o. Lahja,	E. Hakola, Alahärmä	5.55,5	Vaasa 1883
o. Jaakko II,	J. Skokberg, Padasj.	5.57,0	Helsinki 1881
o. Pujo,	E. Wahlberg, Hämeenl.	5.58,0	Vaasa 1883
o. Surma,	A. Leppämäki, Keuruu	5.58,0	Vaasa 1881
t. Tyttö,	Porvoon hev.sii.	5.58,0	Helsinki 1875

1. Lahdenniemi, n:o 25/1958, sekä Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 74-175.

2. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 28-79.

Edellä olevista hevosista suurin osa edustivat eteläisen Keski-Suomen kuulua ainesta, sillä ainoastaan Pamaus, Lahja ja Tyttö olivat muualta kuin Keuruulta tai Jämsästä syntyisin. Merkittävä seikka on myöskin se, että tammoista ainoastaan yksi pystyi kiilaamaan itsensä kymmenen parhaan listalle. Mikään ihme se ei luonnollisestikaan ollut, koska tammät saivat ainoastaan kerran elämässään kilpailla valtion palkinnoista, joten niiden valmennus ei voinutkaan olla kovinkaan tehokasta ja pitkäjännitteistä oriisiin verrattuina.

Kuutta minuuttia ei pystynyt alittamaan kuin mainitut kymmenen hevosta tällä kolmen virstan matkalla ensimmäisen kahdeksanvuotiskauden aikana. Aiemminhan kilpailtavana matkana oli kaksi virstaa, mutta esimerkiksi vuosina 1871-1874 ei yksikään hevonen tuolla matkalla juossut alle neljän minuutin, sillä nopein oli A. Kopsen nimettömän tamman juoksema 4.04.¹ Sitä vastoin varhaisimmalla valtionajokaudella vuosina 1865-1870 juostiin kahdella virstalla kaksi ketaa alle neljän minuutin. Tätä taustaa vasten voidaan vuosien 1875-1883 aikana juostuja aikoja pitää erinomaisina. Saavutetut tulokset osoittivat, että kilpa-ajoharrastus oli jo vajaan parinkymmenen vuoden aikana kehittänyt hevosten nopeutta merkittävän paljon.

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 16-27.

Eniten rahaa juosseet oriit vuosina 1875-1883 koostuivat lähes samoista hevosista kuin nopeimpienkin lista:

Asetelma n:o 2. Eniten rahaa ansainneet hevoset vuoteen 1883 mennessä.¹

nimi	synt. vuosi ja paikka	om.	voittos.
o. Veikko,	1871, Keuruu,	F. Kiuttu, Hämeenl.	4 225 mk
o. Polkka,	1870, Orivesi,	O. Harberg, Jämsä,	2 900 "
o. Jalö,	1873, Jämsä,	A. Standertskjöld, Mäntsälä,	2 450 "
o. Ampiaisen,	1874, Keuruu,	G. Lundgren, Helsinki	2 250 "
o. Kipakka,	1874, Keuruu,	J. Riihimäki, Keuruu	2 200 "
o. Mirkku II,	1871, ?	F. Lagerstedt, Lapua,	2 100 "
o. Surma,	1875, Jämsä,	A. Leppämäki, Keuruu,	2 050 "
o. Poku,	1863, Impilahti,	N. Welin, Korpiselkä,	1 969 "

Tästäkin asetelmasta ilmenee keskisuomalaisten hevosten huomattavan suuri osuus. Kiutun Veikon juoksema rahasumma on hyvin huomattava, sillä mainitulla summalla olisi voinut ostaa keskikokoisen maatilaa tai muutaman varsin hyvän hevosen. Tosin on huomioitava, että pitkät kilpailumatkat kyllä nielaisivat suuren osan hevosen juoksemista palkintorahoista, joten miksiäkään hyväksi liiketoimeksi ei hyvän hevosen omistamista voinut sanoa kuin muutama hevosmies. Pienenä kuriositeettinä mainittakoon vielä, että hyvänkin hevosen omistaminen saattoi olla vaikeaa. Tämä koitui mm. aiemmin mainitun Pokun omistajalle, nimismies N. B. Welinille, kohtalokkaaksi, sillä Poku potkaisu isäntänsä kuoliaaksi v. 1880.²

Varsinkin alkuvuosien ravikilpailijoissa oli nähtävissä sel-

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 2-79. (asetelmassa mainittujen hevosten omistajat merkitty vuoden 1883 mukaan.)
 2. Suomen Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 94-95.

västi kaksijakoisuus. Tammojen omistajat olivat poikkeuksetta talonpoikaistoon kuuluvia ja toisaalta oriiden omistajat kuuluivat porvaristoon. Tällainen kaksijakoisuus on ymmärrettävää, koska kilpailukustannukset pitkien matkojen myötä vaativat sekä aikaa että rahaa. Maanviljelijät keskittyivät siten tammakilpailuihin ja astuttivat hyvin juosseet tammansa aikakauden kuuluisimmilla juoksijaoreilla myyden sitten varsansa kilpailuja aktiivisemmin harrastaneille kauppiaille, leipureille, virkamiehille yms. Alueellisiakin eroja oli paljon hevosten omistajien koostumuksessa. Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Savossa kaikki kilpailijat olivat pääasiassa talonpoikia. Hämeessä, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla virkamiehiä, aatelia, tilanomistajia ja ammatinharjoittajia. Karjalassa ravimiehet koostuivat pääasiallisesti sekä tilanomistajista ja talonpojista että varsinkin kauppiaista. Tämä hevosten "sosiaalinen koostumus" pysyi lähes muuttumattomana seuraavien vuosikymmenien aikana.¹

1. Tilastollisia Tauluja, 1895, sekä tilastollisia Tauluja, 1902.

4. KESÄRADOILLE JA KANSAINVÄLISEEN KILPAILUKOSKETUKSEEN

AIKAKAUSI 1884-1893

4.1. Uudet säännöt nousun takeena

Vuoden 1880 komitean esiintuomien päämäärien ja esitysten mukaan vahvasti Senaatti uudet säännöt sekä rahanmääräykset valtion kilpa-ajoja varten vuosiksi 1884-1893. Palkinnoiksi määrättiin vuosittain tästä lähtien yhteensä 15 000 mk. Lisäksi valtio varasi nyt vuosittain 3 000 mk palkinnoiksi "vuoden vanhoista, hyvänruokkoisista ja wirheettömistä warsoista kuin myöskin tammoista, joilla on warsa wieressään".¹ Tällä erityismääräyksellä haluttiin vahvistaa hyvien tammojen entistä ahkerampaa siitoskäyttöä.

Uudet kilpailusäännöt tulivat voimaan lähes täydellisesti komitean esittämässä muodossa sen jälkeen, kun hevosityhdistykset olivat antaneet niistä lausuntonsa. Nämä uudet säännöt olivat monilta osiltaan hyvin modernit, mutta erityisesti niitä täydentänyt rahanmääräys uusin korkeammin palkinnoin takasi raviurheilun vastaisen nopean kehityksen.

Kilpailut jaettiin vuodesta 1884 lähtien kahteen luokkaan. Normaaliin oriiden ja tammojen sarjojen lisäksi päätettiin erityisen suuren orikilpailun järjestämisestä vuosittain Hämeen-

1. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus myönnetystä rahanmääräyksestä palkinnoiksi kilpa-ajoissa maassa y.m. Annettu Helsingissä, 8 p:nä Joulukuuta 1882. Suomen Suuriruhtinaanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1882. Helsinki 1883.

linnassa. Kilpailut tulivat edelleen tapahtumaan reellä ja jääradalla, mutta tähän sääntökohtaan vahvistettiin poikkeus jo joulukuussa 1885, milloin Senaatti hyväksyi Suomen Ravi-klupin esityksen, jonka mukaan se sai järjestämänsä kilpa-ajot pitää rakentamallaan kesäradalla Oulunkylässä.¹ Kilpailujen valvonta pysyi edelleenkin a. o. läänin kuvernöörin harteilla yhdessä maanviljelystoimituskunnan kanssa. Käytännössä ajoja valvoi myöskin kruunun asiamies edelleenkin, mutta varsinaiset järjestelyt kuuluivat paikkakunnan hevostäväyhdistykselle mikäli k. o. kaupungissa sellainen oli. Osanotto-oikeus kilpailuihin oli ehdottomasti terveillä ja Suomessa syntyneillä hevosilla.² Hevosten vieraaseen rotuun ei säännöissä vielä viitattu lainkaan.

Palkinnot kohosivat huomattavasti uusien sääntöjen mukaan ja suuressa orikilpailussa oli palkintokaavio 1 000-800-600-400 mk. Ensimmäistä palkintoa varten piti hevosen juosta vähintään 6, 05 ja muitakin palkintoja varten asetettiin tarkat rajat. Kuitenkin nämä aikamääräykset olivat liiankin heikot, sillä hyvin paljon hevosia jäi varojen puutteessa palkitsematta, vaikka ne juoksivat jopa ensimmäisen palkinnon aikarajan alle. Yhteensä suuren orikilpailun palkintosumma oli 2 900 mk. Tavallisissa kilpailuissa olivat oriiden palkinnot 400-300-200- mk ja tammojen sarjassa 200-150-125-100 mk. Tam-

1. Asetus-...

1. Keisarillisen Suomen Senaatin kirje Uudenmaan läänin kuvernöörille yleisen kilpa-ajon toimeenpanemisesta kesäradalla Oulunkylän luona. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous n:30/1885, s. 30.
2. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus, sisältävä sääntöjä niille hevosilla tehtävillä yleisille kilpa-ajoille, joita toistaiseksi tullaan Suomessa vuosittain pitämään. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous n:o 36/1883. Helsinki 1883, s. 2-3.

moille maksettiin siten useampi palkinto kuin oriille. Yhteensä tavallisissa ajoissa varattiin palkinnoiksi 1 475 mk kussakin. Pienempien kilpailujen ensimmäisen palkinnon aikaraja oli 6.15, mutta sekin oli liian helppo saavutettavaksi ja näin otettiin käyttöön ns. diploma järjestelmä, jonka mukaan sellainen hevonen, joka oli juossut palkintoa edellyttävän ajan, mutta ei varojen puutteessa saanut palkintoa, sai sitä vastaavan diplomin.¹

Hevosten kilpailuoikeuksia muutettiin jonkin verran aiemmista säännöistä. Oriilla oli edelleenkin oikeus saada kaksi palkintoa, ja sen jälkeen, kun olivat astuneet 12 tammaa samana vuonna, saivat ne kilpailla seuraavana vuonna samoin ehdoin. Tammojen kilpailuoikeutta helpotettiin huomattavasti entisestä. Aiemmin tamma oli saanut vain kerran elämässään vastaanottaa valtionpalkinnon, mutta nyt niilläkin oli oikeus tulla kahdesti palkituksi vuosittain ja varsottuaan aina palkitsemisvuosien välillä saivat ne kilpailla samoin ehdoin 12-vuotiaiksi saakka.²

Kiistellyin sääntökohta oli se, jonka mukaan palkinnon saanut hevonen oli lävellä merkittävä korvaan tunnistamisen helpottamiseksi. Tämä aiheutti jatkuvaa kiistaa epäinhimillisyytensä vuoksi ja tapahtuikin usein, että hevosenomistaja

1. Asetus-Kokous n:o 36/1883, s. 5.

2. Sama, s. 2-3 ja s. 7.

sen tarkoituksena oli "raviurheilua kohottamalla edistää hevoskulttuuria maassamme".¹

Vaikka klubin toimintasäde oli keskittynytkin Helsingin seudulle, kokosi se kokouksiinsa kaikki maan johtavat raviurheilun ja hevosjalostuksen johtomiehet. Niinpä näissä kokouksissa päätettiin kesäradan rakentamisesta Helsingin lähistölle aivan kansainvälisten mallien kaltaiseksi, sillä Euroopassa ja Yhdysvalloissa oli tällaisia ratoja rakennettu jo aiemmin.

4.2.2. Ensimmäinen kesärata Oulunkylään

Jo kolmen kuukauden kuluttua kilpa-ajoklubin perustamisesta voitiin Oulunkylän radalla pitää ensimmäiset kesäkilpa-ajot maassamme. Tosin on muistettava, että jo parikymmentä vuotta aiemmin oli kesäisin pidetty ajoja, mutta nämä olivat tiellä pidettyjä kilpailuja.

Kesäkuun 29. 1884 pidettiin radalla ensimmäiset yksityiset kilpa-ajot ja pari vuotta myöhemmin myös valtion palkinnoista juostiin Oulunkylässä.² Kilpa-ajoklubin rata oli aikakauden mittapuun mukaisesti virstan mittainen ja soikion muotoinen. Katselijoita ensimmäisiin kesäkilpa-ajoihin oli saapunut erittäin runsaasti, koskapa aikalaisen kertoman mukaan "ihmiswirta wyöryi pitkän käärmeen muotoisena radalle".³

1. Lahdenniemi, n:o 28/1958. Ks. myös Fabritius, Suomen Juoksia-hevonen, sekä Fabritius, Ravikilpailujen tarkotuksesta.

2. Asetus-Kokous, n:o 33/1885, s. 30.

3. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 67.

Muutoinkin rata oli rakenteineen erittäin moderni ja käytännöllinen ja katsojienkin tarpeet oli huomioitu hyvin tarkasti:¹

"Katsojain mukavuudeksi löytyy pitkin pohjoista sivua, molemmin puolin poikki tiestä, lehteri eli parwi useammilla kaaren muotoisilla, ylenewillä penkkiriwillä 900 hengelle sekä sangen sopiwa sola, balkongi sanomalehtien kirjoittajille. Hewosia warten oli rakennettu pilttuut, joissa ne woiwat odottaa itseä kilpailua. Kaikki näyttiwät vähemmän walppailta seisoessaan alla päin, puoliksi ummistetuin silmin, löppökorwin, awoimin sieramin sekä huohottawin kyljin, höyryä ei nähtävästi kohonnut korkealle. Asiaa ei myöskään parantanut, että useimmat kilpailijoista oliwat "loistawassa kunnossa" - teurastajana arwosteltuna. Niin muodin, 30 asteen kuumuus ilman tuulen hengähdystä, pehmeä rata, ylensyötetyt hewoset, kauniit toiweet! Se kuitenkin lohdutti, että rawintola woi tarjota wiiniä ja jääkylmää selteriä sekä Uudenmaan pataljoonan soittokunta hywää musiikkia".

Näiden avajaiskilpailujen tulostaso ei noussut kovin korkeaksi, koska hewoset oliwat kesän näyttelyitä silmällä pitäen syötetty niin lihaviksi, että tuskin jaksoiwat juosta. L. Fabritius arwostelikin jyrkästi sitä syvään juurtunutta vanhaa käsitystapaa, jonka mukaan hewosten tuli näyttelyssä olla erittäin lihavassa kunnossa. Samana vuonna pidettiin Tampereen maanviljelyskokouksen yhteydessä suuri hewosnäyttely, jossa Fabritius oli tarkastajana arwostellen kovin sanoin ylipainoisia hewosia.²

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 67-68.
2. Sama, s. 80.

Oulunkylän avauskilpailujen nopein hevonen oli J. Klärichin Ampiainen, joka juoksi kolme virstaa 6.05,5 , mutta jäi puolen sekunnin päähän 500 mk:n arvoisesta ensimmäisestä palkinnosta. Mukana olivat poikkeuksetta kaikki maan parhaat hevoset, mutta ne jäivät paljon Ampiaisen vauhdista. Oulunkylässä jaettiin yksityisissä kilpailuissa suuret palkinnot, jotka houkuttelivat maan parhaat sinne kilpailemaan.¹

4.3. Kansainvälistä kilpailuharrastusta

4.3.1. Varhaisimmat kontaktit ulkomaihin

Suomalaisen hevosurheilun varhaisin kilpailukosketus ulkomaiden kanssa tapahtui lähinnä emämaa-Venäjän kanssa. Pietarissa ja Moskovassa pidettyihin suuriin näyttelyihin osallistuivat suomalaiset hevoset hyvällä menestyksellä jo 1860-luvun lopulta lähtien, mutta varsinaisiin juoksukilpailuihin suuntautunut kilpailuharrastus alkoi Tukholman Skandinaavisten ajojen puitteissa. On vielä muistettava, että Suomesta myydyt hevoset osallistuivat uusissa kotimaissaan kilpailuihin ja aloittivat siten uuden aikakauden raviurheilun historiassa. Menestyksekkäin näistä ulos myydyistä hevosista oli Ranskaan myyty o. Duc, mutta myöskin Viitasaarelta Tukholman ja Malmön kautta Osloon siirtynyt Tapio juoksi useita palkintoja Ruotsissa ja Norjassa.²

1. Ravisportin kalenteri, 1884 & 85, s. 80.

2. Sama, s. 119 ja 121.

Erittäin komeasti menestyi myöskin Jämsässä 1868 syntynyt t. Pikku, joka 1875 siirtyi Ruotsin kautta norjalaisen eläinlääkäri C. Nyqwistin omistukseen. Pikun nimi muuttui Flygareksi ja hallitsi lähes täydellisesti Norjan ratoja aina vuoteen 1883 saakka, jolloin Kwik löi sen. Flygaren menestys oli niin häikäisevä, että norjalaiset hankkivat muitakin hevosia Suomesta.¹ Suomalaisten erinomainen menestys Norjassa pohjautui siihen, että norjalaiset kylmäveriset olivat ruotsalaisiakin hitaampia.

Ruotsin pääkaupungissa pidettiin suuria Skandinaavisia ajoja joka talvi ajo 1870-luvulta lähtien, mutta suomalaiset osallistuivat niihin vasta 1880-luvun alkuvuosista laajemmin. Mahdollisesti suomalaisten mukaantulo oli seurausta Ruotsiin myytyjen suomalaishevosten loistavasta menestyksestä.

Vaikkakaan kilpa-ajotoiminta Ruotsissa ei ollut Suomea vanhempaa, oli ns. ravikulttuuri lahden länsipuolella huomattavasti korkeammalla tasolla. Tämä ilmeni mm. siitä, että Ruotsissa maksettiin merkittäviä suuria palkintoja. Kilpailuja seurasi myöskin poikkeuksetta jopa kymmeniin tuhansiin nousevat katsojajoukot.

Ensimmäisen kerran suomalaiset osallistuivat 1884 maaliskuussa pidettyihin ajoihin, jolloin sinne matkustivat sen ajan kuuluisimmat hevoset: Hakolan Lahja, Kiutun Veikko ja Oiva sekä Lundgrenin Ampiaisen. Suomalaisten menestys oli erinomainen Oivan

1. Ravisportin kalenteri, 1884 & 85, s. 120-121.

voitettua kilpailujen päälähdön ja ansaiten 1 000 kruunua. Veikko saalisti 600 ja Lahja 100 kruunua, mutta Ampiaisen matka oli rahaton. Näissäkin ajoissa menestyivät erinomaisesti suomalaisrotuiset Ruotsiin myydyt hevoset ja palkinnoista tuli lähes 90 prosenttia suomalaisen hevosrodun osalle.¹

Kilpailujen jälkeisillä päivällisillä suomalaiset vaihtoivat mielipiteitä muiden Pohjolan maiden hevosmiesten kanssa. Näissä neuvotteluissa perustettiin Yleinen ruotsalainen raviklubi, johon kuului myöskin suomalaisia ja norjalaisia. Vastaperustettu järjestö keräsi varat ja järjesti jo samalla viikolla ensimmäiset kilpailunsa, koska ulkomaalaiset kilpailijat olivat vielä paikalla Tukholmassa.²

Suomalaisten avaus kansainvälisillä areenoilla oli erittäin komea ja syyttä ei hevosjalostuksen esitaistelijan L. Fabritiuksen tarvinnutkaan kommentoida tätä matkaa, mutta hän varoitti myös tulevista kilpailuista:³

"Niin seppelöityinä tulivat suomalaiset Tukholmasta ja otettiin vastaan riemulla. Mutta ovatkohan he ansainneet tämän voiton. Ei, meidän on waan sattumusta kiittäminen, ettei suomalaisten matka muuttunut alentawaksi tappioksi. Kuinkahan asia olisi muodostunut, jos norjalaiset olisivat kunnollisesti hewo-ensa kanssa juoksuun warustaneet. Woittomme oli ainoastaan äkillinen päällekkarkaus; ensi kerran owat kilpaweljemme warowaisempia ja masentawat meidät, ett'emme wihtoinkin

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 139-140.

2. Sama, s. 140.

3. Sama, s. 141-142.

opi oikein varustamaan hewosiamme juoksuun emmekä ainoastaan syöte-tyiksi ruokamainoksiksi".

Pessimismistään huolimatta Fabritius oli kuitenkin iloinen, koska oli saatu hedelmällinen kilpailukosketus avatuksi, ja Ruotsin edustajat olivat koko ajan osoittaneet suomalaisille suurta ystävyyttä.¹

4.3.2. Tukholman valloitus

Maaliskuussa 1885 pidettiin Tukholmassa suuret Skandinaaviset ajot normaaliin tapaan. Suomesta osallistui nyt kolme kokkolalaisia hevosta omistajineen, jotka olivat saaneet tiedon kilpailuista kauppa-asioissa liikkuneelta ystävältään.² Tukholman ajoihin ei Suomesta varsinaisesti valittu ketään vaan sinne sai omalla kustannuksellaan matkustaa kuka vain halusi. Kovin suurta merkitystä ei Yleisellä ruotsalaisella raviklubilla ollut ainakaan Skandinaavisten ajojen yhteydessä.

Kokkolalaisista kilpailijoista oli kuuluisin Anders Björkmaniⁿ/o. Putte, joka mm. samana talvena sijoittui Hämeenlinnan suuressa orikilpailussa toiseksi maineikkaan Lahjan jälkeen.³ Muut osallistujat olivat Anders Björkin Leimutamma sekä Jakob Savelan "mahdottoman kaunis t. Dido."⁴

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 142.

2. Söderström, Axel, Hästkarlar och Travsport i Gamla Karleby stad och Karleby kommun 1872-1932. Gamlakarleby, 1956, s. 18. Ks. myös, Ravilehti n:o 5/1926, Vaasa 1926, s.71-72.

3. Tilastollisia Tauluja, 1895, s. 92-93.

4. Söderström, s. 18.

Järjestelyt olivat ruotsalaiseen tapaan loistavat ja tunnelma sen mukainen. Yleisöä Brunsvikin lahdelle oli kokoontunut peräti 15 000 ja kruununprinssi puolisoineen kunnioitti kilpailuja läsnäolollaan.¹ Suomalaisten menestys oli erinomainen. Ensimmäisen ajon kahdella maililla voitti Putte, ja Leimu oli toinen. Toisessa ajossa, mihin Putte ei vauusvoittonsa vuoksi saanut osallistua, oli puolestaan Leimu nopein. Puten ansiot nousivat yhteensä tuhanteen kruunuun ja Leimu ansaitsi seitsemän sataa kruunua. Didon menestys oli vaatimattomampi eikä se saanut äyriäkään palkinnoksi. Kilpailujen jälkeen Gunnars myi Puttensa paroni Tersmedenille Upplantiin 5 000:lla kruunulla, ja Savela myi Didon huomattavasti pienemmällä summalla samalle ostajalle.²

Jo kilpailujen aikana suomalaiset olivat valloittaneet ruotsalaiset isäntänsä välittömällä käytöksellään ja reippaalla esiintymisellään. Kuninkaan linnassa suoritettu palkintojenjako kuitenkin kruunasi kokkolalaisten matkan, sillä heidän käytöksensä oli sielläkin yhtä kursailematonta. Suomalaiset vastaanottivat palkintonsa prinsessan kädestä susiturkeissaan ja pieksuissaan, mutta karvalakkinsa he olivat kuitenkin jättäneet pois. Ruotsalainen runoilija Frithiof Holmgren innostui myöskin eksoottisista vieraista ja kirjoitti monisäkeisen runon Didosta ja Savelasta. Didon sulava olemus lienee innoitta-

1. Ravisportin kalenteri 1885 & 86, s. 131-132.

2. Sama, s. 134.

nut runoilijaa suomenruotsalaisten persoonallisen ja ujostelemattoman käytöksen ohella.¹

Nämä pohjoismaiset ajot jäivät kuitenkin pitkäksi ajaksi viimeisiksi, sillä:²

"Kuten voi aavistaa, on suomalaisten erittäin hyvällä menestyksellä ollut se välitön seuraus, että ruotsalaiset ovat kyllästyneet, koska he ajan pitkään ovat saaneet koota suuria summia meidän hyväksemme, jonkatähden tästä lähin suuremmat juoksijapalkinnot määrätään ainoastaan niille hewosille, jotka vähintään puoli vuotta ovat olleet ruotsinmaalisten omia. Meidän hewosiemme täytyy siis, ennenkuin ne saavat näyttää kykynsä Ruotsin radalla, tulla Ruotsiin myydyksi; mutt'ei siinä kyllä, niiden pitää myöskin olla kellollisia siitoseläimiksi ja satulan paikalta täyttää vähintään 9 korttelia ja 2 tuumaa".

Ruotsalaiset halusivat näin estää suomalaisten vastaisen osanoton, sillä varsinkin mittasääntö oli suomalaisille vaikea noudatettavaksi. Näin mm. Ruotsiin myyty Putte ei olisi saanut siellä enää kilpailla pienuutensa vuoksi.³ Putte tuli Ruotsissa kuitenkin niin vihaiseksi, etteivät sen uudet omistajat keksineet sille mitään käyttöä. Niinpä paroni Tersmeden luovutti sen ilmaiseksi takaisin Kokkolaan, mutta kilpahevoseksi siitä ei enää ollut.⁴

Suomen ulkomaille suuntautunut kilpailutoiminta katkesi nyt yli kahdeksikymmeneksi vuodeksi ja vasta 1900-luvun en-

1. Söderström, s. 19-22.

2. Ravisportin kalenteri 1885 & 86, s. 136.

3. Sama, s. 134.

4. Söderström, s. 22-23.

simmäisen vuosikymmenen lopulla suomalaiset kilpailivat uudelleen Tukholmassa.

Merkittävin vaikutus suomalaisten musertavalla vaikutuksella oli ennen kaikkea Ruotsin vastaiselle hevosjalostukselle, sillä ruotsalaiset alkoivat entistä enemmän hankkia ulkomailta yksilöitä vahvistamaan huonoksi havaittua maatiaishevostuaan. Suomestakin siirtyi 1880-luvulta lähtien paljon hevosia Pohjanlahden länsipuolelle. Merkittävästi enemmän Ruotsiin ostettiin kuitenkin lämminverihevosia Länsi-Euroopasta ja Yhdysvalloista.¹

Ruotsin nykyinen erinomainen lämminverikanta onkin siten oikeastaan suomalaisten aikaansaama!

Joissakin lähteissä on mainittu, että suomalaisia olisi kilpaillut jopa Yhdysvalloissa, mutta tämä tuskin pitää paikkaansa, vaan kyseessä lienee juuri yllä mainitut Tukholman kilpailut.²

Kansainvälinen kilpailukosketus rajoittui 1880-luvulla lähes kokonaan suomalaisten Ruotsin vierailuihin, koska norjalaiset ja ruotsalaiset eivät kutsuista huolimatta saapuneet Suomeen kilpailemaan. Kansainvälinen kilpailuharrastus oli näin hyvin yksipuolista.³

1. Möller, s. 432-434.

2. Mm. Böcht, s.45.

3. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 72.

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 72-73.

4.4. Suuret kilpailut vuosina 1884-1893

Tämän aikakauden kilpailukautta voidaan pitää ensimmäisenä läpimurtokautena vanhimmassa ravikilpailuhistoriassamme. Uusissa säännöissä oli korotettu palkintoja ja se osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi. Erityisesti suuresta orikilpailusta muodostui tilaisuus, joka kokosi kaikki maan parhaat hevoset mukaan. Suuressa orikilpailussa juostiin myöskin erittäin hyviä aikoja, koska Hämeenlinnassa oli kunnia-asiana varustaa rata ennätyskuntoon. Hämeenlinnan suuri orikilpailu kokosi lisäksi paljon yleisöä.

Jo ensimmäinen suuri kilpailu muodostui onnistuneeksi, vaikka huonot sääolosuhteet hieman haittasivatkin radan kunnostamista. Erittäin paljon vaivaa olivat järjestäjät nähneet kuninkuuskilpailun järjestämisestä, kuten seuraavasta ilmenee:¹

"Kaupungin puoleista siwua pitkin oli kiinnitetty nuora sekä siitä noin 10 kunta syltä taempana, warustettu puuaitaus, estämään liikalaiset tunkemasta maksawalle yleisölle valmistetun nuora-aitauksen sisään. Warmuuden wuoksi oli myös hankittu 2 ratsastawaa poliisia järjestystä pitämään. Palkintotuomarien lawan edessä, joka juhlan kunniaksi oli kunnistettu kuusilla ja josta mukkeat liput werkalleen liehuiwat wienossa tuulessa, oli erittäin söma ja mukawa aikataulu näyttäen suurilla walkeilla numeroilla mustalla pohjalla hewosien järjestysnumeron sekä ennätysajan. Tuolle suurelle, myöskin kuusilla koristetulle, katsöjalawalle oli kokoutunut jokseenkin lukuisa wäkijoukko. Sää oli kunnis, termomeetteri näytti 0; ilma kirkas ja wiehättäwä; melkein tyyni".

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 18-19.

Ensimmäisen suuren orikilpailun sankariksi kohosi alahärmäläisen Erik Hakolan o. Lahja, joka juoksi voittoajakseen 5.52. Sen aika ei ollut erikoinen, mutta kuusivuotiaalle perin hyvä kuitenkin. Niinpä paikalla olleet totesivat siinä"olevan hevosen, jonka kohdalla voi vielä sekuntikello näyttää seisovan. Eivätkä hevostmiehet, vaikka olivatkin kovia arvostelemaan hevosia, voineet esittää tästä juoksijakuninkaasta mitään muistuttamista".¹ Lahjan kasvattaja oli Kauhavan-Härmän kuuluisa varanimismies, kuuluisien puukkojunkkarienkin taltuttajana tunnettu Otto Chorin², joka kuolinvuoteellaan testamenttasi orivarsansa naapurilleen Hakolalle, joka antoi tapauksen muistoksi varsalle Lahja-nimen.³

Lahja kuittasi tuhatmarkkasen palkinnoksi isännälleen, mutta kilpailujen jälkeisillä päivällisillä Lahja vaihtoi omistajaa siirtyen paroni A. Standertskjöldin kuuluun talliin Nas-tolaan ennätysmäisestä summasta:⁴

"Niinpä osti paroni Standertskjöld päivän kenraalin Lahjan, Suomessa mahdotto-man korkealla hinnalla, 6 000 markalla. Juoksija-palkinnon kanssa yhteensä sai siis Hakola hevosestaan 7 000 mk; tekisi mieli sanomaan, että hän teki jokseenkin hyvät asiat".

Hakolan saama kauppahinta oli niin korkea, että sillä olisi

-
1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 24.
 2. Ylikangas, Heikki, Härmän häjyt ja Kauhavan herra. Keuruu 1974, s. 32.
 3. Rinta, 1948, s. 263-264. Ks. myös, Ylikangas, 1974, s. 32-33 ja s. 205.
 4. Ravisportin kalenteri, 1884 & 85, s. 24.

Härmässä saanut 1/2 manttaalin talon.¹ Suurestaan

Orikilpailuista muodostui seuraavinakin vuosina huomattavat tilaisuudet sekä kilpailulliselta tasoltaan että katsojamääriltään. Suuressa orikilpailussa ensimmäisen palkinnon saavuttanutta hevosta voitiinkin aiheellisesti nimittää vuoden ravikuningankaaksi. Vuosina 1884-1893 suuri orikilpailu muodostui kahden aikakauden huomattavimman hevosen Kirpun ja Hurran kaksintaisteluksi, mikä parhaiten ilmenee seuraavasta asetelmasta:

Asetelma n:o 3. Suuren orikilpailun voittajat vuosina 1884-1893.²

vuosi	hevonen	om.	tulos	osan.ott.
1884	Lahja,	E. Hakola, Alahärmä,	5.52,0	10
1885	Alarik,	J. Kock, Polvijärvi,	5.51,0	12
1886	Ampiainen,	G. Lundgren, Helsinki,	5.45,0	10
1887	Vilpas,	V. Kammonen, Jyväskylä,	5.38,0	13
1888	Kirppu,	L. Fabritius, Turku,	5.34,4	16
1889	Kirppu,	L. Fabritius, Turku,	5.38,5	10
1890	Hurra,	E.V. Kronholm, H-linna,	5.37,5	11
1891	Kirppu,	L. Fabritius, Turku,	5.37,0	8
1892	Hurra,	E.V. Kronholm, H-linna,	5.28,75	12
1893	Vilkas,	K. F. Orselius, Juva,	5.37,0	10

Kiistaa Kirpun tai Hurran paremmuudesta käytiin vilkkaasti, ja niiden keskinäinen paremmuusjärjestys olikin vaikea määritellä: Kirppu voitti kolmesti suuren kilpailun ja Hurra kahdesti, mutta vastaavasti Hurra oli Kirppua nopeampi. Hurrakin voitti suuren kilpailun vielä kolmannenkin kerran, mutta seuraavalla

1. Rinta, 1948, s. 264.

2. Tilastollisia Tauluja, 1862-1895, s. 84-191.

aikakaudella uusittujen sääntöjen aikana. Kirppu keräsi suurvoittojensa ohella huomattavan suuren voittosumman ja siksi voidaankin vuosien 1884-1893 aikakautta kutsua Kirppun kaudeksi.

Suuri orikilpailukaan ei aina sujunut "kunniallisesti". Siitä on todistuksena L. Fabritiuksen lyhyt kommentti vuodelta 1886:¹

"Maineikas Lahja oli mukana ja sitä ajoi sen aiempi omistaja E. Hakola: Walitettavaa wain, että hän oli täyttänyt nahkansa niin runsaasti kansallisjuomallamme, että hän puustawillisesti sanoen, kukertui rekeensä. Ikäwää waan on, että ei asetukset myönnä palkintotuomareille sitä walttaa, että saisiwat joko muutamiksi vuosiksi tai ijäksi yleisistä kilpa-ajoista uulosulkea sellaisia kurjia wanhain hywäin aikain jäänteitä".

Edellä mainitaan se valitettavin piirre, mikä oli yleinen vanhemman ravikilpailuharrastuksen lieveilmiönä: suruton juopottelu. Ravien ohjelmaan kuului kilpailujen jälkeiset päivälliset, joiden aikana ja jälkeen juhlittiin hyvinkin rankasti. Tällainen aiheuttikin monilla tahoilla voimakasta vastustusta raviurheilua kohtaan.²

1. Ravisportin kalenteri 1886 & 87, s. 69.
2. Karjarinta, A., Hevostaloutemme. Hämeenlinna 1912, s. 8-9.
1900-luvun alkupuoliskolla ilmestyi muutama muukin tällainen kirjanen, joissa tuomittiin raviurheilu sen "aiheuttaman siveellisen rappion" johdosta hevosmiesten keskuudessa.

4.5. Muu yleinen kilpailutoiminta

Vuosittain pidettiin kahdeksan muuta valtionkilpailua lukuisten yksityisten ajojen ohella. Osanottajamäärissä tapahtui myöskin tasaista nousua, vaikka sääntöjen mukaan hevoset karsittiin entistä tarkemmin koeajossa kilpailua edeltävänä päivänä.

Osanottajarikkain kilpailupaikkakunta k. o. aikakauden alkupuoliskolla oli Jyväskylä, jonka kukoistusaika ajoittui 1880-luvun puolivälin paikkeille. Myöskin Vaasassa oli kilpailijoiden lukumäärä noussut ihmeteltävän korkeaksi. Merkittäväntä kuitenkin oli aikajakson loppupuolella Kuopion nouseminen osanottajamäärien perusteella tärkeimmäksi kilpailukaupungiksi. Savon pääkaupunki saavutti näin saman aseman, mikä sillä oli ollut jo yli kolmekymmentä vuotta aikaisemmin. Osanottajien kokonaismäärän kehitys näkyy parhaiten seuraavasta asetelmasta.

Asetelma n:o 4. Osanottajien kokonaismäärä sekä kilpailuihin ilmoitettujen hevosten lukumäärä valtionajoissa

vuosi	vv. 1884-1893. ¹		tammoja	yht.	huom.
	ilm.	oriita ²			
1884	-	137	55	192	Jyväskylä puuttuu
1885	279	-	-	170	
1886	303	151	90	241	
1887	-	134	85	219	
1888	311	151	88	239	
1889	317	172	73	245	
1890	213	99	61	160	Vaasa ja Helsinki puuttuu
1891	305	-	-	228	
1892	282	-	-	215	
1893	249	-	-	211	

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 82-191.

Edellä olevasta asetelmasta havaitaan, että kokonaisosanottajamäärä lähenteli suurimmillaan 250:aa, mutta kilpailuihin ilmoitettiin useitakin kertoja yli kolmesataa hevosta. Suurin yhteen kilpailuun ilmoitettu hevospäärä oli Kuopiossa 1889, jolloin 666 aikoi kilpailuun, mutta vain 39 kelpuutettiin. Eniten yhdessä kilpailussa juosseita hevosia oli samana vuonna Vaasassa, jossa 46 hevosta tavoitteli valtion asettamia palkintorahoja.¹ Kilpailijamäärästä on ~~on~~ vielä todettava, että todellinen osanottajien lukumäärä oli pienempi, koska useampi-kin hevonen saattoi osallistua kahteen kilpailuun vuosittain. Parempi olisikin siten puhua lukumäärien yhteydessä osallistumiskerroista.

Yksittäisistä kilpailupaikkakunnista Jyväskylässä pidettiin edelleen korkeatasoisia ajoja, jotka olivat menestykselliset kilpailijoille ja katsojille:²

"Kilpa-ajo täällä on omansa wetämään hevosystävään huomion puoleensa suuremmissa määrin kuin missään muualla maassamme. Niin hywin kilpailuun ilmoitettujen hevosien luku ja laatu, kuin myös itse hevosomistajat saawat paikkakunnalla wieraan pian wakuutetuksi siitä, että hän on nyt maamme hewosiatuottawan osan keskuksessa, itse sen lieden ääressä, jossa, niin sanoaksemme, ne juoksijat walmistetaan, jotka sitten lähtewät kaikkiin maan osiin ja herättäwät pientä wirkkua uljas sydämellistä suomalaishewosta kohtaan myötätuntoisuutta - ei ainoastaan omassa maassa, waan myöskin Pohjanlahden takana ja idässäkin".

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 130-131 ja 136-137.
2. Ravisportin kalenteri 1886 & 87, s. 19.

Raviurheilun esitaistelija L. Fabritius halusi yllä olevalla kirjoituksellaan myöskin korostaa sitä, että Keski-Suomesta olivat peräisin useat suomalaisen hevosrodun parhaat yksilöt. Fabritius ei kuitenkaan tyytynyt yksinomaan ylistämään Jyväskylän ajojen järjestäjiä ja keskisuomalaisia hevosia, vaan hän halusi myöskin korostaa valistuneen raviyleisön merkitystä. Siinäkin suhteessa Jyväskylä oli saavuttanut etuase- man muihin nähden. Tämä ilmenee mm. seuraavasta:¹

"Eivät tässä ole toimettomat ällistelijät, humalapäiset huutajat ja tyhjäntoimittajat, jommoisia kilpa-ajopaikkojen kansanjoukoissa enimmästi löytyy, vaan täällä kukin seuraa tarkkaan tapahtumia ja kannustaa hyviä suorituksia. Samoin ohjastajat esiintyvät kauniisti ja arvokkaasti, eiwätkä kiroillen, repien ja meluen kuin aikaisemmin, tässä jos missä on woinut nähdä kilpa-ajojen kasvattajan vaikutuksen".

Mikään ihme ei ollutkaan, että Keski-Suomessa ravikulttuuri oli näin korkealla tasolla, sillä Jyväskylän ohella myös Keuruulla ja Jämsässä oli hevosjalostuksella pitkät perinteet. Keski-Suomen pohjoisista pitäjistä olivat aktiivisimmat Saarijärvi ja Viitasaari.

1. Ravisportin kalenteri 1886 & 87, s. 20-22.

4.6. Yksityinen kilpailutoiminta

Hevosystäväyhdistyksiä ja raviseuroja perustettiin yhä useammalle paikkakunnalle 1880-luvulla. Välittömänä seurauksena siitä oli kilpailutoiminnan laajentuminen entistä laajemmalle alueelle. Erityisesti yksityinen kilpailuharrastus voimistui huomattavan paljon.

Kuten aiemmin jo todettiin, pidettiin Oulunkylässä Suomalaisen Raviklubin isännöidessä yksityisiä ajoja vuodesta 1884 lähtien.¹ Merkittävin pääkaupungin ulkopuolisista yksityisten ajojen pitopaikoista oli Tammela, missä toimi vireä hevosystäväyhdistys. Siellä pidettiin helmikuussa 1885 sikäli merkittävät kilpailut, koska ensimmäistä kertaa Suomessa noudatettiin amerikkalaismallista heat-ajo-systeemiä. Tämä tarkoitti, että kilpailtava matka juostiin 2-4 kertaa, joista paras tulos huomioitiin lopulliseksi. Ensimmäisissä Tammelan heat-ajoissa oli ykköspalkinnon arvo 100 mk, minkä lisäksi voittaja sai yli sadan markan arvoisen kellon. Palkinnot olivatkin hyvin suuret.²

Yksityisraveissa juostiin useimmiten mailin matkaa heat-systeemillä ja näin saavutetut ajat olivat kilometriä kohden parempia kuin valtionajoissa. Parhaasta yksityisajojen noteerauksesta vastasi Millerin Pujon juostuaan Oulunkylässä toukuussa 1886 kilometriajan 1.43,1.³

1. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 67.

2. Ravisportin kalenteri 1885 & 86, s. 97. Ks. myös. Syrjänen 1968, s. 15.

3. Ravisportin kalenteri 1886 & 87, s. 110.

Heat-ajo-systeemin ohella yksityisissä kilpailuissa esiteltiin myöskin toinen merkittävä uutuus. Oulunkylässä 1886 juoksi nimittäin J. Riihimäen o. Kipakka perässään uudet ns. sulky-rattaat, jotka oli valmistettu amerikkalaisen mallin mukaisesti.¹ Kesäradoilla oli tähän saakka käytetty yleisesti suuripyöräisiä, lähinnä haravakonetta muistuttavia kärryjä. Riihimäen esittelemät sulky-rattaat eivät yleistyneet kuitenkaan kuin vasta seuraavan vuosikymmenen loppupuolella.

Oulunkylän ja Tammelan ohella merkittävimpiä yksityisten ravien pitopaikkakuntia olivat Hämeenlinna, Viipuri, Joensuu sekä useat maaseutupitäjät mm. Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Hämeessä. Erityisen vilkasta harrastus oli Etelä-Pohjanmaalla, jonka nousuun vaikutti varmasti härmäläisen Lahjan loistava menestys.² Keski-Suomessa hevosystävähdistystoiminta taas omasi hyvin pitkät perinteet, ja vanhimmat seurat organisivat vilkaan kilpailutoiminnan.³

Huomionarvoinen seikka oli myöskin, että Viipuriin rakennettiin kesärata 1887 ja siellä pidettiin yksityisiä kilpailuja, mutta valtionajot Karjalan pääkaupungissa järjestettiin edelleen jääradalla. Viipurin hevostmiehet kyllästyivät jatkuviin huonoihin sääoloihin ja siirtyivät siksi kesällä pidettäviin ajoihin. Osaksi vaikuttimena oli myöskin, että Pietarin

1. Ravisportin kalenteri 1886 & 87, s. 110-111.
 2. Rinta, 1948, s. 264.
 3. Kulha, 1974, s. 128.

"huvinhaluinen" väestö lomaili Viipurin lähistöllä kesäisin, ja näitä houkuteltiin seuraamaan ravikilpailuja.¹

Viipurin hevostmiehet eivät pettyneetkään laskelmissaan, sillä Kelkkalan raviradan avajaisissa, jotka pidettiin elokuussa 1887 Viipurin suuren maanviljelysnäyttelyn yhteydessä, oli katselejoita tuhansittain ja tilaisuutta kunnioittin läsnäololleen suuriruhtinas Vladimir Aleksandrovitsh puolisoineen. Radan keskenkuntoisuus sekä hiostava ilma heikensivät tulosta, joten paikalle saapuneet Suomen parhaat hevoset eivät juosseet erityisen nopeasti. Parhaimmasta noteerauksesta vastasi Fabritiuksen Kirppu.²

Oulunkylän ja Viipurin yksityisissä ajoissa jaettiin melkoisen suuria palkintoja, mikä houkuttelikin niihin useita maan parhaita ravureita. On tosin mainittava, että näiden paikkakuntien ajot pidettiin kesäisin, jolloin muuta kilpailutoimintaa ei harrastettu. Yleisemmin yksityisraveissa jaettiin vaatimattomampia rahapalkintoja ja arvoesineitä. Pääasiassa näitä kilpailuja pidettiin pitäjiensä ja kylien välisinä haasteajoina eikä niiden osanottajamääräkään noussut kovin korkeaksi muutamaa poikkeusta lukuunottamatta.

1. Ravisportin kalenteri, 1885 & 86, s. 18.

2. Ravisportin kalenteri, 1886 & 87, s. 138.

4.7. Parhaat hevoset ja hevostmiehet vuosina 1884-1893

Tämän aikakauden parhaat hevoset havaitaan parhaiten seuraavista asetelmista, joista ilmenevät sekä nopeimmat että suurimmat voittosummat keränneet. Seuraaviin ei ole laskettu yksityisissä ajoissa juostuja aikoja, eikä niissä ansaittuja palkintoja.

Asetelma n:o 5. Nopeimmat oriit vuosina 1884-1893.¹

nimi	om.	tulos	juoksupaikka ja -vuosi
Hurra,	E.V. Kronholm, Hämeenlinna,	5.28,75	Hämeenlinna 1892
Vilkas,	K.F. Orselius, Juva,	5.31,0	Mikkeli 1893
Kirppu,	L. Fabritius, Turku,	5.34,4	Hämeenlinna 1892
Lanko,	K. Ekqvist, Laukaa,	5.35,0	Hämeenlinna 1892
Vilpas I,	V. Kammonen, Jyväskylä,	5.38,0	Hämeenlinna 1887
Villi,	F.V. Lagerstedt, Lapua,	5.38,0	Vaasa 1892
Meno,	C. F. Miller, Juva,	5.38,5	Hämeenlinna 1888
Eclips,	A. Standertskjöld, Viipuri,	5.40,0	Viipuri 1889
Pöllö,	H. Vesterinen, Saarijärvi,	5.42,5	Jyväskylä 1887
Pujo,	C. F. Miller, Juva,	5.42,5	Hämeenlinna 1887

Nopeimman, Hurran, aika tekee kilometriä kohden 1.42,5. Hurra oli tavattoman pieni, mutta vireä ori, joka oli syntynyt Petäjävedellä 1884 ja edusti siten kuulua Keski-Suomessa jalostettua hevossukua.² Hurra vaihtoi omistajaa vuonna 1893 ja kilpaili sen jälkeen kuulun F. Kiutun tallin väreissä.

Muista parhaista oreista huomioitakoon vielä L. Fabritiuksen

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 82-191.

2. Sama, s. 150-191.

Kirppu, joka ansaitsi eniten rahaa ja oli siten menestynein aikakauden hevosista. Kirppu oli syntyisin Rovaniemeltä, josta sen hankki eläinlääkäri Fabritius Turkuun ja valmensi siitä aikakauden loisteliaimman tähden. Kirppu ei ollut ainoastaan hyvä juoksija vaan se oli myöskin erinomainen periyttäjäori, jonka vaikutus ulottuu nykypäivänkin ravihevosiin. Kirpun pitkä kilpailu-ura päättyi 1890-luvun loppupuoliskolla ja sen voitettava rahamäärä kohosi yli 11 000 mk:n.¹ Kirpun ylivoimaa kuvaa sekin, että se voitti kaikki Turussa vuosina 1885-1893 pidetyt valtionajot.²

Muista nopeimmista hevosista ansaitsee vielä erityismaininnan vierasrotuinen o. Eclips, joka oli kuuluisan Viipurin Pamauksen poika. Eclipsin emä oli orlov-tamma. Tämän viipurilaisen A. Standertskjöldin tähden parhaat vuodet sattuivat 1880-luvun loppupuoliskolle. Eclips on mainio esimerkki siitä sekasii- toksesta, jota estottomasti harrastettiin viime vuosisadan lopulla.³

Lapualaisen valtiopäivämiehen F. V. Lagerstedtin monikymmenpäisestä tallista kuuluisin oli o. Villi. Lagerstedtin talli olikin ehkä suurin, sillä se käsitti 60-70 hevosta, joista 6-7 saattoi osallistua yhtä aikaa valtionajoihin.⁴ Lagerstedtin ohella keuruulainen valtiopäivämies Juho Riihimäki oli innokas

-
1. Fabritius, L., Juoksijaori Kirppu jälkeläisineen. Turku 1927, s. 38.
 2. Anttinen & Rauma, 1978, s. 52.
 3. Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 134-135.
 4. Suomalaisia talonpoikia Lallista Kyösti Kallioon, toimitusk. Aaltonen, Haavio, Jutikkala, Oja. Porvoo 1952, s. 488.

hevoskasvattaja ja ravikilpailija, joten ei tämän päivän kansanedustajien ravi-innostus suinkaan ole mikään uusi ilmiö.

Huomattavista raviurheilijoista voidaan vielä mainita juvalainen tilanomistaja C. F. Miller, jonka tallissa oli myöskin suuri määrä kilpahevosia. Saarijärven Heikki Vesterinen tunnettiin paitsi hyvien hevosten omistajana niin myös taitavana "lainakuskina", joka ohjasti valtionajoissa useita kuuluisia hevosia.¹

Nopeimmat tammät näkyvät seuraavasta asetelmasta, mutta tässäkin ei ole huomioitu yksityisiä ajoja, koska niissä kilpailtiin eri pituisilla matkoilla.

Asetelma n:o 6. Nopeimmat tammät vuosina 1884-1893.²

nimi	omistaja	aika	juoksupaikka ja -vuosi
Leimu,	A. Konkonen, Muolaa,	5.47,0	Helsinki 1889
Tyttö,	P. Kettunen, Joroinen,	5.47,0	Kuopio 1891
Tuima,	V. Lagerstedt, Lapua,	5.47,0	Oulu 1892
Vappu,	D. Vesterinen, Viitasaari,	5.49,0	Kuopio 1893
Koida,	A. Armstrong, Joensuu,	5.51,5	Kuopio 1892
Kipakka,	J. Kopo, Ulvila,	5.52,0	Turku 1887

Kuten asetelmasta ilmenee, olivat kilpailevat tammät hyvin tasaväkisiä. Erityisesti voidaan mainita t. Leimun hyvät saavutukset. Sen omistaja, maakauppias A. Konkonen, kuului 1880- ja 1890-luvulla kuuluisimpiin hevostmiehiin ja Konkosen tallin

1. Tilastollisia Tauluja, 1862-1895.

2. Sama, s. 82-191.

suoajatit keräsivät runsaasti ykköspalkintoja.

Kilpailuhevosena oli ehdoton ykköstamma kuitenkin Joensuun Utran sahan isännöitsijän, englantilaissyntyisen Adolphe Armstrongin omistama Koida. Isännöitsijä Armstrong vaikutti monella muullakin tavalla paljon Suomen raviurheilun kehittymiseen. Koida oli suomalaisen tamman jarvenäläisverisen J. Kockin Alarikin jälkeläinen, eikä siten ollut täysin puhdasrotuinen.¹ Joensuulaistamma menestyi erinomaisesti ja voitti useita ensimmäisiä palkintoja sekä valtionajoissa että yksityisissä kilpailuissa.

Tiivistelmän vuosien 1884-1893 raviurheilusta antaa seuraava asetelma, mihin on koottu eniten rahaa juosseet oriit. Tammojen osalta ei tällaista ole ollut syytä laatia, koska niillä olivat kilpailurajoitukset tiukemmat eivätkä niiden palkintosummat siten nousseet korkeiksi.

Asetelma n:o 7. Eniten rahaa voittaneet oriit valtionajoissa vuosina 1884-1893.²

nimi	om.	synt.paikka ja -vuosi	voittosumma
Kirppu,	L. Fabritius, Turku,	Rovaniemi 1879	7 400 mk
Hurra,	E.V.Kronholm, H-linna,	Petäjävesi 1884	5 800 "
Lahja,	R. de la Chapelle, Mänts.	Alahärmä 1878	5 200 "
Vilkas,	K.F.Orselius, Juva,	Kuopion pit 1883	5 100 "
Vilpas,	V. Kammonen, Jyväskylä,	Keuruu 1878	4 200 "
Pujo,	C.F. Miller, Juva,	Purmo 1877	4 200 "
Oiva,	M.Raatikainen, Viitas.	Viitasaari 1875	3 500 "
Purmo,	A. Lindholm, H-linna,	Purmo 1881	2 900 "

1. Erälä, 1923, s. 46-48. Ks. myös, Ravisportin kalenteri 1884 & 85, s. 184-185.

2. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 82-191.

5. VUOSISADANVAIHTTEEN KILPAILUKAUSI - VUODET 1894-1907

5.1. Komitea sääntöjen uudistamiseksi

Koska vuonna 1884 voimaan tulleet kilpailusäännöt ja hevosjalostuksen tason kohottamiseen tähdätyt toimenpiteet osoittautuivat vanhentuneiksi, asetettiin 1890-luvun alussa komitea laatimaan ehdotuksia uusiksi kilpailusäännöiksi ja hevosjalostusta parantaviksi toimiksi. Komitean jäseninä toimivat Johan Kock, Edward Frithiof Reinius, J. R. Wuolijoki ja Ernst Fabritius,¹ mutta sen merkittävänä asiantuntijajäsenenä vaikutti luonnollisesti L. Fabritius.² Mietintönsä komitea jätti alkuvuodesta 1892.

Komitea mm. totesi Suomessa kilpa-ajoja varten varattujen määrärahojen riittämättömyyden ja huomautti Ruotsissa sijoitetun yli kymmenkertaisesti varoja vastaavaan toimintaan, vaikka kilpa-ajoharrastus ei siellä ollut juurikaan vilkkaampaa.³ Mietinnössä todettiin kilpa-ajojen olleen parhaan vaikuttajan hevosrodun parantamiseen. Kilpa-ajo -sana esitettiin muutettavaksi virallisestikin ravikilpailuksi, koska haluttiin korostaa ravien urheiluluonteisuutta.⁴

Vaikein kysymys komitean työssä muodostui kilpailupaikkakunnista, mutta ne esitettiin pysytettäväksi ennallaan vaikkakin

1. Keisarilliselle Majesteetille Hevosrodun parantamis-asiaa käsittelemään asetetulta komitealta. Komitean mietintö n:o 3/1892. Helsinki 1892, s. 60.

2. Fabritius, 1927, s. 36.

3. Komitean mietintö, 1892, s. 4.

4. Sama, s. 14-15.

mm. Sortavala olisi ollut monessa mielessä sovelias. Vireän hevosystävähdistyksen puuttuminen mainitusta kaupungista aiheutti kuitenkin sen poisjättämisen kilpailukaupunkien joukosta.¹

Komitean mietintö korosti erityisesti oriyhdistysten merkitystä hevosjalostuksen alalla,² mutta tiivistä käsityksensä ajatukseen ravikilpailujen välittömästä vaikutuksesta koko hevosjalostukselle.³

5.2. Uudistetut säännöt ravikilpailuille

Vuoden 1892 komitean tekemien esitysten pohjalta laadittiin uudet kilpailusäännöt sekä niihin nojautuen uudet rahanmääräykset valtion ravikilpailuja varten vuoden 1893 alussa, jotka tulivat voimaan vuotta myöhemmin.⁴ Nämä säännöt pysyivät pääpiirteiltään muuttumattomina vuoteen 1907 asti.

Vuodesta 1894 lähtien varattiin vuosittain yhteensä 58 000 markkaa hevosjalostustarkoituksiin, josta palkintoihin 20 000, sadan siitosoriin hankintaan 25 000, varsojen palkitsemiseen näyttelyissä 3 000 ja apurahoiksi ori- sekä hevosystävähdistyksille ja niiden perustamiseksi 5 000 markkaa. Lisäksi varattiin määräraha erityisen hevoskasvatusneuvojan palkkaamiseksi.

1. Komitean mietintö, 1892, s. 18.

2. Sama, s. 58.

3. Lahdenniemi, n:o 28/1958.

4. Lahdenniemi, n:o 26/1958.

Tämän uuden virkamiehen työala määriteltiin varsin laajaksi. Hänen tuli olla kruununasiamehenä yleisissä kilpa-ajoissa, hoitaa ja valvoa kruununoriiden hankintaa ja sijoittelua yms.¹

Mainittavimmat muutokset uusissa säännöissä koskivat kilpailujen luonnetta. Suuri orikilpailu muutettiin kahdeksi tammoilekin avoimeksi suureksi kilpailuksi. Suurten kilpailujen palkinnot pysyivät samoissa määrissä kuin ne olivat olleet orikilpailuissakin. Uudet suurajot rakentuivat tästä lähtien kiertoperiaatteelle eri paikkakunnille. Suurten ajojen ohella järjestettiin, kuten aiemminkin, kahdeksan pienempää kilpailua, joissa varattiin palkinnoiksi 400 - 300 - 250 - 200 - 150 - 100 markkaa. Palkittavien hevosten määrä lisääntyi näin kuuteen.

Uudeksi sarjaksi muodostettiin pienempien ajojen yhteyteen erityinen nuorten sarja ennen palkitsematomille 5-6 -vuotiaille hevosille, joille varattiin palkinnoiksi 200 - 125 - 75 markkaa. Kilpailupaikat määrättiin siten, että suuren kilpailun pitivät samana vuonna Helsinki ja Kuopio, Turku ja Mikkeli, Vaasa ja Viipuri sekä Oulu ja Hämeenlinna. Sellaisissa kaupungeissa, joissa ei ollut sinä vuonna suurempaa kilpailua pidettiin pienemmät ajot, joita lisäksi pidettiin Jyväskylässä ja Joensuussa.²

Osanotto-oikeudet pysyivät suurin piirtein ennallaan, mutta tammakin saivat osallistua suureen kilpailuun. Kilpailevan hevosen tuli olla vähintään 5-vuotias ja kengitettyinä vähintään

1. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus myönnettyistä määrärahoista maan hevosrodun parantamisen edistämiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 7/1893. Helsinki 1893, s. 1-2.
2. Sama, s. 2 ja 9.

148 cm. korkea. Tätä pienemmät hevoset saivat kuitenkin kilpailu-
la vielä siirtymävuosina 1894-1895, mutta sen jälkeen "ala-
mittaisia" ei enää hyväksytty. Tähän sääntökohtaan kariutui
mm. edellisen aikakauden toisen valtiaan Hurrin kilpailu-ura.¹
Kilpailemaan aikovat hevoset kansittiin entistä tiukemmin, ja
niiden tuli juosta päivää ennen varsinaista kilpailua "koetus-
ajossa" alle 2.20 päästäkseen mukaan varsinaiseen kilpailuun.
Tuomariston kokoonpano ja toimintaohjeet pysyivät muutoin ennal-
laan, mutta palkintolautakuntaan lisättiin eläinlääkärin mukana-
oli pakolliseksi.²

Näissä säännöissä hyväksyttiin myöskin käyttöön otettavak-
si jo jonkin aikaa kokeiltu ns. lentävä lähtö. Tämän lähtöta-
van mukaan hevoset saivat lähteä vapaalla vauhdilla 30 metrin
päästä lähtölinjasta, jossa vasta kellot käynnistettiin.

Palkintorajatkin uusittiin. A-sarjassa piti ensimmäistä
palkintoa varten juosta alle 6.05, B-sarjassa vastaava raja
oli 6.30 sekä B-2 -sarjassa, eli nuorten hevosten luokassa, 6.40.
Näihin rajoihin oli mahdollisuus lisätä huonojen säiden vaiku-
tuksesta 10 sekunnin hyvitys.³

Kilpailuoikeuksia rajoittaviin seikkoihin kuului myöskin
määräys, että kilpailevan oriin oli astuttava vähintään 15
tammaa, joista oli synnyttävä vähintään 5 varsaa vuosittain

1. Alfthan, Axel, Hevostemme suuruus. Maatalouden hevoshoitoleh-
ti, n:o 2/1918. Helsinki 1918, s. 22-23.

2. Asetus-Kokoelma n:o 7/1893. Myönnetystä rahanmääräyksestä...,
s. 4-6.

3. Sama, s. 9.

saadakseen kilpailla seuraavana vuonna uudelleen. Samoin vanha määräys, että sama hevonen sai korkeintaan kaksi palkintoa kunakin vuotena pysytettiin ennallaan, mutta kruununoriit saivat vain yhden palkinnon vuotta kohden. Tammakin saivat tästä lähtien enintään kaksi palkintoa vuodessa, mutta niiden oli varsottava aina palkitsemisvuosiensa välillä. Tammat saivat kilpailla 11-vuotiaiksi, mutta oriiden korkeinta kilpailukäyttä ei rajattu.¹

Kilpailujen valvojien tehtävät pysytettiin ennallaan, ja läänin kuvernöörin oli huolehdittava edelleen ajojen juoksevien asioiden hoitamisesta ja mm. tiedottamisesta lääninsä suurimman sanomalehden kautta. Jo edellä on mainittu uudesta hevoskasvatusneuvojasta, joka virkansa puolesta toimi tarkastajana valtion ravikilpailuissa.

Hevosjalostukselliset näkökohdat huomioitiin myöskin v. 1893 lopulla annetussa asetuksessa, jonka nojalla maa jaettiin komitean esittämien mielipiteiden mukaisesti 200:aan oripiiriin, joihin sijoitettiin hyviä oreja vahvistamaan maan hevoskantaa. Eniten näitä piirejä tuli Vaasan lääniin, kaikkiaan 18, ja vähiten Uudellellemalle, vain 8. Luvut osoittivat suuntauksen, mikä aiemmin oli ollut vallalla: Vaasan lääni oli eniten jäänyt paitsioon lähinnä Uudenmaan kustannuksella.

Asetuksessa määrättiin lisäksi, että hevoskasvatusneuvonjan tuli valita ja tarkastaa sijoitettavat oriit, sekä luovuttaa

1. Asetus-Kokoelma, n:o 7/1893. Myönnetystä rahanmääräyksestä..., s. 9-10.

ne huutokaupalla "hyvien ja tunnollisten hevosmiesten hoidettaviksi". Siitosoriit, joiksi valittiin parhaita yksilöitä, olivat 4-7 vuotiaita ja ne jäivät hoitajiensa omaisuudeksi kuuden hoitovuoden jälkeen.¹

Tätä asetusta tarkennettiin sittemmin v. 1899, jolloin Vaasan ja Oulun läänien oripiirien lukumääriä nostettiin, koska havaittiin oriiden sijaitsevan näillä harvaan asutuilla seuduilla liian kaukana toisistaan.²

5.3. Kilpailutoiminnan vilkastuminen vuosina 1894-1906

5.3.1. Yleinen kehitys

Tästä vuosisadanvaihteen molemmille puolille osuneesta kilpailukaudesta muodostui merkittävä ja menestyksellinen kaikilta osiltaan. Yhä useampaan kaupunkiin rakennettiin ravirata ja ravikilpailut saivat vähitellen kokonaan uuden luonteen, koska parempien säiden aikana kesäisin yleisöäkin saapui runsaammin seuraamaan ajoja. Vuodesta 1894 lähtien onkin puhuttava ravikilpailuista, sillä tämä nimitys virallistettiin siitä pitäen käytettäväksi.³

Toinen merkittävä erikoispiirre oli tammojen juoksemat erin-

-
1. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Ilmoitus, sisältävä määräyksiä siitosoriiden ostamisesta kruunun varalle sekä niiden hoitamisesta ja käyttämisestä. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 34/1893. Helsinki 1894, s. 1-8.
 2. Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus kruununoripiirien luvun lisäämisestä Vaasan ja Oulun lääneissä. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 54/1898. Helsinki 1899, s. 1-2.
 3. Lahdenniemi, n:o 28/1958.

omaiset ajat huolimatta siitä, että ne joutuivat varsomaan aina palkitsemisvuosiensa välillä eikä niiden valmennus siten voinut olla kovin systemaattista. Tästä huolimatta tammat useissa kilpailuissa juoksivat oreja nopeammin. Näin paljastui paljon keskustelua herättänyt seikka, että hevosten nopeus taatus-
25 10
20 10
15 10
10 10
5 10
 ti kohosi systemaattisen ja perusteellisesti organisoidun kilpailutoiminnan myötä, mitä L. Fabritius oli niin useasti painottanut.¹ On vielä kuitenkin sanottava, että nopeuden lisääntymiseen vaikutti sekin, ettei juostu enää kovilla tai sohjoisilla jääradoilla vaan kimmoisilla ja joustavilla kesäradoilla parempien ulkoisten olosuhteiden vallitessa. Valtionajoista pidettiin aikakauden lopulla jo yli puolet kesäradoilla.²

Eräänä vaikuttimena tammojen hyviin suorituksiin oli varmasti sekin, että ne saivat myös osallistua suuriin kilpailuihin tavoittelemaan tuhannen markan ykköspalkintoja. Niiden valmennukseen kiinnitettiin siten suurempaa huomiota kuin aiemmin.

Osanottajamäärät lisääntyivät tasaisesti ja ilmoittautuneiden luku valtionajoissa nousi useina vuosina yli neljän sadan, vaikkakin uudet säännöt olivat kiristäneet niiden osanottokelpoisuutta.³

Erilaiset yhdistykset, joiden roolia korostettiin v. 1893

-
1. Esim. Fabritius, Ravikilpailujen tarkotuksesta..., 1914, s. 6.
 2. Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vv. 1902-1907. Toim. Alfthean, Axel, Maanviljelyshallituksen tiedonantoja n:o 59. Helsinki 1908.
 3. Esim. Lahdenniemi, n:o 28/1958.

säännöissä, kohosivat vaikuttaviksi järjestöiksi, ja niiden lisääntyminen sekä tehokkaampi toiminta varmasti edisti raviurheilun kehittymistä tällä aikakaudella. Erityisesti yksityinen kilpailusektori laajeni paljon näinä vuosina koko maan tultua kilpailutoiminnan piiriin, kun Lappiinkin levisi hevosten urheilu laajemmin vuosisadanvaihteessa.¹

5.3.2. Suuret kilpailut tiennäyttäjinä

Ensimmäiset uusimuotoiset suuret kilpailut päättyivät suosikkien voittoon. Kuopiossa hallitsi "armovuosiaan" juossut Kiutun omistama hämeenlinnalainen pikku-ori Hurra, joka paransi kaksi vuotta aiemmin juoksemaansa Suomen ennätystä parilla sekunnilla. Hurran aika kolmella virstalla oli 5.26,8 (1.41,9/km), ja se kesti muiden hevosten hyökkäykset kahdeksan vuotta, kunnes sekarotuinen Ormonde sen alitti.² Toisen vuoden 1894 suuren kilpailun voitti viipurilaisen tunnetun hevoshiehen A. Ramstenin o. Ali, mutta sen Helsingissä juoksema voittoaika oli yli 20 sekuntia heikompi Hurran ennätysnoteerausta.³

Seuraavien vuosien suurissa kilpailuissa voittajina vaih-

-
1. Nylander, J., Katsaus Perä-Pohjolan ja Kemin hevostäväin-yhdistyksen ja kilpa-ajotoimikunnan toimintaan vv. 1898-1929. Hevosviesti, n:o 16/1929. Seinäjoki 1929, s. 232.
 2. Oijala, 1974, s. 846-847.
 3. Tilastollisia Tauluja, 1862-1895, s. 206-207.

telivat eri hevoset, mutta tuloksiltaan kilpailut jäivät perin vaatimattomiksi. Ensimmäisenä tammana saavutti tämän arvostetun voiton kuopiolaisen P. Parviaisen t. Vilkas voitettuaan Mikkelissä 1895.¹ Kaikkiaan onnistui tamman voittaa suuri kilpailu kuu-desti 40:stä, joten hyvin pitivät oriit puolensa maaliväivoil-la. Nopein suuren kilpailun voittaneista tammoista oli 1906 Oulunkylän kesäradalla voittoon juossut helsinkiläisen O. F. Berggrenin t. Tuima 5.23,0 -ajallaan.²

Oriista pystyi 1890-luvun viimeisinä vuosina useimmin voittoon suurissa ajoissa viipurilaisen A. Ramstenin Vihuri, joka saalisti isännälleen tuhatmarkkasen kaikkiaan kolme kertaa. Uuden vuosisadan alussa 1900-luvun alkuvuosina tulivat radoille jo sellaiset kuuluisuudet kuin Stackelbergin Eol, Klockarsin Voima, Uschanoffin Ajatus ja Adlercreutzin Ormonde, joista jokainen voitti suuren kilpailun useampaan kertaan.³

Suuri kilpailu jatkoi suuren orikilpailun perinteitä kaikilta osiltaan. Hevosmiesten keskuudessa ne olivat vuosittaiset päätapahtumat, joihin hevosten kunto viritettiin parhaimmilleen. Nämä uudet suurkilpailut olivat myöskin valtion taholta kädenojennus koko maan hevoskasvatukselle ja tavikilpailijoille, koska niitä pidettiin eri puolilla maata ja näin monet tuntematto-

1. Fabritius, 1914, s. 21.

2. Sama, s. 23.

3. Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina 1896-1901. Toim. L. Fabritius. Maanviljelyshallituksen tiedosnantoja n:o 33. Turku 1901, s. 40-57. Ks. myös Tilastollisia Tauluja, 1902-1907, s. 12-89.

mat hevoset saattoivat päästä osallisiksi suuremmista palkintorahoista. Pitkät ja rasittavat matkat eivät muodostaneet es-
tettä suureen kilpailuun osallistumiseen. Tosin tästä hajautuk-
sesta oli joskus siinä mielessä haittaakin, että osallistujia
oli hyvin vähän ja kilpailujen taso kärsi. Näin sattui varsin-
kin syrjäisimmissä kilpailukaupungeissa mm. Oulussa.¹

Kesäaikailla pidettiin suuri kilpailu Oulunkylässä sekä 1904
Viipurissa ja 1906 Kuopiossa. Kesäkauteen siirtyivät valtion-
ajoissa 1905 myöskin Turku ja Joensuu ja ne olisivat pitäneet
suuren kilpailunsakin varmasti kesäradalla, jos kilpailu vain
olisi sattunut sille vuodelle niiden järjestettäväksi. Vuosien
1894-1906 parhaimmat hevoset selviävät parhaiten alla olevasta
asetelmasta, mihin on koottu voittajat ja osanottajien luku-
määrät.

Asetelma n:o 8. Suuren kilpailun voittajat vv. 1894-1906.²

kilp. vuosi ja -paikka	voittaja	aika	os.ott.
1894 Kuopio,	o. Hurra, F. Kiuttu, Tampere,	5.26,8	12 (15)
1894 Helsinki,	o. Ali, A. Ramsten, Viipuri,	5.48,0	9 (11)
1895 Mikkelä,	t. Vilkas, P. Parviainen, K-pio,	5.39,2	5 (5)
? 1895 Turku,	o. Linnunp. N. Kuffschinoff, Tku,	5.47,4	20 (36)
1896 Viipuri,	o. Vihuri, A. Ramsten, Viipuri,	5.31,0	5 (5)
1896 Vaasa,	o. Villi, F. V. Lagerstedt, Lapua,	6.02,4	9 (10)
1897 Hämeenlinna,	o. Vihuri, A. Ramsten, Viipuri,	5.42,0	10 (12)
1897 Oulu,	t. Erin, J. Kavander, Oulu,	5.47,0	7 (17)

1898

1. Fabritius, 1914, s. 21.

2. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, 1896-1901 ja 1902-1907. Myös
Fabritius, 1914, s. 21-22. Asetelmassa on sulkuihin merkit-
ty ilmoitettujen hevosten määrä, viiva siinä kohdassa tarkoit-
taa ettei ilmoitettujen lukumäärä ole tiedossa.

1898 Kuopio,	t. Kaisu, P. E. Ranin, Kuopio,	5.39,0	9 (11)
1898 Helsinki,	t. Hurja, O. Naakka, Harjavalta,	5.47,4	10 (13)
1899 Turku,	o. Eol, Hj. Stackelberg, Vihti,	5.47,5	10 (12)
1899 Mikkeli,	o. Vihuri, A. Ramsten, Viipuri,	5.43,2	9 (10)
1900 Vaasa,	t. Extra, A. Lindfors, Eura,	5.43,0	12 -
1900 Viipuri,	o. Voima, A. Klockars, Viipuri,	5.32,5	11 -
1901 Hämeenlinna,	o. Voima, A. Klockars, Viipuri,	5.52,5	11 -
1901 Oulu,	o. Eol, Hj. Stackelberg, Vihti,	5.36,0	14 -
1902 Kuopio,	o. Ajatus, N. Auer, Paattinen,	5.37,2	14 -
1902 Helsinki,	o. Ormonde, A.G.Adlercreutz, Nurm.	5.25,3	16 -
1903 Mikkeli,	o. Voima, A. Klockars, Viipuri,	5.34,7	10 -
1903 Turku,	o. Ajatus, F.V.Uschanoff, Muolaa,	5.37,0	18 -
1904 Vaasa,	o. Ajatus, F.V.Uschanoff, Muolaa,	5.31,2	11 -
1904 Viipuri,	o. Eol, H. Pääkkönen, Joensuu,	5.18,0	11 -
1905 Oulu,	t. Ellu, M. Lamppu, Sakkola,	5.35,0	12 -
1905 Hämeenlinna,	o. Ajatus, F.V.Uschanoff, Muolaa,	5.29,5	12 -
1906 Helsinki,	t. Tuima, O.F.Berggren, Helsinki,	5.23,0	12 -
1906 Kuopio,	o. Ormonde, A.G.Adlercreutz, Nurm.	5.13,4	22 -

Asetelmasta näkyy, että kilpailijoiden lukumäärä pysyi suhteellisen pienenä ollen suurimmillaan vain 22 hevosta. Ilmoitettuja oli eniten vuonna 1895, jolloin Turussa aikoi kilpailuun 36 valjakkoa. Useana vuonna sattui, ettei suureen kilpailuun tullut kymmentäkään hevosta, mikä on perin ihmeellistä. Syyinä saattoi olla, että suurta kilpailua ei pidetty enää vakiintuneesti Hämeenlinnassa tiettyinä aikoina vuodesta, vaan eri puolilla maata kaksi kertaa vuodessa, ja hevosmiesten oli siten vaikeampi muistaa "kuninkuuskilpailun" ajankohta ja kilpailupaikkakunta. Vuosittain osallistui yhteensä 20-35 kilpailijaa aiemman 10-15:n sijasta, joten kokonaisosallistujamäärä toki nousi huomattavasti.

5.3.3. Muut valtionajot

5.3.3.1. Vuosien 1894-1901 valtionajojen tarkastelua

Muiden valtion kilpa-ajojen tarkastelu k.o. aikakaudella on rajattu kahteen osaan pelkästään siksi, että 1900-luvun alkuvuosina kesäradat yleistyivät lähes koko maassa, ja hevosten juoksemat ajat eivät ole vertailukelpoisia erilaisista radoista ja olosuhteista johtuen.

Osanottajamäärissä tapahtui selviä heilahteluja vuosisadan viimeisen kymmenluvun lopulla ja kokonaisuosanottajamäärä jopa laski aiempaan nähden. Tämä väheneminen koitui oriiden osalle, sillä tammojen lukumäärä valtionajoissa nousi paljon, mikä epäilemättä johtui niiden entistä väljemmistä kilpailuoikeuksista. Seuraavasta asetelmasta havaitaan selvimmin eri vuosien heilahtelut vuosisadan lopulla.

Asetelma n:o 9. Osanottajamäärät valtion ravikilpailuissa vuosina 1894-1901.¹

vuosi	ilm.	o.	t.	yht.
1894	363	94	97	191
1895	300	106	72	178
1896	309	61	125	186
1897	265	79	73	152
1898	290	94	82	176
1899	320	97	107	204
1900	295	103	79	182
1901	380	119	106	225

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 196-217 ja Tilastollisia Tauluja 1896-1901, s. 2-57.

Eniten kilpailuihin ilmoittautuneita oli uusien sääntöjen kahdeksantena voimassaolovuotena 1901, kaikkiaan 380, joista 225 hyväksyttiin mukaan. Tätä suurempiin osanottajalukuihin päästiinkin heti 1902, mutta muutoin oli merkillisiä vaihte-
luita. Esimerkiksi 1895 oli 106 oria mukana, mutta vuotta myö-
hemmin vain 61. Tammojen luvut osoittivat päinvastaista: 1895
72 kilpailijaa, mutta seuraavana vuonna peräti 125 osanottajaa.

Tarkasteltavan aikakauden nopeimmat hevoset ovat tuttuja jo
suuren kilpailun voittajahevosten luettelosta, sillä hitaat
"kopsuttajat" eivät suuriin rahoihin juurikaan käsiksi pääs-
seet. Oriit olivat tammoja nopeampia, eivät kuitenkaan enää
kovinkaan paljon, koska tammojakin oli alettu valmentaa ahke-
rammin kilpailuihin. Niinpä nopein tamma, Armstrongin Koida, oli-
si ajallaan sijoittunut kolmanneksi oriidenkin sarjassa, ja
kymmenen nopeimman hevosen listalle olisi sopinut neljä tammaa.
Asetelma n:o 10. Nopeimmat oriit valtionajoissa vv. 1894-1901.¹

nimi	om.	tulos	juoksupaikka ja -vuosi
Hurra,	F. Kiuttu, Tampere,	5.26,8	Kuopio, 1894
Vihuri,	A. Ramsten, Viipuri,	5.31,0	Viipuri, 1896
Voima,	A. Klockars, Viipuri,	5.32,5	Viipuri, 1900
Ormonde,	G. Ehrnrooth, Helsinki,	5.33,6	Helsinki, 1900
Ajatus,	F. Polviander, Ruovesi,	5.36,0	Vaasa, 1901
Eol,	Hj. Stackelberg, Vihti,	5.36,0	Oulu, 1901
Polle,	F. Kiuttu, Tampere,	5.38,6	Jyväskylä, 1894
Hölmö,	A. Konkonen, Muolaa,	5.40,1	Viipuri, 1900

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 196-217 ja Tilastollisia
Tauluja 1896-1901, s. 2-57.

Parhaista oriista ja tammoista on jäljempänä eniten rahaa ansainneiden yhteenvedo, jolloin niistä on pientä esittelyäkin, ja siksi tässä vaiheessa on vain todettava tuttujen hevososten pysytelleen koko aikakauden nopeimpien listojen kärjessä.

Asetelma n:o 11. Nopeimmat tammät valtionajoissa vv. 1894-1901.¹

nimi	om.	tulos	juoksupaikka ja -vuosi
Koida, A. Armstrong, Joensuu,		5.32,0	Viipuri, 1896
Raukka, A. Konkonen, Muolaa,		5.34,0	Helsinki, 1899
Kaisu, P. Ranin, Kuopio,		5.35,4	Jyväskylä, 1896
Vilkas, P. Parviainen, Kuopio,		5.39,2	Mikkeli, 1897
Extra, A. Lindfors, Eura,		5.43,0	Vaasa, 1900
Tyttö. E. Tuusjärvi, Heinola,		5.43,2	Hämeenlinna, 1900

Sellaisista hevosista ja hevosmiehistä, joiden kilpailu-ura huipentui 1890-luvun viimeisille vuosille voidaan mainita kuuluisimpana joensuulaisparivaljakko Armstrong-Koida. Utran ^{font}sahan isännöitsijänä toiminut englantilaissyntyinen Adolphe Armstrong oli tulisieluinen hevosmies, joka monin tavoin vaikutti Pohjois-Karjalan raviurheilun kehittymiseen. Armstrongin toimesta seisautettiin mm. Utran sahat ja työväestö siirrettiin radanaukaisutehtäviin, mikäli Joensuun kilpa-ajot sattuivat huonojen säiden aikaan.² Isännöitsijä luovutti myöskin sahan proomuja hevosten kuljettamiseksi kauaksi kilpailuihin matkustusvaikeuksien poistamiseksi.³ Hyvänä avustajana Joensuun

1. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 196-217 ja Tilastollisia Tauluja 1896-1901, s. 2-57.
 2. Erälä, 1923, s. 49. Myös, Könönen, T., Joensuun kaupunki vuosina 1848-1898. Joensuu 1904. s. 461-462.
 3. Erälä, s. 81.

raviurheilun kehittämisesä oli valtion hevoshoidonneuvoja Axel Alfthan, joka toimi pankinjohtajana k. o. kaupungissa vv. 1893-1906.¹

Armstrongin Koida oli vierasveristä rotua isänsä puolelta, mutta tämän ei ollut harvinaista vanhemmilla ravuritähdillä. Nopea tamma juoksi parhaan kilpailunsa Viipurin suuressa kilpailussa 1896 häviten Ramstenin Vihurille vain sekunnin.²

Koidan juoksema tammojen ennätys kesti vuoteen 1903 saakka, jolloin Toivosen Virkku alitti sen.³ Muuttaessaan takaisin Englantiin v. 1900, vei Armstrong hevosesä mukanaan voitettuaan sitä ennen Joensuun yksityisraveihin ohjoittamansa Challengepikarin omakseen kahdella perättäisellä voitolla.⁴

5.3.3.2. Vuosien 1902-1906 valtionajojen tarkastelua

Kuten edellä jo on todettu, aikakauden 1894-1906 kilpailujen tarkastelu on jaettu kahteen osaan kesä ratojen yleistymisen vuoksi aikakauden lopulla, koska hevosten ajat eivät muuten olisi vertailukelpoisia. Tätä jakoa puoltaa vielä sekin, että kilpailevien hevosten vaihtuminen oli huomattavan suurta yli kymmenen vuotta käsittävällä ajanjaksolla.

-
1. Kuka kukin oli. Henkilötietoja 1900-luvulla kuolleista julkisuuden suomalaisista. Toim. Laati, Havu, Blomstedt, Poijärvi. Keuruu 1961, s. 22.
 2. Tilastollisia Tauluja 1896-1901, s. 4-5.
 3. Oijala, 1974, s. 847.
 4. Erälä, 1923, s. 47.

Huomionarvoisinta oli ehkä se, että osanottajamäärät lisääntyivät valtionajoissa. Tämä on sikäli yllättävää, koska aiemmin oli kesäraveissa ollut paljon vähemmän osallistujia kuin talviajoissa. Ilmeisesti hevostmiehet olivat muuttaneet käsityskantojaan hevostensa kunnonajoitusten suhteen. Vuonna 1906 pidettiin kymmenestä valtionajosta viisi kesäradalla.¹ Seuraavasta asetelmasta voidaan todeta osanottajamäärien kehitys vuosittain.

Asetelma n:o 12. Osanottajamäärät valtionajoissa vv. 1902-1906.²

vuosi	ilm.	o.	t.	yht.	huom.
1902	391	127	112	239	
1903	313	124	94	218	Helsinki puuttuu
1904	334	127	105	232	
1905	343	141	107	248	Turku puuttuu
1906	411	151	135	286	

Asetelmasta havaitaanettei yhtenäkkään vuotena jääty luvuissa alle kahden sadan. Kilpailukaupungeista olivat suosituimmat Viipuri, Turku, Hämeenlinna ja Jyväskylä.³

Aikakauden viimeisenä kilpailuvuotena oli raveihin ilmoittautuneiden hevosten lukumääräkin noussut jo yli 400:n. Näistä hyväksyttiin kilpailemaan lähes 300, joten ajojen suosio oli noussut 1890-luvun alkuvuosista paljon.

Ajanjaksolla 1902-1906 ilmaantui myöskin uusia hyviä hevosia

1. Tilastollisia Tauluja, 1902-1907, s. 72-89.

2. Sama, s. 12-89.

3. Sama, s. 12-89.

mukaan kilpailutoimintaan, ja hyväkuntoiset raviradat auttoivat vanhojen Suomen ennätysten kaatumista. Kiutun Hurran ennätys alitettiin ensimmäisen kerran 1902, jolloin Oulunkylän radalla A. G. Adlercreutzin o. Ormonde juoksi 5.25,2 voittaes-
saan suuren kilpailun. Kilometriaika em. tuloksesta on 1.41,7.¹
Ormonde "länäsi" ennätyksen välillä H. Pääkkösen o. Eolille,²
mutta Kuopion suuressa kilpailussa 1906 Ormonde avasi uuden
lehden Suomen raviurheilussa juostuaan 5.13,4 (1.37,7/km).³
Nopeimmat oriit k. o. ajanjaksolla näkyvät seuraavasta:

Asetelma n:o 13. Nopeimmat oriit valtionajoissa vv. 1902-1906.⁴

nimi	om.	tulos	juoksupaikka ja -vuosi
Ormonde,	A. G. Adlercreutz, Nurmij.	5.13,4	Kuopio, 1906
Eol,	H. Pääkkönen, Joensuu,	5.18,0	Viipuri, 1904
Yrjö,	N. Nylander, Kemi,	5.27,0	Viipuri, 1904
Ajatus,	W. Uschanoff, Muolaa,	5.28,8	Kuopio, 1906
Manu,	K. G. Ahonen, Jyväskylä,	5.31,0	Viipuri, 1904
Mikko,	L. Hagelstam, Porvoo,	5.33,0	Viipuri, 1904

Oriiden nopeustilaston kärkinimien ohella on mainittava myös-
kin neljänneksi nopein, Uschanoffin Ajatus, joka voitti suuren
kilpailun peräti neljästi ja juoksi yksityisissä ajoissa 5.12,5
(1.37,4/km).⁵

Tammat eivät pystyneet aivan yhtä hyvään vauhtiin, kuten
seuraavastakin huomataan:

-
1. Tilastollisia Tauluja 1902-1907, s. 24-25.
 2. Oijala, 1974, s. 846.
 3. Tilastollisia Tauluja 1902-1907, s. 88-89.
 4. Sama, s. 12-89.
 5. Lahdenniemi, n:o 36/1958.

Asetelma n:o 14. Nopeimmat tammät valtionajoissa vuosina 1902-1906.¹

nimi	om.	tulos	juoksupaikka ja -vuosi
Virkku, N. Toivonen,	Jääski,	5.22,0	Viipuri, 1903
Tuima, O. F. Berggren,	Helsinki,	5.23,0	Helsinki, 1906
Ressu, A. Konkonen,	Muolaa,	5.33,7	Viipuri, 1905
Ellu, M. Lamppu,	Sakkola,	5.35,0	Oulu, 1905
Hyrrä, O. Kättylä,	Lieto,	5.36,0	Turku, 1904
Extra, A. Lindfors,	Paattinen,	5.37,0	Turku, 1902

Paras tamma, Virkku, oli v. 1903 niin ylivoimainen, että lähimmäksi päässyt orikin hävisi yli kymmenen sekuntia.² Yksityisissä kilpailuissa se juoksi 5.20,4 (1.39,9/km), mikä jäi sen ennätykseksi.³

5.4. Vuosisadanvaihteen yksityinen kilpailutoiminta

5

5.4.1. Paikalliset kyläkilpailut

Tyypillisintä vuosisadanvaihteeseen osuneella kilpailukaudella oli yksityisen kilpailutoiminnan vilkastuminen. Raveja alettiin järjestää entistä enemmän pienissä maaseutupaikissa, joissa voimakkaat persoonallisuudet olivat vauhdittamassa harrastuksen leviämistä. Aiemmin on jo todettu mm. Etelä-Pohjanmaalla vilkkaasti lisääntynyt kyläkilpailuharrastus, mutta

1. Tilastollisia Tauluja, 1902-1907, s. 12-89.

2. Sama, s. 26-41.

3. Lahdenniemi, n:o 36/1958.

myöskin Karjalassa sekä Uudellamaalla pidettiin huomattavan paljon yksityisiä raveja. Yleensä tällaiset ajot pidettiin maantiellä tai talvisin järvenjäällä.

Karjalassa olivat erityisesti Kurkijoen asukkaat innokkaita hevostmiehiä, mikä olikin luonnollista, koska siellä toimi useitakin maataloudellisia oppilaitoksia levittämässä hevoskasvatuksen ja raviurheilun siementä ympäristöönsä.¹ Karjalan talonpoikaisväestö oli vanhastaan innokas hevoskilpailuihin,² joten huonoon maaperään siemen ei joutunut.

Uudenmaan ravipitäjistä on ennen muita mainittava Ormondin kotipaikkakunta Nurmijärvi, jossa pitäjän rovasti oli innokas hevostmies. Nurmijärvellä kerrotaan saarnojenkin olleen ravisunnuntaisin normaalia lyhempiä.³ Mitenkään harvinaista ei Nurmijärven kirkkoherran hevostmieshenki ollut kirkonmiesten keskuudessa, sillä muuallakin maassa oli raviurheilusta innostuneita kirkonpalvelijoita.

Mainituissa kyläkilpailuissa ei jaettu suuria palkintoja vaan paremminkin katsastettiin seutukunnan parhaat hevostmiehet ja vireimmät hevoset.

-
1. Vainio, V. H., Kurkijoen historia IV. Myöhäisin osa 1860-luvulta seurakunnan ja pitäjän hallintoelimien lakkauttamiseen. Pieksämäki 1960, s. 190-191.
 2. Simonen, Seppo, Antrea, Antrean ja Vuoksenrannan kuntien muistojulkaisu. Helsinki 1951, s. 146.
 3. Sormunen, Irja, Nurmijärven pitäjän historia III. Vammala, 1974, s. 130-131.

5.4.2. Suurempia yksityisiä ajoja

Pienten kyläkilpailujen ohella 20:nneen vuosisadan alussa alettiin pitää suurempia yksityisiä ajoja, joissa jaettiin suuriakin palkintoja. Yleensä tällaiset "suurajot" pidettiin jonkin suuren tapahtuman kuten maatalousnäyttelyn yhteydessä.

Edellä on jo todettu Joensuussa järjestetty Challenge-pikari-ajo, jossa kilvoiteltiin Adolphe Armstrongin lahjoittamasta kiertopalkinnosta.¹ Kurkijoella oli palkintona Kurkijoen juoksijoitten malja tai Kurkijoen hevoskasvattajien kiertokannu.²

Huomatuimmat suuret yksityiskilpailut pidettiin Oulunkylän radalla Helsingissä, jossa 1906 perustettu Suomen Raviurheilun Ystävät -niminen järjestö otti tehtäväkseen suurempien kilpailujen järjestämisen valtionajoja lukuunottamatta.³ S. R. Y:n kiertopalkinnoista on arvokkaimpina mainittava mm. Adlercreutz-Furuhjelmin ajoruoska, Skandinavian maljakko, Uudenmaan läänin kiertomaljakko ym. Näistä kilpailivat poikkeuksetta aina maan parhaat hevoset.⁴ Näiden palkintojen tavoittelu kesti 1910-luvulle saakka, joten niihin palataan tuonnempana.

Vuotuinen kilpailukalenteri laadittiin siten, että valtionajot eivät menneet yksityisten kilpailujen kanssa päällekkäin. Näin hyvillä hevosilla oli mahdollisuus ansaita enemmän palkintorahoja. Turkuun 1895 perustettu Hippos-yhdistys otti

1. Erälä, 1923, s. 46.

2. Vainio, 1960, s. 195.

3. Suomen Raviurheilun Ystävät 1906-1916, toim. Höijer, Allan, Helsinki 1917, s. 1-2.

4. Sama, s. 8-11.

hoitaakseen kaikkinaiset hevosjalostuksen ja raviurheilun toimet.¹ Näin Turussakin alettiin järjestää suuria yksityisraveja.

5.5. Aikakauden parhaat hevoset ja hevosmiehet

Arvioitaessa vuosien 1894-1906 parhaita hevosia on lähinnä tukeuduttava suurimpien palkintojen voittaneiden luetteloon. Selvää on, että parhaat kilpailijat kokosivat useitakin ykköspalkintoja ja saivat siten mittavan palkintosumman, jolla ne voidaan erottaa yhden kauden tähdenlennoista. Menestyneimmät tammät selviävät seuraavasta:

Asetelma n:o 15. Eniten rahaa valtionajoissa vv. 1894-1906 juosseet tammät.²

nimi	om.	synt.	paikka ja -vuosi	voittos.
Kaisu,	P. Ranin,	Kuopio,	Riistavesi, 1889,	2 800 mk
Raukka,	A. Konkonen,	Muolaa,	Nurmes, 1891,	2 400 "
Hyrrä,	O. Kättylä,	Lieto,	Lieto, 1894,	2 250 "
Extra,	A. Lindfors,	Eura,	Karstula, 1892,	2 050 "
Virkku,	M. Toivonen,	Jääski,	Säkkijärvi, 1896,	1 925 "

Asetelmasta havaitaan ettei nopein tamma, Toivosen Virkku, sijoittunut kuin vasta viidenneksi palkintosummissa, mutta se kilpailikin varsin vähän. Tammoista ei kuitenkaan kannata tehdä kovin perusteellisia johtopäätöksiä, koska niiden kilpailumahdollisuudet olivat niukat, eikä niitä siten valmennettu

1. Fabritius, L., Hevoskasvatusyhdistys Hippos 25-vuotias. I katsaus toimintaan, II Näyttelyluettelo. Turku 1920.

2. Tilastollisia Tauluja 1862-1895, s. 166-217, Tilastollisia Tauluja 1896-1901, s. 4-57 ja Tilastollisia Tauluja 1902-1907, s. 12-89.

yhtä paljon kuin oriita. Tehtailija Raninin Kaisu on kuitenkin kärkisijansa ansainnut, sillä se oli erittäin voitontah-
toinen hevonen ja voitti kaikkiaan neljästi I:sen palkinnon,
joista kerran peräti suuren kilpailun.¹ Kaisun ennätykseksi
jäi 5.35,4 ja se kuului Virkun, Raukan ja Koidan ohella
ajanjakson parhaimpiin tammoihin.²

Oriiden puolella erottuivat vielä selvemmin parhaat yksi-
löt keskinkertaisista, kuten havaitaan:

Asetelma n:o 16. Eniten rahaa voittaneet oriit valtion-
ajoissa vv. 1894-1906.³

nimi	om.	synt.paikka ja -vuosi	voittos.
Voima,	A. Klockars,	Viipuri, Pielisjärvi, 1887	9 400 mk
Eol,	H. Pääkkönen,	Joensuu, Kiihtelysv., 1892	7 450 "
Vihuri,	A. Ramsten,	Viipuri, Uusikirkko, 1884	7 400 "
Ormonde,	A.G.Adlercreutz,	Nurmij. Joensuu, 1893	7 325 "
Ajatus,	W. Uschanoff,	Muolaa, Virrat, 1894	7 300 "
Manu,	K-S Hippos,	Jyväskylä, Jyväskylän pit. 1897	4 750 "
Luonto,	L. Tabritius,	Turku, Pielavesi, 1895	4 525 "
Eino-Vakaa,	Fr. Buttenhoff,	Viipuri, Kuopion pit. 1898	3 800 "
Linnunp. IIIJ.	Grönroos,	Viipuri, Huittinen, 1893	3 300 "
Reipas,	M. Partanen,	Joensuu, Kuopion pit. 1893	3 300 "

"Rahatilaston" ylivoimainen ykkönen, Klockarsin Voima, voitti
suuren kilpailun kolmesti sekä seitsemän muuta valtionajojen yk-
köspalkintoa. Suurin osa em. oreista on jo vanhoja tuttavuuk-

1. Tilastollisia Tauluja 1896-1901, s. 20-21.

2. Sama, s. 4-57, sekä Tilastollisia Tauluja 1902-1907 s. 12-89.

3. Tilastollisia Tauluja 1862-1895 s. 166-217. Tilastollisia
Tauluja 1896-1901, s. 4-57. Tilastollisia Tauluja 1902-1907,
s. 12-89.

sia aiemmista nopeustilastoista, mutta huomionarvoinen uusi tekijä on kahdeksanneksi rahakkain, Buttenhoffin Eino-Vakaa, josta tuli legenda seuraavalla vuosikymmenellä.

Asetelmista käy ilmi myöskin parhaiden hevosten kasvatusalueet Itä-Suomen osuus on huomattavan suuri muihin alueisiin nähden. Paitsi kasvatusalueina, myöskin hyvien hevosten kotipaikkakuntina näkyy usein Itä-Suomi ja erityisesti Karjala, jossa, kuten aiemmin useasti jo on todettu, arvostettiin erityisen paljon hyviä juoksijahevosia. Viipurista olivat kotoisin sellaiset kuuluisat hevostmiehet kuin Alfred Klockars, A. Ramsten ja Fritz Buttenhoff.

Vuoteen 1906 päättyvä ajanjakso muodosti erään päätepiirteen vanhimmalle ^vrajuurheilulle, koska vuodesta 1907 lähtien kilpailumatkakin muuttui.¹ Uusien sääntöjen myötä karsiutuivat lisäksi vierasveriset sekarotuiset juoksijakuuluisuudet radoilta paria vuotta myöhemmin, joten tiivistyksenä vanhimpaan kautee voidaan siteerata laulun tekijää:²

"Ennen niitti mainetta Lahja ja Kirppu,
 sun pomfeli, pomfeli, Lahja ja Kirppu,
 Ormonde, Ajatus ja Toivosen Virkku,
 sun pomfeli, pomfeli hoo."

1. Oijala, 1974, s. 846.

2. Hevosviesti, n:o 20/1937. Seinäjoki 1937, s. 3.

6. YKSITYISEN KILPAILUTOIMINNAN MURROSKAUSI KANTAKIRJA- JÄRJESTELMÄN MYÖTÄ - VUODET 1907-1919

6.1. Kantakirjakauteen

6.1.1. Sääntöjen muutokset

Vuoden 1894 alusta voimaan tulleet säännöt vanhentuiivat 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä, jolloin kilpailutoimintaa ohjaavat säännökset uudistettiin perinpohjaisesti. Ensimmäinen muutoksiin-tähtäävä asetus julkaistiin maaliskuussa 1905, mutta se ei sisältänyt oikeastaan muuta kuin toteamuksen sääntöjen muuttamisesta.¹

Kesällä 1905 säädettiin määräys uudesta neuvojan virasta, koska vilkastunut yhdistystoiminta oli aiheuttanut neuvo-
jatarpeen huomattavan lisäyksen.² Axel Alfthan toimikin tässä virassa sitten vuoteen 1917 asti.³

Uudet säännöt valtionajoja varten julkaistiin jo 1905, mutta voimaan ne tulivat vasta vuoden 1907 alusta. Kantakirjamääräyksiä lukuunottamatta. Nämä säännöt olivat kaikilta osiltaan merkitykselliset, mutta erityisesti suomalaiselle hevosrodulle ne merkitsivät paljon, koska vierasveriset hevoset eli-

1. Keisarillisen Suomen Senaatin Armollinen Asetus n:o 10-25. Hevoshoidon edistämiseksi Suomessa. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma, n:o 10/1905. Helsinki 1906.

2. Keisarillisen Suomen Senaatin Armollinen Asetus n:o 10/26. Neuvojan viran asettamisesta hevoshoidon edistämistä varten. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 27/1905. Helsinki 1906, s. 10-11.

3. Kuka kukin oli, ..., 1961, s. 22.

minoitiin suomalaisesta hevosjalostuksesta.¹

Vuodesta 1907 käyttöön otetut säännöt olivat pieniä poikkeuksia lukuunottamatta voimassa kokovaltionajokauden loppuun 1. vuoteen 1939 asti. Kilpailupaikat pysyivät entisinä eli läänien hallintokaupungit lisättyinä Joensuulla ja Jyväskylällä. Merkittävin muutos aiempaan oli suuren orikilpailun palauttaminen pääkilpailuksi, jonka palkinnotkin pysyivät entisen suuruisina. Samoin kymmenen vuosittaisen yleisen kilpailun palkinnot pysyivät samoina eli voittajaa odotti 400 markan rahasumma. Palkintorajoja eri sarjoissa kiristettiin, että A-sarjassa ei palkintoa jaettu yli 6.00 tuloksella. B-sarjassa vastaava raja oli 6.30. Tästä lähtien otettiin käyttöön myöskin arvonta mikäli kaksi hevosta sai saman ajan ja luovuttiin aiemmasta uusinta-ajosta.²

Suuren orikilpailun järjestäjät pysyivät entisinä samoin kuin kilpailukelvollisten oriiden määräyksetkin. Näin k. o. kilpailuun osallistuvan oriin tuli olla vähintään 6-vuotias, siitoskykyinen ja alle kuuden minuutin ennätyksen kolmella kilometrillä juossut hevonen.³

Taitavan hevospiehen mallikuvakin määriteltiin näissä säännöissä, koska:⁴

"Ajamisoikeus kielletään sellaiselta ajajalta, joka räyhäämällä tahi loukkaavalla käytöksellään osoittautuu sopimattomaksi ajajana esiintymään".

1. Keisarillisen Suomen Senaatin päätös sisältävä määräyksiä toimenpiteistä Suomen hevosrodun parantamiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 28 A/1905. Helsinki 1906, s. 28-29.
2. Sama, s. 32-39.
3. Sama, s. 32-34.
4. Sama, s. 34.

Siinäkin mielessä säännöt pysyivät ennallaan, että oriiden oli asetettava tietty määrä tammoja vuosittain, joista oli määrätyn varsamäärän synnyttävä. Muihinkaan kilpailujärjestelmään oleellisesti vaikuttaviin tekijöihin ei tehty muutoksia.¹

Vuoden 1907 alusta käyttöön otetut säännöt kestivät myöhemminkin monet muutosesitykset, koska vuoden 1907 komiteaan ei saanut siihen juuri minkäänlaisia esityksiä tehdyksi.² Ainoastaan I:sen maailmansodan aiheuttama rahanarvon aleneminen muutti sääntöjen luonnetta, koska niihin ei tehty muutoksia, joissa olisi kohotettu palkintotasoa. Näin yksityisellä sektorilla jaetut paremmat palkinnot aiheuttivat valtionajojen merkityksen laskun 1910-luvun puolivälin jälkeen.²

6.1.2. Kantakirjajärjestelmä

Puhtaan suomalaisen hevosrodun vaatimus oli kaikilla tahoilla katsottu tärkeimmäksi vastaisen hevosjalostuksen kehityksen kannalta. Monet hevosjalostuksen esitaistelijat olivat jo parikymmentä vuotta aiemmin esittäneet tämänsuuntaisia ajatuksia, mutta silloin ei puhdassiitosajatus vielä levinnyt laajemmalle. Uudelle vuosisadalle siirtymisen myötä ajatus suomalaisesta hevosrodusta oli iskostunut jo kaikkien mieliin vie-

-
1. Senaatin Asetus-Kokoelma n:o 28/1905, s. 32-46.
 2. Komitean mietintö n:o 5 a/1907. Ehdotuksia uusiksi määräyksiksi toimenpiteistä hevoshoidon edistämiseksi. Helsinki 1907, s. 2-52.
 3. Esim. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 1/1915. Helsinki 1915, s. 1-2.

rasrotuisten yksilöiden kahmittua usein suurimmat setelit valtionajoista.

Vuodesta 1907 lähtien olivat kantakirjamääräykset voimassa, ja valtionravikilpailuihin saivat osallistua vain "kanta-kirjaan kirjoitetut hevoset". Tosin vuosi 1907 muodostui eräänlaiseksi siirtymävuodeksi, sillä silloin saivat juosta vielä aiemmin kilpailleet sekarotuisetkin. Mutta vuoden 1908 alusta vain puhtailla suomenrotuisilla oli osanotto-oikeus.

Kantakirjakelpoisiksi määriteltiin hevoset, jotka "olivat sekoittamatonta Suomen rotua ja puhtaasti suomalaista muotoa". Lisäksi niiden tuli olla siitoskykyisiä, vähintään 3-vuotiaita, terveitä ja yli 148 cm. korkeita. Poikkeustapauksissa hyväksyttiin kantakirjaan 1/8 ulkomaista verta omaavat hevoset, mikäli ne olivat suomalaista muotoa ja väriä.¹ Suomalaisen hevosen perusväriksi katsottiin rautiaan eri muunnokset.

Kantakirjan pitäminen kuului oriiden osalta valtion hevoshoitonneuvojan huoleksi. Tammakantakirjoja sitä vastoin laadittiin useampia, ja niiden pito kuului perustettävillä olevien hevossiitosliittojen tehtäviin. Tammakantakirjoja tuli siten yli 10. Hevosten kirjaus merkitsi samalla niiden rekisteröintiä, joka ilmaistiin juoksevalla numerointijärjestel-

1. Senaatin Asetus-Kokoelma n:o 28 A/1905. Helsinki 1906, s. 29.

mällä.¹

Vuosisadan alussa luotu järjestelmä on mainiosti osoittanut toimivuutensa, eikä siihen ole suurempia muutoksia tarvinnut tehdä. Vielä yli 70 vuotta myöhemmin se on käytössä aikakausien vaatimin pienin sovellutuksin täydennettynä.

6.1.3. Hevosjalostusliittojen muodostaminen

Vuoden 1907 komitea, johon kuuluivat Axel Alfthan (pj.), E. Cajander, Jalmari Meurman, Alfred Klockars, A. Wahren, L. Fabritius ja U. Jaatinen,² asetettiin hevoshoidon edistämiseksi suunniteltujen uudistusten laatimiseksi. Komitea esitti mietinnössään useita uudistusehdotuksia hevosjalostuksen kehittämiseksi, mutta kaikkein merkittävimäksi muodostui hevosjalostusliittojen perustamista koskenut esitys.

Yksittäisiä hevosystävä- ja ori yhdistyksiä oli perustettu jo 1890-luvulta lähtien, mutta niiden välillä ei ollut kovinkaan paljon yhteistoimintaa. Niinpä komitea esitti maanviljelyspiirien jaotuksen mukaisesti muodostettavia hevossiitosliittoja. Näiden järjestöjen tehtäviksi tulivat alueidensa tammakantakirjan pitämisen ohella yhdistysten ravien valvominen ja kaikki muut hevosjalostusta edistäneet toimet.³

1. Senaatin päätös sisältävä määräyksiä suomenrotuisten hevosten kantakirjan pidosta. Senaatin Asetus-Kokoelma n:o 31/1907, Helsinki 1908, s. 2-7.

2. Komitean mietintö n:o 5 a/1907, s. 2-5.

3. Sama, s. 23-24.

Komitean esitykset huomioitiin vuoden 1909 ravikilpailusään-
nöissä, jolloin vahvistettiin mm. hevosjalostusliittojen toi-
mialat.¹ Vuonna 1913, jolloin koko maassa toimi 17 hevosjalostus-
liittoa,² oli muodostettu jo liittojen keskusjärjestökin ohjaa-
maan alayhdistystensä toimintaa. Hevosjalostusliittojen keskus-
liiton toimesta alettiin vuodesta 1912 julkaista erityistä
lehteäkin, mikä ilmestyi Maatalouden hevoshoitolehtenä vuoteen
1923 saakka.³ Keskusjärjestö ei saanut kuitenkaan kaikkien va-
rauksetonta tukea eikä sen toiminta siten muodostunut alku-
aikoina tärkeäksi. Se johtui osaksi siitäkkin, että raviurhei-
lua johdettiin tiukasti valtion taholta 1920-luvulle asti.
Ravirenkaan perustamisen jälkeen raviharrastuskin siirtyi maan-
viljelyshallituksesta välittömästi riippumattomaksi, mikä mer-
kitsi hevosmiesten omien järjestöjen ja keskuselinten vaiku-
tusvallan kasvamista.

Yksittäisistä hevosjalostusliitoista olivat 1910-luvulla
suurimmat ja toimivimmat Hämeen ja Etelä-Karjalan liitot.⁴
Tämä olikin "luonnollista", koska hevosharrastus näillä alueil-
la omasi niin pitkät perinteet. Lyhyessä ajassa hevosjalos-
tusliitot muodostuivat vilkkaiksi järjestöiksi, jotka jo 1910-
luvun loppuvuosina organisoivat suurimman osan maan tärkeimmis-
tä ravikilpailuista.

1. Senaatin päätös sisältävä muutetut määräykset toimenpiteistä suomalaisen hevosrodun parantamiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetuskokoelma n:o 42/1909. Helsinki 1910, s. 2.
2. Hevoshoido Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi 1913, toim. Axel, Alfthan. Maanviljelyshallituksen tiedonantoja n:o 98. Helsinki 1915, s. 38-51.
3. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 1/1912. Helsinki 1912, s. 1.
4. Hevoshoido Suomessa ... 1913, s. 38-51.

6.2. Valtionajot 1907-1919

Vuoteen 1919 saakka valtionajoissa kilpailtiin vaihtelevalla innostuksella. Ajanjakson alkuvuosina kiinnostus oli hyvinkin suurta, mutta I maailmansota lieveilmiöineen vaikutti Suomen raviurheiluun heikentävästi. Sodan aikana ei voitu kaikkia ajoja järjestää. Vaikeutunut rehünsaanti hankaloitti kilpavestien valmennusta, joten osanottajien väheneminen valtionajoissa aikakauden loppupuolella on ymmärrettävää.¹ Toisaalta yksityisen kilpailutoiminnan piirissä maksetut suuremmat palkinnot kiinnostivat hevosenomistajia enemmän, eikä niissä ollut minäänlaisia kilpailurajoituksia. Osanottajamäärän kehitys selviää parhaiten seuraavasta:

Asetelma n:o 17. Osanottajamäärät valtionajoissa vv. 1907-1919.²

vuosi	ilm.	o.	t.	yht.	huom.
1907	396	161	139	300	
1908	?	138	194	332	
1909	401	?	?	373	
1910	?	164	210	374	
1911	?	165	228	393	
1912	?	?	?	349	
1913	?	122	249	371	
1914	?	58	102	160	Vain neljällä paikkakunnalla
1915	?	145	200	345	pidettiin ajot.
1916	?	94	165	259	
1917	?	81	153	234	
1918	Valtionajot peruutettiin koko maassa				
1919	?	?	?	169	

1. Maatalouden hevoshoitolehti vv. 1915-1919.

2. Asetelma laadittu vuosittaisista valtion hevoshoidon neuvonjohtajan toimittamista katsauksista maan hevoshoidon tilasta.

Asetelmasta selviää kiinnostuksen valtionajoihin olleen suurimmillaan 1910-luvulle siirryttäessä, minkä jälkeen kilpailijoiden lukumäärä väheni tasaisesti. Merkittävän pieni hevospäärä, vain 169, osallistui vuoden 1919 kilpailuihin. Varmasti 1918 käyty sota lamautti kilpa-ajoharrastuksen vuosiksi myöhemminkin. Toisaalta yksityiset ajot juuri tällöin nousivat kuokistukseensa.¹

Kuten aiemmatkin kilpailujaksot olivat nostaneet esiin kuuluisia hevosia, niin vuodet 1907-1919 eivät siinäkään suhteessa poikenneet aiemmista. Hevosten saavuttamat hyvät tulokset on laskettava perusteellisemmän valmennuksen ja parempien ratojen aikaansaamaksi, koska vierasveriset nopeat yksilöt olivat poistuneet radoilta. Viiden minuutin alittaminen kolmella kilometrillä onnistui useammaltakin hevoselta.²

Kesäratoja rakennettiin lisää eri puolilla maata ja 1910-luvulla järjestettiin useimmat valtionajot kesäisin. Raviurheilustakin tuli näin kesäurheilulaji. Keskikesällä ei valtionkilpailuja pidetty, vaan ne ajoitettiin joko kevät- tai syyskesään.

Kuninkuuskilpailuksi palautettu suuri orikilpailu muodotti

-
1. Maatalouden hevoshoitolehti n:rot 1-10/1919. Helsinki 1919. Hevoshoido Suomessa vuosina 1919 ja 1920, toim. Axel Alfthan, Maataloushallituksen Tiedonantoja n:o 147. Helsinki 1922, s.12.
 2. Ristonmaa, Simo, Suomen hevoturheilu. Jyväskylä 1968, s. 22-27.

hevosmiesten keskeisen tapahtuman vuosittain. Tuhannen markan ykköspalkinto houkutteli taatusti parhaat hevoset aina kilpailuun mukaan. Ennen ensimmäistä maailmansotaa jaettu 1 000 markkaa vastaa nykyrahassa noin 20 000:ta markkaa ja mainitulla summalla saattoi ostaa vaikkapa viisi hyvää lypsylehmää.¹

Asetelma n:o 18. Suuren orikilpailun vv. 1907-1919 voittaneet.²

kilp. vuosi ja -paikka	voittaja	om.	aika
1907, Mikkeli,	Eino-Vakaa, Er. Buttenhoff, Viipuri,		5.06,0
1907, Turku,	Poika, K. Wihlman, Kokkola,		5.10,0
1908, Vaasa,	Eino-Vakaa, Fr. Buttenhoff, Viipuri,		5.07,2
1908, Viipuri,	Manu, Keski-Suomen Hippos, Jyväskylä,		5.12,2
1909, Hämeenlinna,	Manu, Keski-Suomen Hippos, Jyväskylä,		5.13,0
1909, Oulu,	Eino-Vakaa, Fr. Buttenhoff, Viipuri,		5.10,4
1910, Jyväskylä,	Eino-Vakaa, Fr. Buttenhoff, Viipuri,		4.59,8
1910, Joensuu,	Oiva, Soanlahden oriyhdistys,		5.02,8
1911, Kuopio,	Eino-Vakaa, Fr. Buttenhoff, Viipuri,		5.02,0
1911, Helsinki,	Riuska, V. Soivio, Tampere,		5.08,0
1912, Mikkeli,	Riuska, V. Soivio, Tampere,		5.13,8
1912, Turku,	Eino-Vakaa, Fr. Buttenhoff, Viipuri,		4.58,2
1913, Viipuri,	Riuska, V. Soivio, Tampere,		4.46,8
1913, Kokkola,	Into, Suomen valtion kr. ori, Kaavi,		5.05,0
1914, Tampere,	Peikko, V. Seppälä, Lahti,		5.01,0
1915, Jyväskylä,	Peikko, V. Seppälä, Lahti,		4.56,2
1915, Joensuu,	Suomen valtion kr. ori, Kaavi,		5.06,4
1916, Kuopio,	Peikko, V. Seppälä, Lahti,		4.56,8
1916, Helsinki,	Reipas, K. F. Wahlroos, Helsinki,		5.01,6
1917, Mikkeli,	Peikko, V. Seppälä, Lahti,		4.52,4
1917, Turku,	Turkka, J. Jokila, Mynämäki,		5.13,2
1919, Viipuri,	Peikko, V. Seppälä, Lahti,		4.53,2

Edelläolevasta huomataan kolmen suuren riemuvoittoon päättyneen useimmat pääkilpailut k. o. jaksolla. Buttenhoffin Eino-Vakaa voitti kuudesti, Soivion Riuska kolmesti ja Seppälän Peikko oli nopein viisi kertaa. Muut voittajat olivatkin sitten tun-

1. Matela, Juhani, Valtias Vieteri, Oulu, 1979, s. s. 17.
 2. Asetelma laadittu osittain Fabritiuksen Suomen juoksijahevo-
 nen, sekä Maatalouden hevoshoitolehden vv. 1913-1918 antamis-
 ta tiedoista.

temattomampia.

Soivion Riuskan Viipurissa kesäradalla juoksema aika 4.46,8 (1.35,6/km) jäi monivuotiseksi Suomen ennätykseksi valtionajoissa. Yksityisraveissa Eino-Vakaa juoksi nopeammin, sillä Tukholman olympiaraveissa se saavutti kilometriä kohden ajan 1.33,3.¹ Näihin huippuhevosiin palataan kuitenkin vielä tuonnempana.

Valtionajojen muissakin sarjoissa käytiin vuosittain jännittäviä kilpailuja, jotka nostivat esiin tulevia juoksijakuuluksuuksia. Erityinen nuorten hevosten luokka oli tarpeellinen ennen kilpailemattomille, joiden ei heti tarvinnut juosta itseään kovempien kanssa vaan saatoivat aloittaa kilpailu-uransa vertaistensa seurassa. Kuten edellä jo todettiin, ei ajoharrastus ollut häiriötöntä k. o. aikakaudella. Ensimmäisen maailmansodan puhkeaminen syksyllä 1914 aiheutti maan hevostiennille rajoituksia, sekä vaikeutunut rehuutilanne muuten hankaloitti hevostenpitoa. Näin kaikki syysajot peruutettiin 1914.² Jo edellisyyksynä Etelä-Pohjanmaalla riehunut hevosten influenssa siirsi Vaasan ajot Kokkolaan.³ Viipurin kilpailut siirrettiin 1917 Kouvolaan rauhallisemmalle paikkakunnalle, mutta muutoin sodan aikana ravattiinkin "normaalisti".⁴ Vuonna 1918 ei kansalaissodan vuoksi luonnollisestikaan voitu ravikilpailuja järjestää. Sodan jälkeen valtionajot eivät enää

1. Oijala, 1974, s. 837.

2. Maatalouden hevoshoitolehti, n:o 1/1915, s. 1-2.

3. Hevoshoido Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi 1913, s. 15.

4. Hevoshoido Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi vuosina 1917 ja 1918, toim. Axel Alfthan. Maataloushallituksen tiedonantoja n:o 130. Helsinki 1921, s. 30.

muodostuneet merkittäviksi tekijöiksi.

6.3. Laaja yksityinen kilpailuharrastus

Edellä on jo useampaan kertaan mainittu 1900-luvun alkuvuosiin ajoittuneesta yksityisen ravikilpailutoiminnan voimakkaasta nousukaudesta. Kilpailuja järjestävät yhdistykset seurasivat rahanarvon kehitystä, ja maksoivat suuria palkintoja, jotka houkuttelivat maan nopeimmat hevoset kilvoittelemaan niistä. Yksityisiin raveihin sai osallistua, vaikka jokaisena viikonvaihteena, ja selvää on, etteivät hyvään kuntoon "trimmatut" seisonet talleissaan odottamassa kahta vuosittaista valtionajoa.

Helsingissä järjestettiin huomatuimmat yksityisen sektorin kilpailuista, ja monet arvokkaat kiertopalkinnot vetivät maan valiot Oulunkylän radalle.¹ Arvoesineiden ohella jaettiin luonnollisesti rahapalkintoja, jotka olivat varsin kunnioitettavia. Mm. kansainväliseen tyyliin järjestettiin Helsingissä 1914 ns. Derby-kilpailu, mihin hevoset ilmoitettiin jo vuoden vanhoina. Ensimmäisessä Derbyssä juoksi nopeimmin ja 2 000 mk:n arvoiselle ensimmäiselle palkinnolle kokolalaisen A. B. J. Rudbäckin o. Glory.² Derbystä oli tarkoitus tehdä vuosittainen suurkilpailu, mutta ensimmäinen maailmansota ai-

1. Suomen Raviurheilun Ystävät, 1917, s. 8-11.

2. Sama, s. 6-7.

heutti siihen katkoksen jo 1914.¹

Helsingin ohella Tampereella vilkkaasti toimineen Pohjois-Hämeen Hippoksen toimesta pidettiin suuria yksityisajoja. Niinpä siellä järjestettiin ensimmäinen kuninkuuskilpailukin jo 1913. Lahtelaisen Vihtori Seppälän Peikko kruunattiin ensimmäiseksi ravikuninkaaksi saaden 2 000 mk:n rahapalkinnon lisäksi 3 000 mk:n arvoisen kultaisen otsakoristeeseen.² Sota katkaisi tämänkin suurajon jatkuvuuden, ja vasta Ravirenkaan toimesta 1920-luvulla herätettiin se uudelleen henkiin.³

Yksityisraveissa juoksivat poikkeuksetta valtakunnan nopeimmat hevoset, joten tutuiksi kävivät innostuneelle raviyleisölle Eino-Vakaa, Riuska, Peikko, Oppi, Ujo ja monet muut. Kesäradat yleistyvät näinä vuosina pienillekin paikkakunnille. Mm. Orimattilaan ranennettiin rata jo 1903.⁴

Ruotsalaiset lämminverisetkin kilpailivat Suomessa ja S. R. Yn ajoissa 1908 vieraili t. Miss Brownie menestyksellisesti näyttäen "Englandin hevosten" vauhtia.⁵ Suomaläisten vastavierailut eivät jääneet yhtään huonommiksi, ja Tukholman olympiaravit 1912 olivat tunnetuimmat.⁶

1. Suomen Raviurheilun Ystävät, 1917, s. 8.

2. Herva, Matti, Pohjois-Hämeen Hippoksen 25-vuotiskertomus 1909-1934. Tampere, 1934, s. 74. Myös, Maatalouden hevoshoitolehti n:o 10/1913, s. 157-158.

3. Herva, 1934, s. 74.

4. Rinne, Jarmo, Orimattilai hevoi. Orimattilan kirja III, toim. Alli Hosiaislouma ym. Lahti, 1969, s. 140-141.

5. Suomen Raviurheilun Ystävät, 1917, s. 4.

6. Maatalouden hevoshoitolehti, n:o 5/1912, s. 78-79, ja n:o 6 1912, s. 93-95.

Edellä mainittujen suurien yksityisravien ohelle jatkui vilkkaana helposti järjestettävissä ollut kyläkilpailuperinne. Niiden järjestämisen innokkuus oli liiankin suurta ja muutamissa maakunnissa pidettiin samana päivänä useitakin ajoja.¹ Tämä päällekkäisyys ei varmasti hyödyttänyt ketään, ja siksi mietittiin uudistusehdotuksia asiantilan korjaamiseksi. Toinen kyläajoja haitannut asia oli, ettei niissä noudatettu mitään yhteisiä sääntöjä. Siksi eteläpohjalaiset esittivät noudatettavaksi valtionajojen sääntöpykälää.² Tämä edellytti lisäksi sitäkin, että vain kantakirjatuille hevosille olisi sallittu kilpailuoikeus paikallisraveissa.

6.4. Vuosien 1907-1919 parhaat hevoset ja hevosmiehet

Viipurilaisen kauppiaan Frit Buttenhoffin³ ja ori Eino-Vakaan juhlavaa voittokulkua olivat ajanjakson alkuvuodet. Eino-Vakaa syntyi Kuoipon pitäjässä 1898 ja oli rodullisesti puhdas suomalainen.⁴ Buttenhoffin silmäterän kilpailu-ura oli pitkä ja menestykselinen. Se voitti kuudesti suuren orikilpailun sekä lisäksi useita ensimmäisiä palkintoja valtionajoissa. Yksityi-

1. Itä-Hämeen Hevosjalostusliiton vuosikertomus vuodelta 1911. Lahti 1912, s. 1.
2. Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliiton kertomus vuodelta 1918. Vaasa 1919, s. 14.
3. Kuka kuin oli 1900-1960, Keuruu 1960, s. 64.
4. Luettelo oriista, jotka vuosina 1907 ja 1908 ovat joko ehdollisesti tai ilman ehtoa hyväksytyt kantakirjaan suomenrotuisista oriista, toim. Axel Alfthan. Maanviljelyshallituksen Tiedonantoja n:o 66. Helsinki 1909, s. 23.

sissä kilpailuissa se saalisti useita kiertopalkintoja suurien rahasummien ohella. Eino-Vakaa onkin eräs Suomen kaikkien aikojen parhaista hevosista, joka kunnostautui myös siitosoriina. Parhaan kilpailunsa se juoksi Tukholmassa 1912 voitettuaan lämminverisiäkin ja juostuaan kilometriajan 1.33,3.¹ Juoksijana se oli erinomainen, vaikka aikalaisten arvion mukaan ei rakenteellisesti edustanutkaan huipputasoa. Ilmeisesti se tavallista lahjakkaamman hevospiehen käsittelyssä löysi sula-
van ravirytmensä.² Turussa 1913 päättyi Eino-Vakaan kilpailu-
ura kesken juoksun sydänhalvaukseen, ja se haudattiin Turun ravi-
radan keskelle.³

Maine Eino-Vakaasta levisi laajalle. Useita vuosia se hallit-
si suvereenisti raviratoja. Turhaan ei laulun tekijä riimittä-
nytkään:⁴ "Buttenhoffi ja Eino-Vakaa
hallitsevat nykyään Suomen rataa".

Eino-Vakaan viimeisten kilpailuvuosien aikana ilmestyi radoil-
le lahtelaisen Vihtori Seppälän Peikko-ori, yltäen myöhemmin
lähimmäksi edeltäjänsä saavutuksia. Peikko pysytteli kymme-
nisen vuotta huipulla voittaen viidesti suuren orikilpailun
ja lukemattomia muita palkintoja. Peikko oli solakkavartaloi-
nen ja askelsi sujuvalla ja joustavalla askeleella.⁵ Siinäkin

1. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 5/1912, s. 78-79 ja n:o 6/1912, s. 93-95. Myös, Oijala, 1974, s. 837.
2. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 5/1912, s. 78.
3. Ristonmaa, 1969, s. 22.
4. Oijala, 1974, s. 837.
5. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 3/1916, s. 40.

suhteessa Vihtori Seppälän tallin ylpeys oli poikkeuksellinen, ettei se välittänyt kilpailtavan matkan pituudesta: lyhyt tai pitkä, aina Peikko voittaja. Tuolloin harrastettiin jonkin verran ylipitkien maratonmatkojen juoksemista, ja Peikko voitti yli 50 kilometriä pitkän Vesijärven ympärijuoksunkin.¹

Kolmantena aikakauden huippuoriina todettakoon tamperelaisen V. Soivion Riuska, joka kolmesti oli suuren orikilpailun nopein. Riuska noteerasi nimiinsä myöskin valtionajojen kilpailuennätyksen juostuaan 1913 Viipurissa 4.46,8 (1.35,6/km).² Sekin osallistui menestyksellisesti Tukholman olympiaraveihin Suomen joukkueessa.³

Muista hevosista alittivat kolmella kilometrillä 5 minuuttia oriista Purje ja Oppi, sekä tammoista ainoana K. Aromaant. Ujo.⁴ Muita erittäin hyviä hevosia ei ilmaantunut, vaikka ravit levisivät entistä laajemmalle koko maassa.

Suomen hevosmiesten toimesta perustettiin 1919 Viipurissa Suomen Ravirengas. Viipurihan oli maan johtava ravikeskus, ja sieltä lähti aloitteen keskusjärjestön perustamiseksi. Sellaiset nimet kuin Konkonen, Klockars ja Buttenhoff olivat esityksen takana. Ravirenkaan kilpa-ajo-ohjesääntö hyväksyttiin vuotta myöhemmin, joka nopeasti johti raviurheilun voimakkaaseen kehittymiseen.⁵

1. Oijala, 1974, s. 837.

2. Sama, s. 837. Myös, asetelma n:o 18, s. 97.

3. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 5/1912, s. 78-79, ja n:o 6/1912, s. 93-95.

4. Ristonmaa, s. 25-27.

5. Oija.a, s. 837.

6.5. Hevosten valmennuksesta ja kilpailuvälineistä

Ravihevosten valmennusmetodien tarkastelussa voidaan havaita, ettei kovinkaan suuria muutoksia 1800-luvun loppuvuosien ja 1910-luvun menetelmissä tapahtunut. Tämä osoittaa vanhemman polven hevomiesten valistuneisuuden. Vanhimman aikakauden tunnetuin valmennusekspertti oli Saarijärven Heikki Vesterinen,¹ jonka mielestä hevosille ei voitu laatia mitään yleisiä valmennusohjelmia, vaan jokainen hevonen oli persoonallinen olento, jolle oli suunniteltava ajo ja valmennus niiden luonteen mukaisiksi.²

Vesterisen aikalaisetkin olivat oivaltaneet, että hevosten peruskunto luotiin pitkällä, rauhallisilla lenkeillä, joiden ohella juoksutettiin lyhyitä vauhtipyrähdyksiä.³ Aivan samoja menetelmiä käyttivät sittemmin mm. Buttenhoff, Seppälä ja Soivio. Hevosen persoonallisuuden huomioiminen koitui heidän hyödykseen, sillä keskinkertaiseksikin luokiteltu yksilö ylsi loistaviin suorituksiin.⁴

Seppälän venäläisverisen Peikon valmennusohjelma oli äärettömän tarkka. Päivittäinen hevosen ruoka-annos punnittiin tarkasti ja annosteltiin aina samaan aikaan vuorokaudesta.⁵

-
1. Suomen hevostmiehiä, tietoja henkilöistä, jotka hevosten kasvattajina, raviurheilijoina tai muulla toiminnallaan ovat osallisina Suomen hevosen kehittämisessä ja ajlostamisessa, toim. Vuori, K. E. Kuopio 1959, s. 385.
 2. Rinta Esko - Rinta Lauri, Raviurheilijan opas. Seinäjoki 1956, s. 331.
 3. Sama, s. 333.
 4. Maatalouden hevoshoitolehti n:o 5/1912, s. 78.
 5. Rinta-Rinta, 1956, s. 338.

Tällainen säännöllinen ruokinta ja huolenpito oli tyypillistä myöskin useimmille muille kuuluisille hevosille. Tohtori Fabritius mm. kärsivällisesti koulutti kuuluisan Kirppunsa erinomaiseksi juoksijaksi säntillisyytensä ansiosta.¹

Kilpailuvarusteissa sitä vastoin vuosien kuluessa koettiin huomattaviakin muutoksia. Vanhimmat kilpareet jääratokaudella olivat siroja ja varta vasten ravikilpailuihin rakennettuja.² Seuraavaksi oli muodissa ns. Kiuttu-reki, joka edusti jo "sulky-mallia". Sen erikoisuus oli siinä, että se voitiin nopeasti hajottaa ja pakata vaikkapa matkalaukkuun junamatkan ajaksi. Kiutun suunnittelemissa mallissa kuljettaja istui n. metrin korkeudella maasta. Tämä reki oli käytössä yleisesti 1900-luvun alkuun saakka, jolloin kumipyöräiset rattaat ke-säratojen myötä syrjäyttivät reet.³

Ensimmäiset kesäkeleille suunnitellut kärryt olivat käytössä jo 1880-luvulla. Ne olivat suuripyöräisiä, lähinnä harava-konetta muistuttavat ja puurenkailla varustetut.⁴ Ne olivat suuren kokonsa vuoksi varsin epäkäytännölliset, joten uudet venäläismalliset ilmapyörärattaat syrjäyttivät ne nopeasti 1900-luvun alussa. Tässäkin asiassa johtavat hevosmiehet olivat kärjessä, ja mm. Fabritiuksen ja Seppälän toimesta suunniteltiin keveämmät kärryt, jotka olivat aivan samankaltaisia nykyisin käytössä olevien mallien kanssa.⁵

1. Fabritius, 1927, s. 16.

2. Rinta-Rinta, 1956, s. 478.

3. Sama, s. 479.

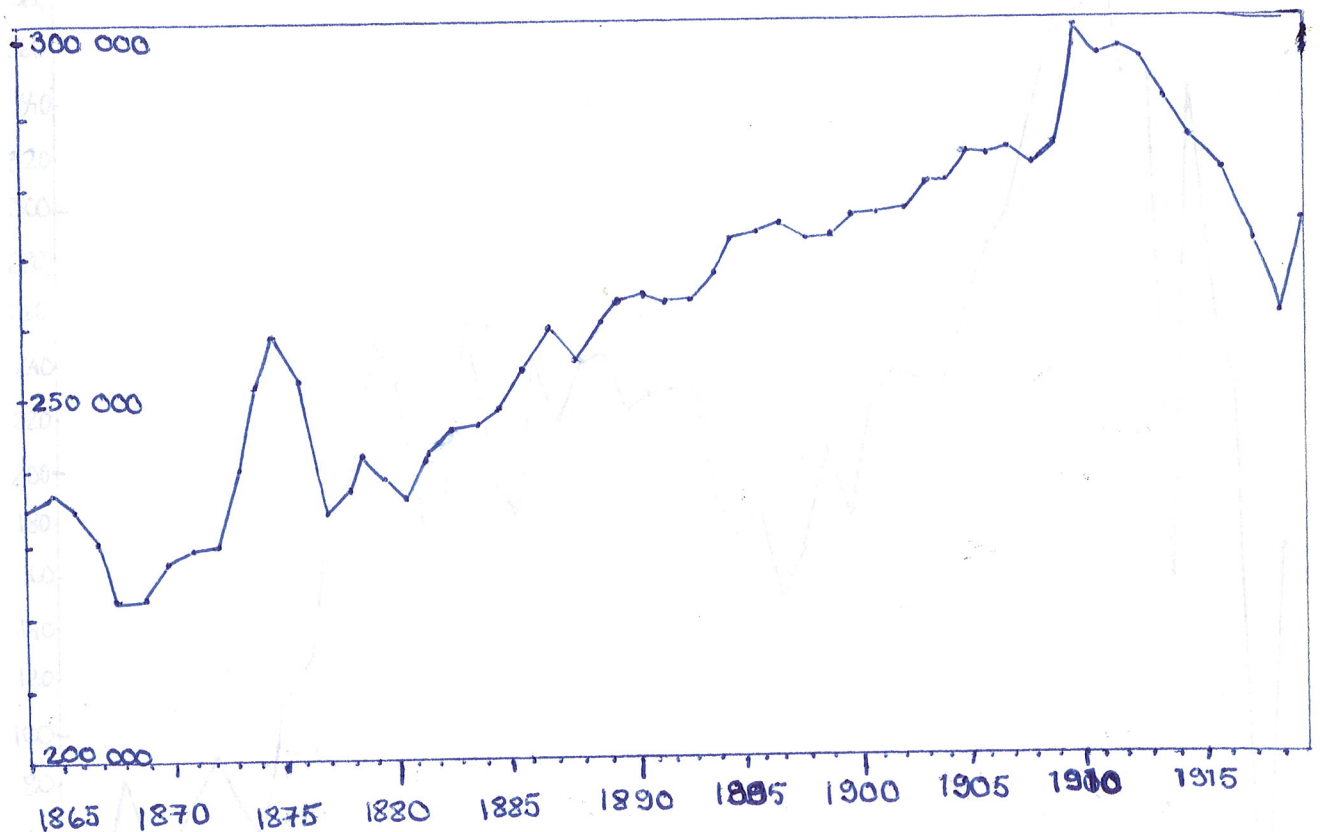
4. Sama, s. 480.

5. Sama, s. 479 ja 481-482.

7. YHTEENVETO

Tarkasteltaessa hevosten kokonaismäärän kehitystä vuosina 1864-1919 havaitaan siinä tiettyjä yhtäläisyyksiä valtakunnan väestömäärän kehitykseen. Hevosten lukumäärä ei tosin noussut yhtä suoraviivaisesti ja systemaattisesti kuin väestö lisääntyi. Suomen väkimäärä lähes kaksinkertaistui tuona puolivuosisataisena ajanjaksona, kun vastaavasti hevösmäärä samalla aikajaksolla lisääntyi vajaat 50 %. Seuraava taulukko selvittää selkeämmin maan hevostokannan kehitystä:

Taulukko n:o 1. Täysi-ikäisten hevosten määrä Suomessa vv. 1864-1919.¹

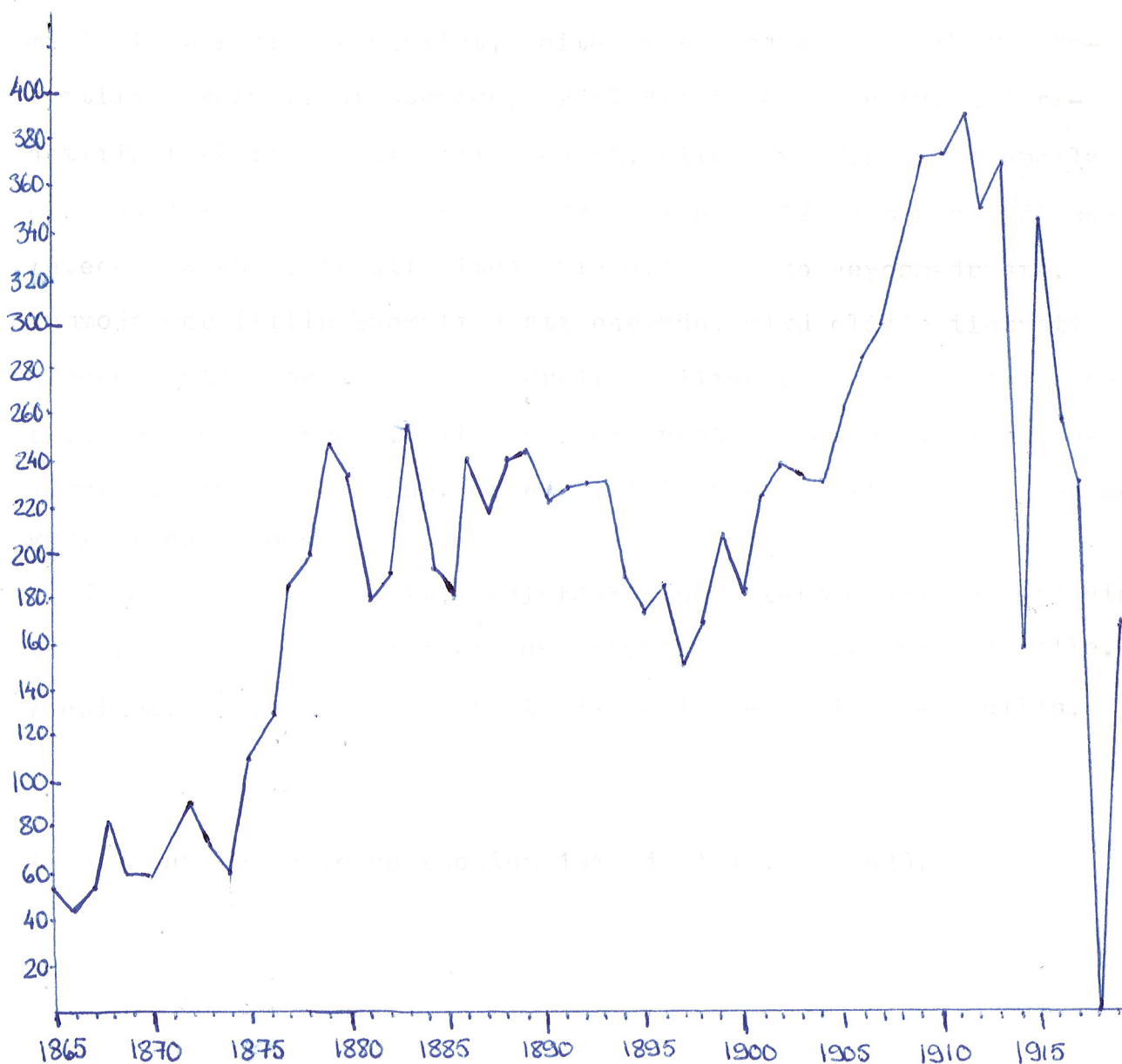


1. Suomen Virallinen Tilasto II. Katsaus Suomen taloudelliseen tilaan 1-8, 1861-1900, sekä SVT III. Maatalous 3-17, 1901-1920.

Taulukosta huomataan hevosmäärän vähenemiseen vaikuttaneiksi tapahtumiksi suuret nälkävuodet 1867-1868, sekä 1914 alkanut maailmansota, jota välittömästi seurannut kansalaissota 1918 täydensi. Huomattava "piikki" käyrässä sattuu myöskin 1875 molemmin puolin. Hevosten lukumäärän huomattava putoaminen tuolloin oli seurausta erittäin vilkkaasta myynnistä sekä Ruotsiin että Venäjälle.

Valtionajojen osanottajamäärien graafisesta kuvauksesta selviävät samoin vuosittaiset vaihtelut erittäin selkeästi.

Taulukko n:o 2. Osanottajamäärät valtionajoissa vv. 1865-1919.¹



1. Taulukko laadittu useista eri lähteistä, joissa valtion ravikilpailuja on käsitelty.

Edellä esitetty graafinen kuvaus osoittaa selkeästi trendin valtionajoista. Alkuvuosina melkoisen laimea kiinnostus kohosi 1880-1890 -luvulla jo huomattavaksi. Selkeimmät nousukaudet ajoittuvat vuosille 1875-1880 ja 1900-1910.

Vastaavasti laskukaudet ovat yhtä selvästi nähtävissä. Pienempiä "kuiluja" havaitaan aikanajoin, jotka lähinnä johtuivat huonoista säistä kilpailuvuosina. Taulukosta huomataan hyvin vuosien 1914 ja 1918 lähes täydellinen katkos kilpailutoiminnassa.

Vuodesta 1908 lähtien aloitettu kantakirjajärjestelmä huomioitsi parhaimmat yksilöt, joita kantakirjauksen jälkeen käytettiin ahkerasti siitokseen. Tämä "valiohevosten" luokka pidettiin tarkoituksellisesti pienenä, niinpä vuoden 1918 lopulla oli kantakirjaan merkittyjä oreja yhteensä 812 ja tammoja 25 947.¹ Yhteensä kk-hevosia oli siten vain n. 10 % koko hevosmäärästä. Tammoja merkittiin huomattavasti enemmän, mikä olikin tietysti luonnollista, koska oriiden merkitys siitoksessa oli niitä huomattavan paljon suurempi. Siten oriiden vaatimukset rodun parantajiksi pidettiin korkeina. Orinäyttelyissä hylättiin kelvottomimmat yksilöt ehdottomasti.

Hevosjalostuksen toimia edistämään perustetut hevosjalostusyhdistykset loivat pohjan 1910-luvun voimakkaalle raviharrastukselle. Vanhimmat yhdistykset perustettiin jo 1870- ja 1880 -luvulla,

1. Hevoshoito Suomessa vuosina 1917 ja 1918, s. 7-20.

mutta suurin osa vasta 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen alussa. Nämä yhdistykset olivat jäsenmääriltään perin pieniä, sillä suurimmissakin oli vain noin 200 jäsentä ja kaikkein pienimmissä ainoastaan pari kymmentä.¹ Näitä yhdistyksiä oli 1919 yhteensä 235.

Rinnan hevosjalostusyhdistysten toiminnan kehityksessä kulivat hevosjalostusliitot, jotka myöskin määriteltiin kantakirjasäännösten ohella. Hevosjalostusliittojen toiminta oli 1910-luvulle tultaessa vielä varsin sekalaista, mutta jo 1917 mennessä niidensasema ja säännöt yhtenäistettiin. Vuoden 1919 alussa oli toiminnassa 19 hevosjalostusliittoa kattaen kokonaan. Liittojen hallitukseen kuului 8-10 jäsentä, jotka edustivat alayhdistyksiä. Suurimmilla liitoilla oli lisäksi palkattua henkilökuntaakin ainakin neuvontatyötä varten. Hevosjalostusliitot huolehtivat alueidensa ravikilpailuista sekä tamma- ja varsanäyttelyistä. Liitteessä I on selvitetty hevosjalostusliittojen rajat ja koot sekä suurimmat ja vanhimmat jäsenyhdistykset. Liitteestä ilmenevät myöskin vuoteen 1919 mennessä rakennetut raviradat.

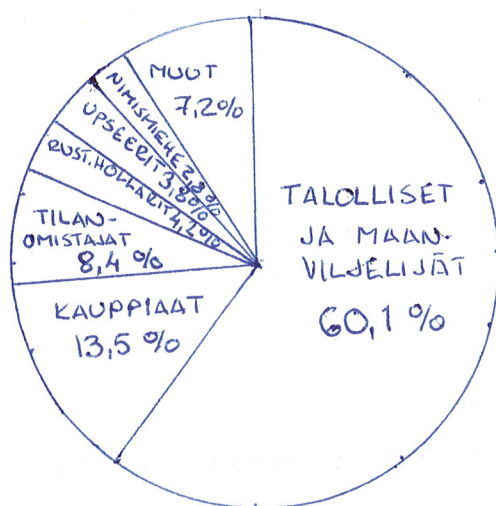
Raviratojen rakentaminen maan eri osiin oli suoranaista seurausta maakuntien hevosmiesten innostuneisuudesta. Niinpä jo 1910-luvulla useimmat maakunnat katsoivat kunnia-asiakseen rakentaa kelpoillisen radan.

Entäpä sitten hevosmiesten sosiaalinen tausta? Suurin osa vanhimman kilpailukauden osallistujista oli maaseudun asukkaita.

1. Hevoshoito Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi vuosina 1917 ja 1918, s. 11-30.

Siten talolliset ja maanviljelijät muodostivat suurimman osan kilpahevosten omistajista. Seuraava taulukko osoittaa tämän selvästi.

Taulukko n:o 3. Valtionajoihin vuosina 1864-1919 osallistuneiden hevosenomistajien ammatillinen jakautuma.¹



Yllä olevaan on kuvattu sellaiset ammatit, joista eniten oli edustajia. Muut-sarake pitää sisällään yli sadan eri ammatin harjoittajaa käsityöläisistä rakennusmestareihin, toimittajista opettajiin ja monia muita.

Toisaalta on kuitenkin todettava se tosiasia, että maanviljelijät eivät muodostaneet merkittävintä osaa kilpailuharrastuksessa, vaikkakin olivat suurin ryhmittymä. Todellisten ammattikilpai-

1. Tiedot koottu yli kymmenestä eri lähteestä, joissa on esitetty tuloksia valtionajoista.

lijoiden ryhmä koostui lähinnä kauppiaiden ja tilanomistajien varakkaista piireistä. Maanviljelijät ja talolliset osallistui-
vat harvemmin ajoihin, mutta sitäkin runsaammalla joukolla.

Raviurheilun nouseminen 1800-luvun puolivälin vaatimattomal-
ta tasolta merkittäväksi tekijäksi 1910-luvun loppuun mennessä,
oli usean tekijän summa. Aktiiviset henkilöt, jotka näkivät he-
vosrodun kehittämisessä valtakunnan maatalouden tulevaisuuden,
saivat tukea monilta tahoilta. Yhdeksännentoista vuosisadan
lopulla olivat maan sisäiset kulkuyhteydet jo niin kehittyneet,
että ravikilpailijat saattoivat matkustaa ajoihin useiden sato-
jenkin kilometrien päähän. Siten rautatieverkoston kasvun myö-
tä ravien osallistujamäärätkin lisääntyivät merkittävästi.

Toisaalta järjestö- ja neuvontatyö edesauttoi puhtaamman
suomalaisen hevosrodun muotoutumista. Valtionajokauden alkuvuo-
sina venäläisrotuiset hevoset keräsivät suurimmat palkinnot lä-
hes säännöllisesti. Vastaavasti 1910-luvulla suomenrotuiset
yksilöt pystyivät juoksemaan jopa nopeammin kuin ruotsalaiset
lämminveriset. Siinä nähdään juuri perusteellisen rodunjalostuk-
sen parhaimmat tulokset. Samoin maan nopeimpien hevosten suku-
linjat kulkivat jo suomalaiseen suuntaan 1920-luvulle siirryttäes-
sä.

Raviurheilun kehittyminen ei varmastikaan olisi ollut mah-
dollista ilman valtion tukitoimia. Suomalainen valtionajojär-
jestelmä oli suunniteltu ruotsalaisen mallin mukaiseksi, mutta
Suomessa ei pystytty sijoittamaan yhtä suuria summia hevosur-

heiluun kuin läntisessä naapurissa. Siksi yksittäisten henkilöiden panos oli erittäin suuri ja ilman intomielisten ravinmiesten vapaaehtoista työtä ei Suomen hevosurheilu olisi voinut kohota. Näin luotiin pitävä pohja sille toiminnalle, mikä vuosikymmeniä myöhemminkin on osoittanut alati laajentuvia pyrkimyksiä.

LAHTEET

Lähdejulkaisut: *es*

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus myönnetystä rahamääräyksestä palkinnoiksi maassa pidettävissä kilpa-ajoissa. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1869. N:o 16. Helsinki 1870.

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus, sisältävä yhteisiä sääntöjä niille yleisille kilpa-ajoille hevosilla, joita toistaiseksi tullaan vuosittain Suomessa pitämään. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1870, n:o 33. Helsinki 1871.

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus, sisältävä sääntöjä niille hevosilla tehtävälle yleisille kilpa-ajoille, joita toistaiseksi tullaan vuosittain Suomessa pitämään. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1874, n:o 40. Helsinki 1875.

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus myönnetystä rahamääräyksestä palkinnoiksi kilpa-ajoissa maassa y.m. Annettu Helsingissä, 8 p:nä Joulukuuta 1882. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous vuodelta 1882. Helsinki 1883.

Keisarillisen Suomen Senaatin kirje Uudenmaan läänin kuvernöörille yleisen kilpa-ajon toimeenpanemisesta kesäradalla Oulunkylän luona. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokous n:o 36/1883. Helsinki 1883

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus myönnetyistä määrärahoista maan hevosrodun parantamisen edistämiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 7/1893. Helsinki 1893.

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Ilmoitus, sisältävä määräyksiä siitospriiden ostamisesta kruunun varalle sekä niiden hoitamisesta ja käyttämisestä. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 34/1893. Helsinki 1894.

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus kruununoripiirien luvun lisäämisestä Vaasan ja Oulun lääneissä. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 54/1898. Helsinki 1899.

Keisarillisen Suomen Senaatin Armollinen Asetus n:o 10-25 Hevoshoidon edistämiseksi Suomessa. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetuskokoelma n:o 10/1905. Helsinki 1906.

Keisarillisen Suomen Senaatin Armollinen Asetus n:o 10/26. Neuvonjohtajan viran asettamisesta hevoshoidon edistämistä varten. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetuskokoelma n:o 27/1905. Helsinki 1906.

Keisarillisen Suomen Senaatin päätös sisältävä määräyksiä toimenpiteistä Suomen hevosrodun parantamiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetus-Kokoelma n:o 28 A/1905. Helsinki 1906.

Senaatin päätös sisältävä määräyksiä suomenrotuisten hevosten kantakirjan pidosta. Senaatin Asetuskokoelma n:o 31/1907. Helsinki 1908.

Senaatin päätös sisältävä muutetut määräykset toimenpiteistä suomalaisen hevosrodun parantamiseksi. Suomen Suuriruhtinanmaan Asetuskokoelma n:o 42/1909. Helsinki 1910.

Mikrofilmit: *aj* jalostuslaitoksen kirjasto, Helsinki 1965.

Senaatin Talousosaston pöytäkirja v:lta 1865, Jyväskylän Yliopiston historian laitoksen mikrofilmikokoelma, rulla nro 280.

Komiteamietinnöt:

1862-
Keisarilliselle Majesteetille Hevoshoiton edistämistä warten asetetulta komitealta. Komitean mietintä 1880, 1, Helsinki 1880.

Keisarilliselle Majesteetille Hevosrodun parantamisasiaa käsittelemään asetetulta komitealta. Komitean mietintä n:o 3/1892. Helsinki 1892.

Komitean mietintö n:o 5 a/1907. Ehdotuksia uusiksi määräyksiksi toimenpiteistä hevoshoiton edistämiseksi. Helsinki 1907.

Vuosikertomukset ja -raportit:

Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliiton kertomus vuodelta 1918. Vaasa 1919.

Hevoshoito Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi 1913, toim. Axel Alfthan. Maanviljelyshallituksen tiedonantoja n:o 98. Helsinki 1915.

Hevoshoito Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi vuosina 1917-1918, toim. Axel Alfthan. Maataloushallituksen tiedonantoja n:o 130. Helsinki 1921.

Hevoshoito Suomessa ja toimenpiteet sen edistämiseksi vuosina 1919 ja 1920, toim. Axel Alfthan. Maataloushallituksen tiedonantoja n:o 147. Helsinki 1922.

Itä-Hämeen Hevosjalostusliiton vuosikertomus vuodelta 1911. Lah-
ti 1912.

Alkuperäislähteenä käytetty kirjallisuus:

Vuokko, Jukka.

Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina
1862-1895, toim. L. Fabritius. Maanviljelyshallituksen tiedon-
antoja n:o 8. Turku 1895.

Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina
1896-1901, toim. L. Fabritius. Maanviljelyshallituksen tiedonan-
toja n:o 33. Turku 1901.

Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina
1902-1907, toim. Axel Alfthan. Maanviljelyshallituksen tiedon-
antoja n:o 59. Helsinki 1908.

Kirjallisuus:

Aalto, Osmo, Hevosroduista. Suomen ravi, ratsastus ja hevoskasva-
tus III, toim. Jaakko Grundström. Turku 1978.

Aalto, Osmo, Valtion ravikilpailut vv. 1865-1939. Suomen ravi,
ratsastus ja hevoskasvatus III, toim. Jaakko Grundström.
Turku 1978.

Alanen, Aulis, J., Seinäjoen historia I, vuoteen 1931 eli kunnan
jakautumiseen kauppalaksi ja maalaiskunnaksi. Seinä-
joki 1970.

Alfthan, Axel, Suomalainen hevonen. Helsinki 1911.

- Alfthan, Axel, Hevostemme suuruus. Maatalouden hevoshoitolehti, n:o 2/1918. Helsinki 1918.
- Anttinen, Kaarlo & Rauma, Aarne, Ravikilpailutoiminta viime vuosisadalla ja valtion toimenpiteet hevosen nopeuden kehittämiseksi. Hevosurheilun Jalostuskuvasto 1/1978. Helsinki 1978.
- Arppe, Pentti, Suomen Ravirengas ry. 1919-1969. Helsinki 1969.
- Arppe, Pentti, Hevonen 5 000 v. kotieläimenä. Ravi ja ratsastus n:o 3-4/1972. Helsinki 1972.
- Aspelin, J. R., Suomen hevosen kotoperäisyydestä. Suomen Ravisportin kalenteri 1886 & 87, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna 1887.
- Boucht, K. F., Minnen från tidigare skeden av vår hästförädling. Redogörelse över Svenska Österbottens hästavelserförbunds verksamhet för året 1939, sammanst. av Sigurd Finnilä. Vasa 1940.
- Duncker, Edward, Utlåtande, afgifvet år 1878 af kronoombudet vid de årliga täflingskörningarna med hästar, rörande nyttan af dylika täflingar. Helsingfors 1879.
- Erälä, Väinö, Piirteitä Keski-Karjalan Hevosystäväinseuran toiminnasta vv. 1873-1923. Porvoo 1923.
- Fabritius, L., Suomen Juoksiahevonen, sen ruumiinmuodot, kasvatus ja hoito sekä harjoittaminen kilpailuun. Hämeenlinna 1884.

- Fabritius, L., Puhe, pidetty Lahden I:sen yleisen kantakirjanäyttelyn yhteydessä syysk. 8. p. 1911. Suomen I:nen yleinen kantakirjahevosten näyttely Lahdessa 7-10 p. syyskuuta 1911, Kertomus ja selostus, toim. Onni Schärlund. Turku 1912.
- Fabritius, L., Ravikilpailujen tarkotuksesta sekä suomalaisen juoksijahevosen harjottamisesta. Turku 1914.
- Fabritius, L., Juoksijaori Kirppu, sen elämäkerta, sen merkitys hevossiitoksessamme ja selostus sen kantakirjajälkeläisistä. Turku 1927.
- Grottenfelt, Gösta, Suomen maatalous. Porvoo 1897.
- Grönholm, Arthur, Historik över hästavelns utveckling i Finland. Tidskrift för Lantmän n:o 8/1937. Helsingfors 1937.
- Halila, Aimo, Lahden historia. Lahti 1958.
- Heinonen, Jouko, Hevosten kasvatus. Kuopion pitäjän kirja, toim. Antti Rytönen. Kuopio 1975.
- Herva, Matti, Pohjois-Hämeen Hippoksen 25-vuotiskertomus 1909-1934. Tampere 1934.
- Hevoskasvatusyhdistys Hippos 25-vuotias. I Katsaus toimintaan, II Näyttelyluettelo, toim. L. Fabritius. Turku 1920.
- Hevoskasvatusyhdistys Hippos 50-vuotias, kertomus toimintakaudelta 1894-1944, toim. L. J. Fabritius. Turku 1945.

- Jokipii, Mauno, Kruunun hevossiittoloista Suomessa noin vv. 1550-1700. Satakuntaa ja satakuntalaisia III, toim. Unto Salo. Pori 1972.
- Karjarinta, A., Hevostaloutemme. Hämeenlinna 1912.
- Kaukovalta, K. V., Hämeen läänin historia I. Hämeenlinna 1931.
- Kuka kukin oli. Henkilötietoja 1900-luvulla kuolleista julkisuuden suomalaisista, toim. Laati, Havu, Blomstedt, Poijärvi. Keuruu 1961.
- Kulha, Keijo, K., Vanhan Jämsän historia 1860-luvulta vuoteen 1925. Turku 1974.
- Kuujo, Erkki, Entisajan Mikkeli. Mikkeli 1971.
- Könönen, T., Joensuun kaupunki vv. 1848-1898. Joensuu 1904.
- Lahdenniemi, Veikko, Raviurheilu ja sen kehityshistoria maassamme 1850-1907. Hevostalous 1957-1958. Lahti 1957 ja 1958.
- Luettelo oriista, jotka vuosina 1907 ja 1908 ovat joko ehdollisesti tai ilman ehtoa hyväksytyt kantakirjaan suomenrotuisista oriista, toim. Axel Alfthan. Maanviljelyshallituksen tiedonantoja n:o 66. Helsinki 1909.
- Matela, Juhani, Valtias Vieteri. Oulu 1979.
- Melander, K. R., Hevostenkasvatuksesta Suomessa Ruotsin vallan aikana. Historiallinen aikakauskirja 1912. Porvoo 1912.

- Möller, Harald, Transport. Allhems Sportlexikon III, Ledarpris-
Övrevoll. Malmö 1951.
- Nuutinen, Kalle, Hevoskasvatuksesta Pohjois-Savossa. Alkutoimista
100 vuoden takaa. Savon Hippos 50-vuotias. Kuopio 1949.
- Nylander, J., Katsaus Perä-Pohjolan ja Kemin hevosystäväinyhdistyk-
sen, kilpa-ajotoimikunnan ja Keminseudun Hevosjalos-
tousyhdistyksen toimintaan ajalta 13.112. 1898 - 7. 2.
1929. Hevosviesti n:ot 16-17/1929. Seinäjoki 1929.
- Oijala, Ilkka, Suomen raviurheilu. Urheilumme kasvot 5. Ammunta,
moottoriurheilu, raviurheilu, erikoislajit. Keuruu 1974.
- Pihkala, Rurik, Jaakko Isen tt 118 suku Hämeen Liiton hevossiitosta
silmällä pitäen. Tampere 1920.
- Porthan, Lemart, Huomioita ravikilpailutilastosta Suomessa ennen
kantakirjajärjestelmää. Maatalouden hevoshoitolehti n:ot
7/1913, 6/1914, 7-8/1915. Helsinki 1913-1915.
- Pullinen, Lauri, Raviurheilu. Urheilun Pikku Jättiläinen, toim.
Martti Jukola. Porvoo 1958.
- Rinne, Jarmo, "Orimattilain hevos": Orimattilan kirja III; toim. Alli
Hosiaislouma ym., Lahti 1969.
- Rinta, Esko - Rinta, Lauri, Raviurheilijan opas. Seinäjoki 1956.
- Rinta, Lauri, hyviä hevosia ja hevoskasvattajia pitäjittäin Suo-
messa, I osa Etelä-Pohjanmaa. Seinäjoki 1934.

- Rinta, Lauri, Etelä-Pohjanmaan ensimmäinen ravikuningas ja sen vaikutus siitosoriina. Kytösavut IV. Vaasa 1948.
- Ristonmaa, Simo, Suomen hevosurheilu. Jyväskylä 1968.
- Simonen, Seppo, Antrea, Antrean ja Vuoksenrannan kuntien muistojulkaisu. Helsinki 1951.
- Sjöstedt, G. W., Förslag till åtgärder för widmakthållande och förbättring af Finlands hästafwel. Helsingfors 1863.
- Sormunen, Irja, Nurmijärven pitäjän historia III. Vammala 1974.
- Suomen hevostietoa, tietoja henkilöistä, jotka hevosten kasvattajina, raviurheilijoina tai muulla toiminnallaan ovat osallisina Suomen hevosen kehittämisessä ja jalostamisessa, toim. K. E. Vuori ym. Kuopio 1959.
- Suomen Ravisportin kalenteri 1884 & 85, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna 1885.
- Suomen Ravisportin kalenteri 1885 & 86, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna 1886.
- Suomen Ravisportin kalenteri 1886 & 87, toim. L. Fabritius. Hämeenlinna 1887.
- Suomen Raviurheilun Ystävät 1906-1906-1916, toim. Höijer, Allan. Helsinki 1917.
- Suomen talonpoikia Lallista Kyösti Kallioon, toimitusk. Aaltonen, Haavio, Jutikkala, Oja. Porvoo 1952.

Syrjänen, Vesä, E., Tammelan hipposyhdistys 1898-1968. Forssa 1968.

Söderström, Axel, Hästkarlar och Travsport i Gamla Karleby stad och Karleby kommun 1872-1932. Gamlakarleby 1956.

Tietoja Suomen Yhteiselle Kansalle Keisarilliselta Suomen huoneen- hallitus-Seuralta Turussa. Kuinka suuresta arvosta on hewoisten hyvä kaswatus ja kuin on tarpeellinen että todella koettaisiin parantaa Suomen hewoisten kasw- watusta. Almanakka 1833. Helsinki 1833.

Vainio, V. H., Kurkijoen historia IV. Myöhäisin osa 1860-luvul- ta seurakunnan ja pitäjän hallintoelimien lakkautta- miseen. Pieksämäki 1960.

Varsta, Martti, Mikkelin markkinat loistokautenaan 1838-1867. Ke- rava 1946.

Vilkuna, Kustaa, Suomalaisen hevosen historiaa. Suomen Museo LXV/ 1958, toim. Ella Kivikoski. Helsinki 1958.

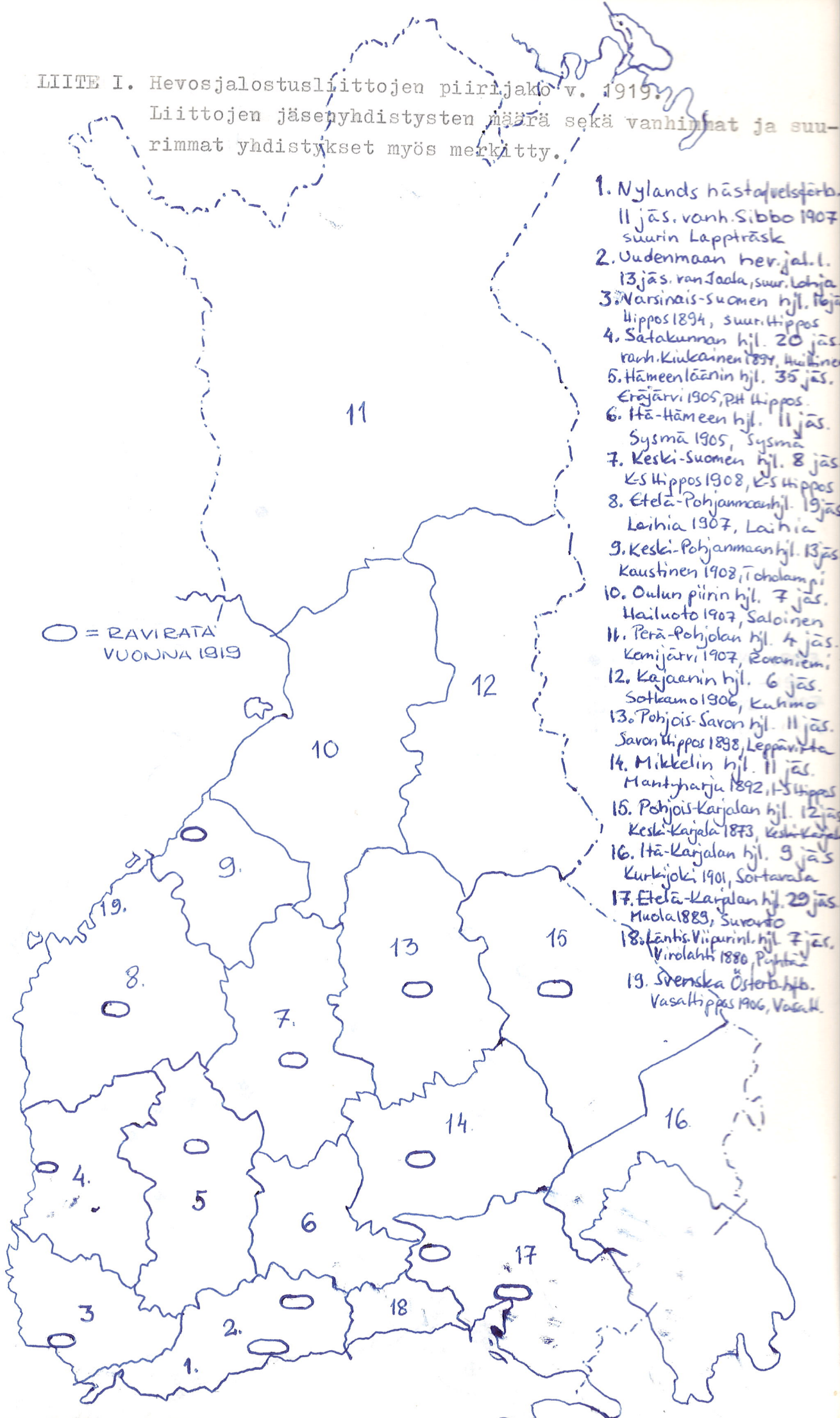
Ylikangas, Heikki, Härmän häjyt ja Kauhavan herra. Keuruu 1974.

Lehdistö:

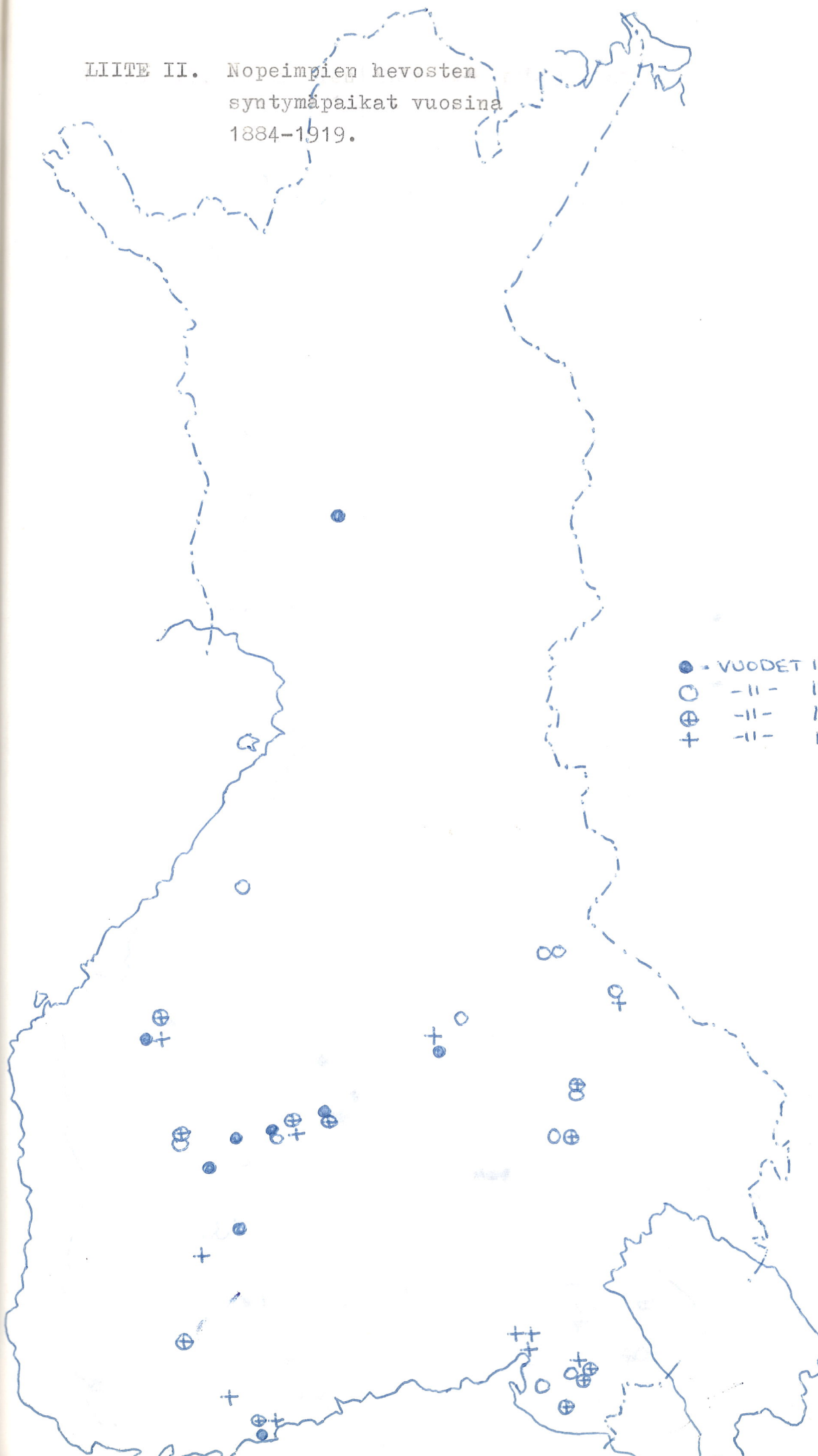
Maatalouden hevoshoitolehti 1912-1920. Helsinki 1912-1920.

LIITE I. Hevosjalostusliittojen piirijako v. 1919.

Liittojen jäsenyhdistysten määrä sekä vanhimmat ja suurimmat yhdistykset myös merkitty.

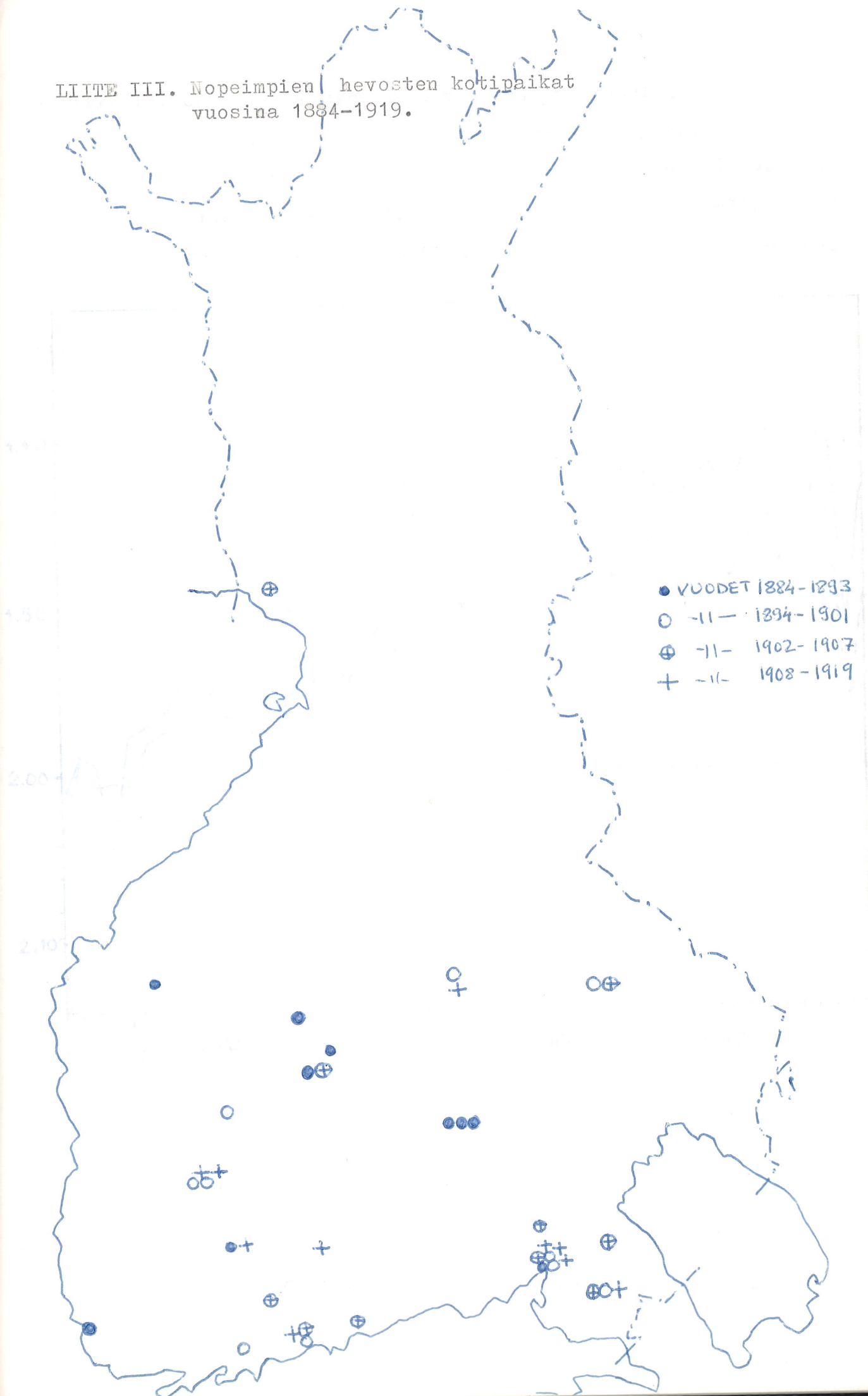


LIITE II. Nopeimpien hevosten
syntymäpaikat vuosina
1884-1919.

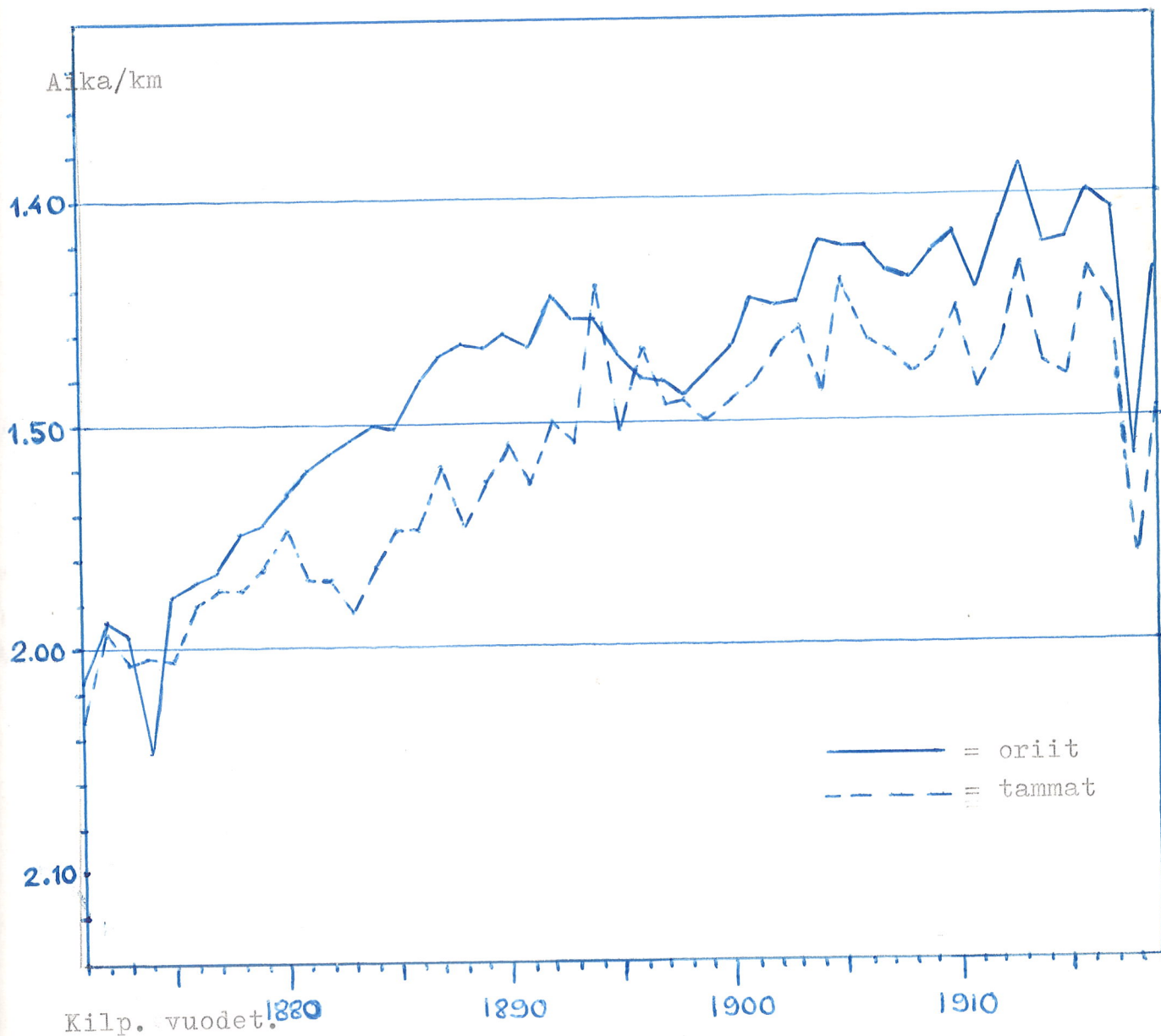


- - VUODET 1884-1893
- - " - 1894-1901
- ⊕ - " - 1902-1907
- + - " - 1908-1919

LIITE III. Nopeimpien hevosten kotipaikat vuosina 1884-1919.



LIITE IV. Oriiden ja tammojen nopeuskehitys vuosina 1871-1919.¹
 Taulukko on laadittu kunkin vuoden kummankin sukupuolen viiden nopeimman tuloksen keskiarvosta keskipitkällä matkalla. Näistä on laskettu aika kilometriä kohden, koska kilpailumatkat vaihtelivat eri vuosina.



1. Lähteinä on käytetty Tilastollisia Tauluja yleisistä kilpajoista vv. 1862-1895, 1896-1901, 1902-1907. Maanviljelyshallituksen kertomuksia vv. 1908-1919, sekä lehdistöstä saatuja kilpailutuloksia. Tähän on huomioitu sekä yksityiset että valtionajat, siten mm. 1918 on saatu keskiarvoajat.